

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Магістерська робота

**на тему «Оборотні активи підприємства та підвищення ефективності
управління ними»**

Виконав: студент 2-го курсу, групи 2МЕФ
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Супрун О.Р.
Керівник: к.е.н., доцент Маслій О.А.
Рецензент: директор ТОВ «НВП «Термотех»,
Горпинченко М.В.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань
Супрун О.Р.

Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі
Супрун О.Р.

Полтава, 2022 року

АНОТАЦІЯ

Супрун О.Р. Оборотні активи підприємства та підвищення ефективності управління ними. Рукопис. Магістерська робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2022.

Робота містить 114 сторінок, 17 таблиць, 20 рисунків, список літератури з 62 джерел та 3 додатки.

Ключові слова: активи, оборотні активи, запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, оборотність, ефективність управління.

Від ефективності управління оборотними активами в умовах кризи залежить фінансовий успіх підприємства. Саме формування достатнього обсягу мобільної частини майна, оптимальної структури оборотних активів та їх ефективне використання є головними завданнями фінансового менеджменту в умовах дефіциту фінансових ресурсів. Вищезазначене підтверджує актуальність тематики дослідження.

Мета роботи – дослідження теоретико-методичних і практичних аспектів ефективного управління оборотними активами підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління оборотними активами підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні й практичні аспекти підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

У теоретичній частині роботи розглянуто наукові підходи до визначення економічного змісту оборотних активів. Розкрито особливості формування та оптимізації структури оборотних активів. Охарактеризовано принципи ефективного використання оборотних активів.

У розрахунково-аналітичній частині роботи проаналізовано структуру, динаміку та джерела формування активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат». Досліджено ефективність використання оборотних активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» з використанням показників оборотності, ділової активності, ліквідності й платоспроможності. Визначено основні напрями підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

Практична цінність магістерської роботи полягає в можливості використання запропонованих напрямів підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства з метою забезпечення його прибуткової діяльності в кризових умовах.

Інформаційною базою для написання роботи є законодавчі й нормативно-правові акти, монографії, підручники та наукові статті з питань управління оборотними активами підприємства, а також річна фінансова звітність ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

SUMMARY

Suprun O.R. Current assets of the enterprise and improvement of their management efficiency. Manuscript. Master's work on obtaining a second (master's) level of higher education from the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the educational-professional program "Finance, Banking and Insurance", National University Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnica, Poltava, 2022.

The work contains 114 pages, 17 tables, 20 figures, a list of literature from 62 sources and 3 applications.

Key words: assets, current assets, stocks, receivables, cash, turnover, management efficiency.

The financial success of the enterprise depends on the efficiency of management of current assets in crisis conditions. The formation of a sufficient volume of the mobile part of the property, the optimal structure of current assets and their effective use are the main tasks of financial management in conditions of shortage of financial resources. The above confirms the relevance of the research topic.

The purpose of the work is to study the theoretical, methodological and practical aspects of effective management of the company's current assets.

The object of the study is the process of managing the company's current assets.

The subject of the study is the theoretical, methodological and practical aspects of increasing the efficiency of management of the company's current assets.

In the theoretical part of the work, scientific approaches to determining the economic content of current assets are considered. The peculiarities of formation and optimization of the structure of current assets are revealed. The principles of effective use of current assets are described.

In the calculation and analytical part of the work, the structure, dynamics and sources of the formation of assets of LLC "Globynsky meat processing plant" were analyzed. The effectiveness of the use of current assets of LLC "Globynsky meat

processing plant" was studied using indicators of turnover, business activity, liquidity and solvency. The main directions of improving the efficiency of management of the company's current assets have been determined.

The practical value of the master's thesis lies in the possibility of using the proposed ways of increasing the efficiency of managing the company's current assets in order to ensure its profitable activity in crisis conditions.

The information base for writing the work is legislative and regulatory acts, monographs, textbooks and scientific articles on the management of current assets of the enterprise, as well as annual financial statements of LLC "Globinsky meat processing plant".

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність та значення оборотних активів підприємства.....	7
1.2. Основи формування оборотних активів підприємства	12
1.3. Особливості використання оборотних активів підприємства.....	19
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	30
2.1. Нормування оборотних активів підприємства з метою формування їх оптимальної величини.....	30
2.2. Показники ефективності використання оборотних активів підприємства...	41
Висновки до розділу 2.....	52
РОЗДІЛ 3. ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ГЛОБИНСКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ».....	54
3.1. Аналіз структури, динаміки та джерел формування активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат».....	54
3.2. Оцінювання ділової активності, ліквідності й платоспроможності підприємства	68
3.3. Дослідження ефективності використання оборотних активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат».....	76
Висновки до розділу 3.....	80

				МР	2МЕФ	10020941
	П. І. Б.	Підпис	Дата	Оборотні активи підприємства та підвищення ефективності управління ними		
<i>Розроб.</i>	<i>Супрун О.Р.</i>					
<i>Перевір.</i>	<i>Маслій О.А.</i>					
<i>Н. Контр.</i>	<i>Маслій О.А.</i>					
<i>Затверд.</i>	<i>Птаценко Л.О.</i>					
				Літ.	Арк.	Акрюшів
				3	114	
				Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування		

РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	81
4.1. Удосконалення фінансової політики ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» щодо дебіторів	81
4.2. Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства шляхом прискорення їх оборотності.....	93
Висновки до розділу 4.....	101
ВИСНОВКИ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108
ДОДАТКИ.....	114

				МР 2МЕФ 10020941			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Супрун О.Р.</i>			<i>Оборотні активи підприємства та підвищення ефективності управління ними</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
<i>Перевір.</i>	<i>Маслій О.А.</i>				4	114	
<i>Н. Контр.</i>	<i>Маслій О.А.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Затверд.</i>	<i>Птаценко Л.О.</i>						

ВСТУП

Провідне місце у забезпеченні безперебійної виробничої діяльності підприємства належить ефективному використанню його оборотних активів, які безпосередньо приймають участь у процесі виробництва продукції, знаходяться в постійному русі, забезпечуючи тим самим процес відтворення на підприємстві. Наявність достатнього обсягу оборотних активів та ефективне управління ними забезпечує підприємству планові прибутки, безперебійне виробництво, а також достатній рівень ліквідності та платоспроможності.

Одним із головних завдань суб'єктів підприємництва є оптимальне поєднання наявних ресурсів, забезпечення ефективності їх використання та постійне покращення фінансових результатів. Вагома роль у формуванні ресурсів підприємства належить оборотним активам, склад і структура яких впливає на фінансовий стан підприємства та визначає перспективи подальшого розвитку, чим пояснюється необхідність ефективного управління ними. Саме важливість питань управління оборотними активами для забезпечення прибуткової фінансово-господарської діяльності підприємств в сучасних кризових умовах господарювання і обумовили вибір теми дослідження.

Теоретичні основи управління оборотними активами підприємства закладено у працях І. Бланка, С. Майерса, Р. Мертона, М. Білика, О. Філімоненкова, Т. Демченко, В. Ковальова, Р. Слав'юка та інших науковців. Методичні підходи до аналізу оборотних активів, зокрема ефективності їх формування і використання наявні в працях багатьох авторів. Теоретичні основи сутності та методики оцінки ефективності управління оборотними активами підприємства у своїх працях вивчали Поважний О., Покропивний О., Драгун Л., Примак Т., Чубка О. та інші.

Метою магістерської роботи є дослідження теоретико-методичних і практичних аспектів ефективного управління оборотними активами підприємства.

Поставлена мета роботи зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити економічну сутність та значення оборотних активів підприємства;
- розкрити основи формування та використання оборотних активів підприємства;
- охарактеризувати методичні засади оцінювання ефективності управління оборотними активами підприємства;
- проаналізувати структуру, динаміку та джерела формування активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат»;
- оцінити ділову активність, ліквідність і платоспроможність підприємства;
- дослідити ефективність використання оборотних активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат»;
- визначити основні напрями підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління оборотними активами підприємства.

Предмет дослідження – теоретико-методичні й практичні аспекти підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

Інформаційною базою для написання роботи є законодавчі й нормативно-правові акти, монографії, підручники та наукові статті з питань управління оборотними активами підприємства, а також річна фінансова звітність ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат».

Структура роботи обумовлена темою, актуальністю та окресленими завданнями дослідження. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Практична цінність роботи полягає в можливості використання наданих рекомендацій щодо підвищення ефективності формування і використання оборотних активів підприємства у практичній діяльності ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та значення оборотних активів підприємства

Необхідною умовою функціонування будь-якого підприємства є наявність у нього власного майна. Усе майно, яке належить суб'єкту господарювання, використовується ним у процесі своєї діяльності та відображено в його балансі, називається його активами. Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому. Зміна величини активів та їх структури значною мірою визначає фінансовий стан підприємства.

В залежності від ступеня ліквідності, тобто швидкості перетворення на готівку, всі активи підприємства поділяються на іммобілізовані (статті розділу I активу балансу) – основний капітал, тобто необоротні активи, та мобільні (статті розділів II та III активу балансу), які називають оборотними активами.

Неодмінною умовою здійснення підприємством ефективної господарської діяльності є наявність оборотних активів, які разом з робочою силою є найважливішим елементом (чинником) виробництва. Недостатня забезпеченість підприємства оборотними активами паралізує його діяльність і приводить до погіршення фінансового положення.

Термін «оборотні активи» в економічній теорії має кілька синонімів (оборотні кошти, оборотний капітал, робочий капітал), однак незважаючи на різноманітність термінів, економічна суть цього поняття трактується у вітчизняній та зарубіжній літературі однаково.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Тобто в практиці бухгалтерського обліку до них відносять майнові цінності (активи) всіх видів зі строком використання менше від одного року або операційного циклу, якщо він перевищує рік.

Як свідчить практика, у вітчизняній нормативній документації відсутнє розмежування поняття оборотний капітал та оборотні активи (кошти). В НП(С)БО 1 зазначено, що «Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [4].

У сучасній економічній літературі та фінансово-господарській практиці існує багато різних підходів до визначення економічної сутності оборотних активів та зустрічаються різні поняття, пов'язані з ним. Так, поняття «оборотний капітал» та «оборотні активи» ототожнюються і використовуються як синоніми. Проте таке ототожнення є неправильним, оскільки капітал у ринковій економіці необхідно розглядати з точки зору інвестування, то частина загального капіталу, інвестована в різноманітні види оборотних активів, і називається оборотним капіталом.

Капітал, інвестований в оборотні активи, приймає їх натурально-речову форму і тільки по закінченню операційного циклу використання оборотних активів повертається в тій же формі. Однак оборотний капітал на відміну від активів не споживається і витрачається, а інвестується з подальшим його збільшенням, щоб повернутися після закінчення кожного свого обороту в тій же формі для наступного інвестування. Отже, оборотні активи й оборотний капітал є двома категоріями, які характеризують одні й ті ж об'єкти: грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції, запаси, дебіторську заборгованість, але є поняттями нетотожними.

Оборотні активи – термін, який використовується в бухгалтерському обліку як найменування другого розділу активу бухгалтерського балансу, тобто до оборотних активів відносяться ті активи, які у бухгалтерському балансі відображаються у його другому розділі.

Проаналізувавши поняття «оборотні активи» у різних літературних джерелах, можна виділити декілька підходів економістів до трактування сутності даного поняття:

- 1) сукупність оборотних фондів та фондів обігу;
- 2) оборотні засоби підприємств, що відображаються в активі їх бухгалтерського балансу;
- 3) грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, що використовують в одному операційному циклі;
- 4) сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу;
- 5) засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції [52, с.347].

Серед вчених найбільше прихильників визначення оборотних активів як сукупності оборотних фондів та фондів обігу; грошових коштів та їх еквівалентів, а також інших активів, що використовують в одному операційному циклі.

Аналізуючи існуючі в економічній літературі трактування категорії «оборотні активи» (табл. 1.1), можна відмітити, що більшість авторів в характеристиці оборотних активів акцентують увагу на матеріально-речовий складовій активів підприємства, обслуговуванні поточного господарського процесу, споживанні протягом одного року або одного операційного періоду (виходячи з цього необхідно також підкреслити високий рівень ліквідності оборотних активів і, як наслідок, значний вплив на платоспроможність підприємства) [42, с. 65].

Таблиця 1.1

Визначення сутності оборотних активів в сучасній економічній літературі

Визначення поняття	Автор визначення, літературне джерело
Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.	НП (С) БО №1 [2]
До оборотних активів (фондів) підприємства відноситься та частина майна, яка використовується протягом одного виробничого циклу і повністю переносить свою вартість на вартість продукції, що виробляється, змінюючи свою натурально-речову форму.	Круш П. В., Клименко О.В., Гулевич В.О. [23, 189]
Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу.	Ковальчук І. В. [24, с.203]
Оборотні активи – сукупність грошових засобів, авансуємих для створення оборотних виробничих фондів і фондів обороту, які забезпечують постійний кругообіг коштів.	Фролова Л. В., Шаруга Л. В. [44, с.74]
Оборотні активи – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо).	Петрович Й. М., Кіт А.Ф., Захарчін Г. М. [19, с.115]
Оборотні активи – група мобільних активів підприємства із періодом використання до одного року, що обслуговують його операційну діяльність і забезпечують його платоспроможність.	Кулішов В. В. [29, с.94]
Оборотні активи – сукупність коштів, які забезпечують безперервний їх кругообіг.	Володькіна М. В. [16, с.67]

Трактування, наведені у вітчизняній літературі, істотно відрізняються від тих, що наводяться в західних виданнях. Так, у західній літературі наводиться визначення поняття «оборотний капітал», під яким розуміють категорію «працюючий капітал» (working capital). У роботі американських економістів Юджина Бріггема і Льюїса С. Гапенського «Фінансовий менеджмент» наведені дві дефініції працюючого капіталу: 1) валовий працюючий капітал, під яким розуміють поточні активи; 2) чистий працюючий капітал, під яким розуміють різницю між поточними активами і поточними пасивами [15].

Отже, слід розрізняти поняття оборотних активів, що ототожнюється з оборотним капіталом, та чистий робочий (оборотний) капітал.

Матеріальною основою будь-якого виробництва є засоби виробництва, які складаються із засобів та предметів праці, що беруть участь у створенні продукту. Враховуючи відмінності їх функціонування у процесі виробництва та способі перенесення вартості на створюваний продукт засоби праці вважаються позаоборотними активами, а предмети праці – оборотними.

Оборотні активи як натурально-речовинна категорія – це сукупність матеріально- речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо) [52, с.348].

Предмети праці у грошовій оцінці становлять виробничі оборотні фонди. До них на промислових підприємствах належать сировина, матеріали, паливо, запасні частини, пальне, інші матеріальні цінності. До складу виробничих оборотних фондів входять також незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів. Основне призначення виробничих фондів полягає в забезпеченні планомірного й ритмічного процесу виробництва на підприємствах.

Крім виробничих оборотних фондів кожне підприємство має частину активів, що перебувають в обороті. Це готова продукція, грошові кошти на рахунках у банку та у касі підприємства, кошти в розрахунках тощо. Ця частина активів, оцінена у грошах, називається фондами обігу. Основне їх призначення полягає в забезпеченні коштами планомірного процесу обороту на підприємствах.

Але незважаючи на відмінності у призначенні оборотні фонди та фонди обігу тісно взаємопов'язані. Вони обслуговують єдиний процес відтворення на виробництві й забезпечують його неперервність. Водночас оборотні фонди та фонди обігу є складовими оборотних активів, що відображають розміщення їх за сферами відтворення у процесі руху, і разом з тим самостійними економічними категоріями.

Потрібно акцентувати увагу на тому, що економічна сутність оборотних активів визначається їх роллю в організації поточної діяльності підприємства:

знаходячись в постійному русі вони здійснюють безперервний кругообіг форм вартості, в результаті якого відбувається постійне відновлення процесу виробництва.

Отже, узагальнення наведеного дає можливість стверджувати, що всебічне теоретичне дослідження категорії оборотних активів та правильне розуміння їх сутності мають велике практичне значення. Провівши детальний аналіз сутності оборотних активів на основі теоретичних розробок та праць відомих вчених можна дійти до висновку, що оборотні активи – це кошти підприємства, господарських організацій, які використовуються для фінансування поточної (експлуатаційної) діяльності, тобто для створення виробничих запасів сировини, матеріалів, палива, тари, інструментів, виробничого і побутового інвентаря, заділів незавершеного виробництва, запасів готової продукції, включаючи засоби в незавершених розрахунках (платежах), на розрахункових рахунках у банках і в касі підприємства.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від раціональності використання оборотних активів, оптимізації їх структури та руху у виробничо-фінансовій діяльності. Сучасні умови господарювання підвищують роль оборотних активів у фінансово-господарській діяльності підприємства, тому аналіз зміни величини окремих складових оборотних активів, їх структури необхідно розглядати з позиції взаємозалежності їх структурних складових. Тільки при такому комплексному підході стає можливим досягнення ефективного використання оборотних активів підприємства.

1.2. Основи формування оборотних активів підприємства

Процес управління оборотними активами підприємства включає в себе сукупність заходів щодо формування та використання оборотних активів. Економічно обґрунтована класифікація оборотних активів є важливою передумовою та основою формування достатнього обсягу та оптимальної

структури оборотних активів. Під впливом змін потреб управління оборотними активами, постійно розвивається їх класифікація. Вона еволюціонує шляхом введення нових критеріїв.

Класифікація оборотних активів є їх систематизацією та групуванням для потреб управління активами підприємства. Згрупована різними способами інформація про оборотні активи потрібна для ефективного управління підприємством. З одного боку, виявлені і сформульовані потреби управління активами обумовлюють вибір критеріїв класифікації і поділ сукупності активів підприємства відповідно до них. З іншого боку, дослідження класифікації активів дозволяє виявити нові критерії розрізнення та групування активів і тим самим удосконалити інформаційне забезпечення прийняття рішень, надавати наявну інформацію. Чим більше ознак класифікації виділено, тим більша ймовірність пізнання об'єкта.

Існують різні підходи до класифікації оборотних активів. Так, І. Чухно пропонує виділяти оборотні активи за часом перебування в кругообігу: початкові, функціональні та накопичені. Цей поділ є важливим, оскільки підприємству необхідно знати при здійсненні господарської діяльності, яка кількість оборотних активів була у його розпорядженні перед початком операційної діяльності, яка кількість брала участь у операційному циклі, і, як висновок, що отримали в кінці.

Також доцільно здійснювати класифікацію оборотних активів за ступенем ліквідності. Такий поділ дає можливість підприємству визначити, наскільки швидко в певний момент здійснення операційного циклу воно зможе погасити свої поточні зобов'язання.

За міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (GAAP) та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» до оборотних активів належать:

- 1) виробничі запаси;
- 2) поточні біологічні активи;
- 3) незавершене виробництво;

- 4) готова продукція;
- 5) товари;
- 6) векселі одержані;
- 7) дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; за розрахунками з бюджетом; за виданими авансами; з нарахованих доходів; із внутрішніх розрахунків; інша поточна дебіторська заборгованість);
- 8) поточні фінансові інвестиції;
- 9) грошові кошти та їх еквіваленти;
- 10) інші оборотні активи.

За рівнем ліквідності, тобто за критерієм швидкості їх перетворення на гроші з метою забезпечення платоспроможності підприємства, всі види оборотних активів поділяють на:

- абсолютно ліквідні активи – оборотні активи у формі готових засобів платежу (гроші в касі та на поточних рахунках в банку);
- швидколіквідні оборотні активи – всі форми дебіторської заборгованості на користь підприємства, крім безнадійної;
- низьколіквідні оборотні активи – запаси товарно-матеріальних цінностей у різних формах.

За формами функціонування у конкретному періоді часу оборотні активи поділяють на матеріальні (запаси сировини, матеріалів, напівфабрикати, незавершене виробництво та готова продукція) та фінансові (грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення та дебіторська заборгованість). Така класифікація оборотних активів широко використовують при плануванні відповідних матеріальних або фінансових потоків на підприємстві [12].

Для підприємств, які здійснюють свою діяльність, фінансування оборотних активів зводиться до покриття збільшення планової потреби в оборотних засобах (приросту нормативу власних оборотних засобів, додаткової потреби, що виникає при тимчасових фінансових труднощах, витратах, які виникають в процесі придбання короткострокових цінних паперів).

Система фінансування оборотних активів повинна забезпечити в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства своєчасне і повне задоволення його потреби в оборотних засобах. Підприємства формують оборотні активи за рахунок коштів бюджетів різних рівнів, засновників, пайових внесків членів колективу, внесків іноземних учасників (для спільних підприємств), виручки від реалізації цінних паперів (акцій) і т.п. Перераховані ресурси утворюють початковий оборотний капітал. При дефіциті цих ресурсів для формування оборотних активів підприємства можуть залучати банківський кредит та інші позики.

Важливість питань, пов'язаних з джерелами формування оборотних активів, обумовлена тим, що від цього залежить швидкість обороту і ефективність їх використання. Крім цього, важливість питань формування оборотних активів пов'язана також з тим, що кон'юнктура ринку постійно змінюється й потреби підприємства в оборотних коштах нестабільні. Покрити ці потреби лише за рахунок власних джерел стає практично неможливо. До того ж ефективність використання позикових засобів у ряді випадків виявляється вищою, ніж використання власних.

Як відомо, джерела формування оборотних коштів поділяються на власні, позикові і залучені (рис. 1.1).

Власними називаються кошти підприємств, якими покривають мінімальні розміри оборотних активів (запасів і витрат), необхідні для забезпечення нормального, безперервного процесу виробництва та реалізації продукції. Вони постійно перебувають на підприємстві і строк користування ними не встановлюється. У цьому разі важливо забезпечити відповідність власних джерел фактичній наявності оборотних активів, оскільки і їх надлишок або нестача негативно впливають на ефективність їх використання і виробництво загалом [24].

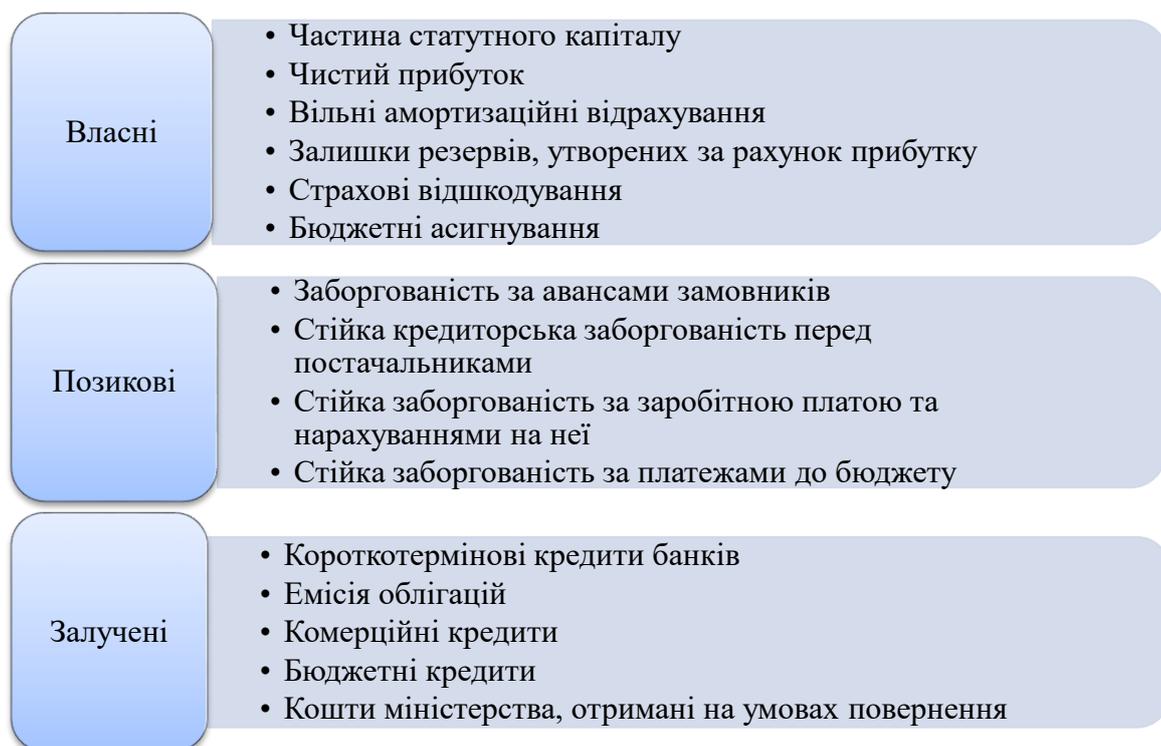

Рис. 1.1. Джерела формування оборотних активів підприємства

В умовах сьогодення для більшості підприємств України притаманна нестача оборотних активів, що є однією з основних причин їх збиткової роботи. Позиковими є кошти, які підприємства отримують у вигляді банківських кредитів з метою створення сезонних запасів матеріальних цінностей та покриття витрат виробництва. Ці кошти надаються підприємствам на певний строк, після завершення якого вони мають бути повернуті банку. Залученими називаються кошти, що не належать підприємству, проте внаслідок діючої системи розрахунків перебувають у його обігу.

Порядок формування джерел створення оборотних активів на підприємствах залежить від форми власності, покладеної в основу функціонування підприємства, специфіки його організаційної побудови та інших факторів. У подальшій роботі підприємств їх оборотні активи можуть поповнюватися за рахунок власних фінансових ресурсів (прибутку), залучених, позикових та інших джерел (додаткових внесків підприємств, дотацій з бюджетів, благодійних внесків юридичних та фізичних осіб).

Джерела формування оборотних активів відображаються в пасиві бухгалтерського балансу підприємства. Логіка побудови балансу, як основної фінансової моделі підприємства, підказує, що кожна стаття активів повинна мати джерело фінансування.

Для діючих підприємств коло можливих джерел поповнення залежить від фінансового стану та результативності економічної діяльності. Власним джерелом поповнення оборотних активів є прибуток. Однак цим джерелом володіють тільки прибуткові підприємства, в яких вартість вкладеного оборотного капіталу після завершення кругообігу збільшується за рахунок частини отриманого чистого прибутку. А у збиткових підприємств вартість вкладеного оборотного капіталу, навпаки, зменшується на величину отриманих збитків.

Серед джерел формування оборотних коштів слід виділити перш за все власний капітал підприємства у вигляді таких його елементів, як:

- статутний фонд (пайові внески членів-засновників, внески іноземних учасників, надходження від емісії цінних паперів);
- відрахування від прибутку;
- цільове фінансування та цільові надходження (з бюджету, галузевих і міжгалузевих позабюджетних фондів);
- приріст сталих пасивів (мінімальна заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахування на обов'язкове пенсійне забезпечення);
- страхування (на соціальне страхування, резерв майбутніх платежів, авансування покупців).

Не менш важливим власним джерелом формування оборотних активів є вільні залишки амортизаційних відрахувань. Хоча безпосереднє призначення амортизації – це фінансування відтворення основного капіталу, але процес нагромадження її необхідного обсягу для здійснення капітальних інвестицій довготривалий. Протягом цього періоду амортизацію можна тимчасово використовувати як джерело поповнення оборотного капіталу.

Проте в процесі діяльності підприємство має реальну змогу поповнювати найбільшу частину майна за рахунок коштів, що йому не належать, але постійно перебувають у його обігу і можуть бути використані в сумі їх мінімальних залишків. Це мінімальна заборгованість із оплати праці та тимчасово вільні залишки резерву на покриття майбутніх платежів, заборгованість бюджету та державним цільовим фондам тощо. Названі ресурси формують планову кредиторську заборгованість підприємства. На практиці її прирівнюють до власного оборотного капіталу. Однак в умовах ринкового господарювання функція такого джерела поповнення обмежується, оскільки щодо всіх поточних зобов'язань зменшується період їх перебування на підприємстві.

Власний капітал та довгострокові зобов'язання об'єднуються в, так звані, постійні пасиви. Короткострокові кредити і позики, кредиторська заборгованість й та частина довгострокових зобов'язань, термін погашення якої настає в поточному періоді, складають короткострокові (поточні) пасиви.

Існують і так звані прирівняні до власних додаткові привернуті джерела, які раніше мали назву стійких пасивів. Це перш за все мінімальна заборгованість по оплаті праці і відрахуванням на соціальні потреби, тимчасово вільні цільові кошти підприємства, мінімальна заборгованість по податках до бюджетів різних рівнів, резерви майбутніх витрат, доходи майбутніх періодів і т. д.

При недостатності власних та прирівняних до них ресурсів для фінансування оборотних активів залучаються позикові кошти. До позикових джерел формування оборотних засобів відносяться в основному короткострокові кредити і позики. Перш за все це банківські і комерційні кредити, позики. Як правило, вони покривають тимчасову, додаткову потребу в ресурсах. Основні напрями залучення кредитів для формування оборотних засобів: кредитування сезонних запасів сировини, матеріалів і витрат; тимчасовий дефіцит власних оборотних засобів.

Отже, з метою забезпечення ефективного, цілеспрямованого формування та використання оборотних активів вони потребують певної класифікації. Економічно обґрунтована класифікація оборотних активів є важливою передумовою успішної організації бухгалтерського і управлінського обліку, оскільки від цього залежить здатність своєчасно і чітко управляти оборотними активами, можливість оперативного аналізу і прогнозування, що в кінцевому підсумку впливає на обґрунтованість управлінських рішень.

1.3. Особливості використання оборотних активів підприємства

У процесі діяльності підприємства окремі складові оборотних активів знаходяться на різних стадіях і в різних формах, тому склад оборотних активів в процесі їх використання можна представити у вигляді схеми, представленої на рис. 1.2.

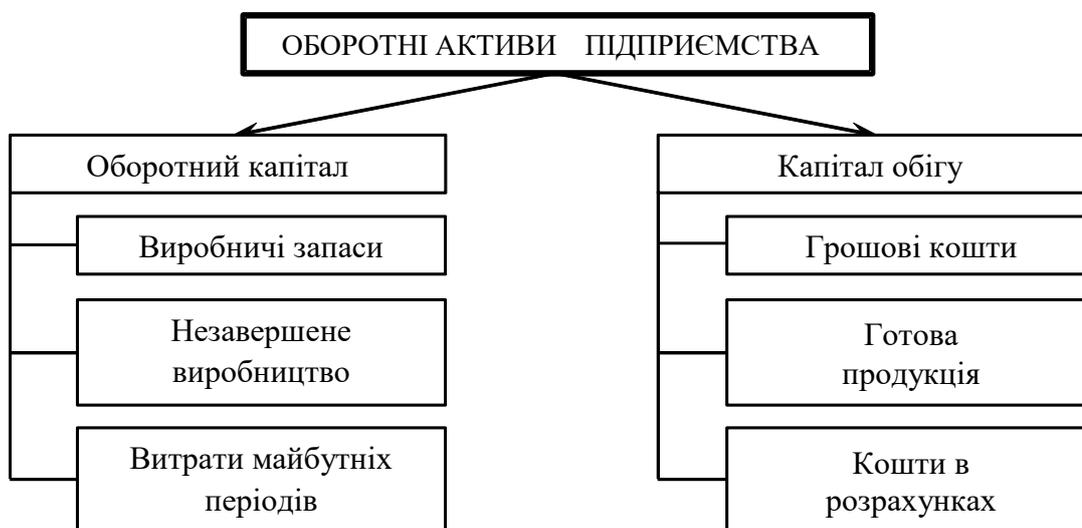

Рис. 1.2. Склад оборотних активів підприємства

Для цілей фінансового аналізу та правильної оцінки ефективності управління оборотними активами необхідно коротко охарактеризувати кожен з їх видів за НП(С)БО 2 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Виробничі запаси – це предмети праці, які ще не залучені у виробничий процес і знаходяться на складах підприємства у вигляді запасів та чекають включення у виробничий процес. До виробничих запасів відносять:

- сировину, основні та допоміжні матеріали (глина, вода, промивні рідини, емульсії, хімічні реактиви і препарати, будівельні та кріпильні матеріали й т. ін.);
- паливо, паливо-мастильні матеріали (вугілля, бензин, гас, мастила тощо);
- запчастини для поточного ремонту основних засобів;
- змінне обладнання та пристосування (долота, коронки, штанги, хомути, замки, вертлюги, муфти, електрод роти, з'єднувальні дроти і т. ін.);
- тару;
- малоцінні та швидкозношувані предмети (спецодяг, відра, лопати, інструменти та пристосування і т. ін. строком служби менше від 1 року);
- покупні напівфабрикати тощо.

Під поточними біологічними активами розуміють продукти рослинництва та тваринництва, тобто зернові, технічні, овочеві та інші культури, а також дорослі тварини на відгодівлі і в нагулі, птиця, звірі, кролики, дорослі тварини, вибракувані з основного стада для реалізації, молодняк тварин на вирощуванні і відгодівлі і т. п. [4].

Незавершене виробництво – це продукція, що вступила у виробничий процес, але ще не пройшла всіх стадій оброблення, встановлених випробувань на даному підприємстві, не укомплектована, а також не прийнята замовником. До незавершеного виробництва належать також роботи, передбачені проектно-кошторисною документацією, ще не оплачені, оскільки не виконані у повному обсязі.

Готова продукція – це запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не

прийняті замовником, показуються у складі незавершеного виробництва. До товарів відносять ту готову продукцію, яка не самостійно виготовлена підприємствами, а придбана ними для наступного продажу.

Під вексями одержаними розуміють заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), інші активи, виконані роботи та надані послуги, що забезпечені вексями.

Дебіторська заборгованість включає суму боргу підприємству зі сторони різних фізичних та юридичних осіб за надані товари, роботи, послуги. Боржниками підприємства в даному випадку можуть бути його покупці або замовники, фінансові та податкові органи (в разі переплати підприємством за податками, зборами та іншими платежами до бюджету), інші підприємства тощо. Сюди також відноситься сума нарахованих дивідендів, процентів, що підлягають надходженню, а також заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків.

Разом з цим при аналізі оборотних активів підприємства, в тому числі дебіторської заборгованості, необхідно пам'ятати, що надання комерційного кредиту сприяє зростанню обсягів реалізації, але, в той же час, несе в собі ризик неповного погашення боргів. Тому у балансі дебіторська заборгованість відображається за чистою вартістю, тобто після вирахування з її обсягу суми сумнівних та безнадійних боргів. Резерв сумнівних боргів – це та частина дебіторської заборгованості, яка не може бути виплачена боржником у зв'язку з втратою його платоспроможності.

Поточні фінансові інвестиції – це інвестиції, які легко реалізуються в будь-який момент часу та утримуються підприємством протягом терміну, що не перевищує один рік. Тобто це активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу підприємства з метою отримання доходу. До числа поточних фінансових інвестицій відносяться: короткострокові комерційні ринкові папери (акції, облігації, сертифікати тощо), казначейські векселі, короткострокові боргові папери, депозитні сертифікати та інші ринкові цінні

папери, придбані з метою перепродажу протягом терміну, що не перевищує один рік [42].

Грошові кошти та їх еквіваленти – це кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, в дорозі, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів (у формі грошових документів тощо). Вони є найліквіднішими активами підприємства. Ті кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу або протягом операційного циклу, слід виключати зі складу оборотних активів та відображати як необоротні активи.

До інших оборотних активів відносять ті оборотні активи, які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу балансу «Оборотні активи». Сюди, зокрема, входять грошові документи в національній чи іноземній валюті, податкові зобов'язання тощо.

Оборотні активи в ході виробничо-господарської діяльності знаходяться в постійному русі, забезпечуючи тим самим процес відтворення на підприємстві. Основна частина обігового капіталу підприємств проходить три стадії кругообігу: грошову, виробничу й товарну.

Так, на першій стадії грошові кошти авансуються у створення виробничих запасів. Друга стадія пов'язана з використанням оборотних засобів безпосередньо у виробництві й завершується виготовленням напівфабрикатів, незавершеної та готової продукції. На третій відбувається перетворення новоствореної товарної форми вартості у грошову в результаті реалізації продукції.

В формульному вираженні кругообіг оборотного капіталу можна представити схематично (рис. 1.3). На грошові кошти (Г) підприємство купує всі необхідні предмети праці для виробництва продукції, які набувають форми виробничих запасів (ВЗ), потім йде безпосередньо процес виробництва (В), в результаті якого виходить готова продукція (ГП), вона реалізується, і підприємства за неї отримує певні грошові кошти (Г1). Таким чином, капітал здійснює один оборот, потім все аналогічно повторюється [27].

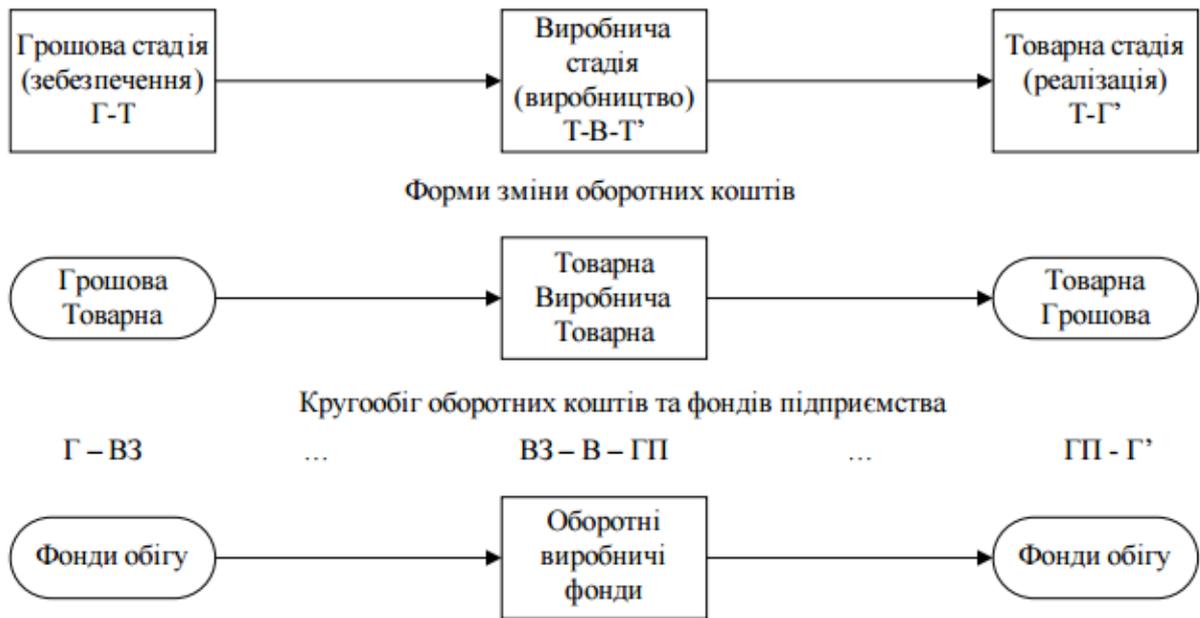

Рис. 1.3. Кругообіг оборотних активів на підприємстві

Оборотні активи підприємства в кожний момент господарської діяльності одночасно перебувають у всіх стадіях кругообігу. В той час, коли одна частина оборотних активів надходить у виробництво у вигляді виробничих запасів, інша частина активів формується як результат виробництва у вигляді готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг), а третя частина реалізується покупцям і перетворюється через розрахунки у грошові кошти. Одночасне знаходження оборотних активів на всіх стадіях забезпечує безперервний процес господарської діяльності і безперебійну роботу підприємства [45].

Основним завданням функціонування капіталу підприємства, й обігового зокрема, є його самозростання в процесі кругообігу. Грошова форма, якої набирає обіговий капітал у процесі кругообігу, одночасно є початковою стадією подальшого обороту капіталу, а також джерелом отримання прибутку суб'єктом господарювання. Тому фінансовий стан підприємства на пряму залежить від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються на реальні гроші. Найважливіші показники господарської діяльності підприємства – обсяг

реалізованої продукції і прибуток – знаходяться в прямій залежності від швидкості обороту обігових активів.

Отже, оборотні активи не витрачаються, не споживаються, а авансуються та повертаються підприємству у процесі реалізації продукції. Оборотні активи як вартісна категорія – це вартість, авансована у кругообіг виробничих оборотних фондів та фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва та обігу.

Вивчення наукових джерел дало змогу систематизувати різні підходи щодо виявлення чинників впливу на ефективність функціонування потенціалу оборотних активів промислових підприємств, результати яких наведені у таблиці 1.3.

На основі даних (табл. 1.3) та проведення експертної оцінки специфіки функціонування потенціалу оборотних активів на підприємствах харчової промисловості нами була запропонована комплексна класифікація чинників впливу на ефективність функціонування потенціалу оборотних активів саме підприємств харчової промисловості.

На основі даних (табл. 1.2) та проведення експертної оцінки специфіки функціонування потенціалу оборотних активів на підприємствах харчової промисловості нами була запропонована комплексна класифікація чинників впливу на ефективність функціонування потенціалу оборотних активів саме підприємств харчової промисловості.

Сукупність чинників, які впливають на ефективність використання потенціалу оборотних активів на підприємствах харчової промисловості у загальному вигляді можна поділити на дві групи: чинники зовнішнього середовища (опосередкованого впливу) - ті, якими підприємства не можуть управляти, але повинні до них пристосовуватися, і внутрішнього середовища (безпосереднього впливу), які залежать від здібностей менеджерів підприємств управляти оборотними активами. В залежності від характеру впливу, усі зовнішні чинники підрозділяють на дві основні групи - чинники прямого і непрямого впливу на підприємства .

Таблиця 1.2

Погляди авторів щодо чинників впливу на ефективність
функціонування потенціалу оборотних активів підприємства

№	Автори	Перелік чинники впливу на ефективність функціонування потенціалу оборотних активів
1.	Гоцуляк С.М.[32]	<ul style="list-style-type: none"> - спад виробництва; - погіршення платіжної дисципліни; - вибір джерел фінансування оборотних коштів; - підвищення відсоткових ставок на позиковий капітал; зростання темпів інфляції.
2.	Зборовська О.М. [34]	<ul style="list-style-type: none"> - склад і структура оборотних активів;рівень інфляції.
3.	Івасишин О.І. [37]	<ul style="list-style-type: none"> - кризовий стан української економіки; - особливості ринкового середовища: чинник ризику і невизначеності; залежність діяльності підприємств від вартості і рит мічності поставок сировини; внутрішні чинники: раціональна організація виробничих запасів; зменшення перебування оборотного капіталу у незавершеному виробництві; визначення оптимальних розмірів формування оборот ного капіталу.
4.	Карбовник А. М.[37]	<ul style="list-style-type: none"> - інфляція; - криза неплатежів; - податковий тиск; - високі проценти на банківські позики; - втрата традиційних ринків збуту; - нагромадж. протермінованої дебіторської заборгованості; - високий рівень втручання держави в економічні процеси; - механізм дії податку на додану вартість; - недосконалість чинної нормативно-правової системи; - відсутність механізму поповнення обігових коштів.
5.	Оденат А. А. [36]	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення конкуренції; - криза неплатежів; - обмеження джерел фінансув. господарської діяльності; недосконалість нормативно-правового регулювання.
6.	Назаренков О.Ф. [35]	<ul style="list-style-type: none"> - високі темпи інфляції; - зниження курсу національної валюти; - скорочення попиту на вітчизняні товари та зростання імпорту товарів промисловості; - зростання конкуренції товаровиробників на основних ринках збуту їхньої продукції; - консолідація посередників збутової діяльності в країні.
7.	Фесюк І.В. [37]	<p>Об'єктивні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - високі темпи інфляції; - відсутність платоспроможного попиту; - нестабільна податкова політика. <p>Суб'єктивні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відсутність у вищого менеджменту підприємств здатності ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами, забезпечити контроль за кругообігом оборотного капіталу; - невикористання сучасних методів у фінансовому менеджменті.

Враховуючи галузеві особливості формування потенціалу оборотних активів підприємств харчової промисловості, слід систематизувати чинники впливу зовнішнього середовища за окремими групами, представленими у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Систематизація зовнішніх чинників впливу на формування потенціалу оборотних активів підприємств харчової промисловості

№	Група чинників	Перелік чинників
1.	Чинники непрямого впливу (макросередовища)	- загальна економічна ситуація в країні; - темпи інфляції (дефляції); - рівень ставок банківського кредитування; - тенденції розвитку інвестиційного ринку (інвестиційний клімат); - особливості податкового законодавства; - недосконалість нормативно-правової системи; скорочення чисельності населення.
2.	Чинники прямого впливу (мікросередовища)	- попит на продукцію (умови на ринку збуту); - умови пропозиції товарів; - рівень конкуренції; - сезонні коливання; постачальники.

Розглянувши підходи різних авторів, слід відзначити, що найбільш суттєвого впливу на функціонування потенціалу оборотних активів завдає інфляційний чинник. В результаті інфляційних процесів на підприємствах харчової промисловості виникає дефіцит оборотних активів. До інфляційних чинників, що спричиняють скорочення оборотних активів, слід віднести:

- запізнення наступних витрат щодо отриманих доходів і затрат на формування товарних запасів;
- незбалансованість вартісної оцінки матеріальної і грошової частин оборотного капіталу;
- зростання прибутку за рахунок інфляції, частина якого перераховується до бюджету через дію механізму податку на прибуток підприємств;
- ріст наднормованих запасів.

Тенденції розвитку інвестиційного клімату в країні дають можливість підприємствам збільшити частину оборотних активів.

Фінансовим чинником, що визначає потребу у власних оборотних активах, є можливість залучення для формування оборотних активів позикових коштів [37]. Це, насамперед, залежить від таких умов: рівня самофінансування, наявності майна, яке банк приймає у заставу, фінансових результатів діяльності підприємства та його стабільного становища на ринку. Чим кращі показники діяльності підприємства, тим більше у нього можливостей залучити банківські кредити і зекономити на власних оборотних коштах. У свою чергу, високі відсоткові ставки на позичковий капітал негативно впливають на фінансовий стан підприємств, тому що частина оборотного капіталу вилучається на повернення таких зобов'язань.

Від особливостей пропозиції на ринку залежать розміри запасів сировини та матеріалів, що зберігаються на складі підприємства. У разі постійної пропозиції підприємство може управлятися з малими запасами, однак, якщо пропозиція недостатня і обмежена - підприємство повинно забезпечити подальше виробництво завдяки придбання більшого обсягу сировини і матеріалів.

Для підприємств харчової промисловості потреба в окремих видах оборотних активів та їх сума істотно залежать від сезонних коливань. Підприємства з сезонним збутом своєї продукції, зазвичай, мають високу ступінь коливання потреби в оборотному капіталі. Проблема подолання сезонності є дуже гострою і важливою для багатьох галузей (м'ясної, молочної, цукрової, консервної, овочесушильної, виноробницької та ін.). Сезонність виробництва пов'язана з нерівномірним протягом року надходженням сільськогосподарської сировини, а в таких галузях як пивоварна, безалкогольна, виробництво морозива сезонність залежить від коливань збуту продукції.

Для ведення господарської діяльності кожному підприємству потрібні зовнішні постачання: сировини, матеріалів, трудових ресурсів, капіталу. За цих умов виникає пряма залежність між підприємством і мережею постачальників, що забезпечують постачання вказаних ресурсів. На ринку закупівель

підприємство більш всього цікавлять умови отримання ресурсів, а саме: ціна, якість і умови постачання (терміни, об'єми, умови платежу і т. д.). Мінливість якості та цін ресурсів створює проблеми для підприємства. У цьому випадку постачальник є чинником зовнішнього середовища прямого впливу.

Проте, на нашу думку, організацію роботи з постачальниками слід віднести до чинників впливу внутрішнього середовища. У межах чинника «організація роботи з постачальниками» розмір оборотних активів залежить від оптимальності вибору постачальників (за географічною ознакою, якістю сировини, дотримання умов угод про постачання), періодичності та комплексності поставок.

Оптимальність визначення розмірів формування оборотного капіталу полягає у визначенні такої суми оборотних активів, яка сприятиме безперервності процесу виробництва, виконанню плану виробництва, реалізації продукції, прибутку та рівня рентабельності, зміцненню режиму економії, мінімізації ризику підприємницької діяльності. У разі заниження розміру оборотних активів можливі перебої у постачанні й виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища у господарській діяльності. Надлишок оборотного капіталу призводить до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів, створення умов для використання оборотних активів не за призначенням [37].

Для підприємства як суб'єкта господарювання, що має на меті отримання прибутку та задоволення суспільних потреб, необхідним є використання всіх його майнових цінностей (активів) у розрізі досягнення поставленої мети.

Висновки до розділу 1

Оборотні активи відіграють важливу роль у забезпеченні безперервної діяльності підприємства, генерують додану вартість, що є основою максимізації прибутку будь-якого суб'єкта підприємництва. Сформульовано суть оборотних активів як грошових коштів підприємства, вкладених в оборотні виробничі фонди і фонди обігу з метою забезпечення безперервності процесу виробництва і реалізації продукції. У своєму русі оборотні кошти проходять послідовно три стадії: грошову, виробничу і товарну.

Доведено, що оборотні активи являють собою сукупність багатьох важливих ланок, без яких неможливий виробничий процес та нормальне функціонування підприємства в цілому. Узагальнення наведеного матеріалу дозволяє стверджувати, що всебічне теоретичне дослідження категорії оборотних активів та правильне розуміння їх сутності мають велике практичне значення.

Оборотні активи є одним з найважливіших елементів виробничого процесу на підприємстві. Обґрунтована їх класифікація створює можливості визначити оптимальний склад і структуру, потребу та джерела формування оборотних активів. Для цілей фінансового аналізу та фінансового менеджменту найбільш поширеним є групування оборотних активів за участю у виробничому процесі та ступенем ліквідності.

Формування оборотного капіталу за рахунок власних ресурсів і залучених коштів повинно здійснюватись у розмірах, що забезпечують нормальний фінансовий стан підприємства. Це означає, що фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від раціональності формування джерел фінансування, тобто від того, які кошти має підприємство у своєму розпорядженні, кому підприємство зобов'язане за ці кошти і куди вони вкладені. Наявність достатньої суми власного оборотного капіталу означає, що підприємство може розпоряджатися ним на власний розсуд без ризику невиконання перед кредиторами своїх поточних зобов'язань.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Нормування оборотних активів підприємства з метою формування їх оптимальної величини

Управління оборотними активами представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних активів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування.

Обчислення частини оборотних активів (запасів та витрат), потрібної підприємству для забезпечення нормального, неперервного процесу виробництва, реалізації продукції та розрахунків, здійснюється завдяки нормуванню оборотних активів. Існує цілий ряд причин, що зумовлюють необхідність нормування на підприємствах, які представлено на рис. 2.1.

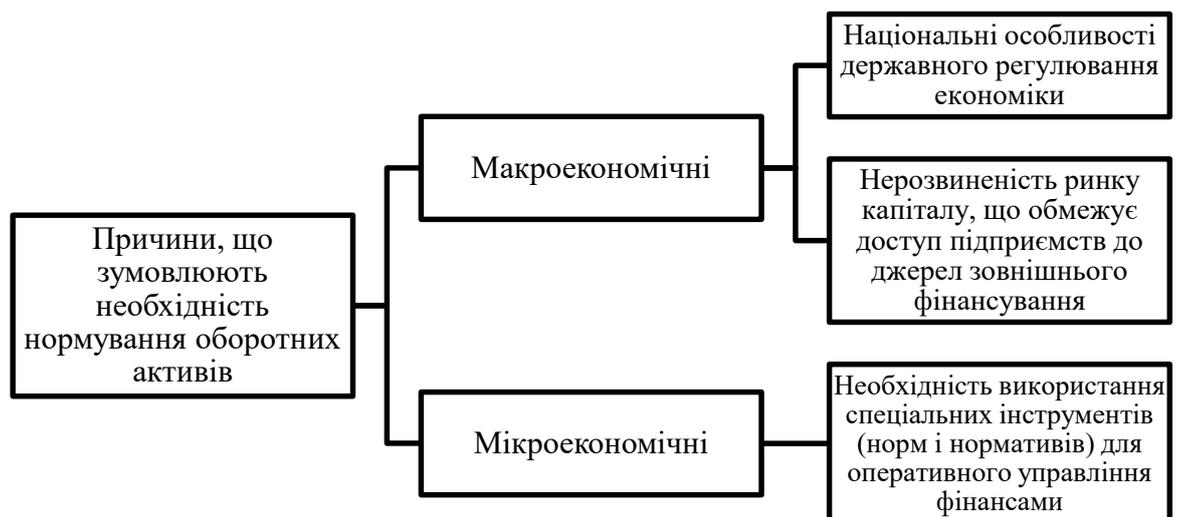

Рис. 2.1. Причини, що визначають необхідність нормування оборотних активів підприємства

Основним завданням нормування є розробка в кожному підприємстві економічно обґрунтованих норм і нормативів власних оборотних активів, що забезпечують прискорення їх оборотності й найбільш ефективно використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Нормування оборотних активів включає розробку й установлення на кожному підприємстві спеціальних норм по окремих видах матеріальних цінностей, витрат виробництва й т.д. і розрахунок нормативу власних оборотних активів у грошовому вираженні на кінець року, кварталу. Норматив – це мінімальний розмір власних оборотних активів у грошовому вираженні, необхідний підприємству для забезпечення нормального, безперебійного процесу виробництва, реалізації продукції й розрахунків.

Нормування оборотних активів може здійснюватись трьома методами (рис. 2.2).

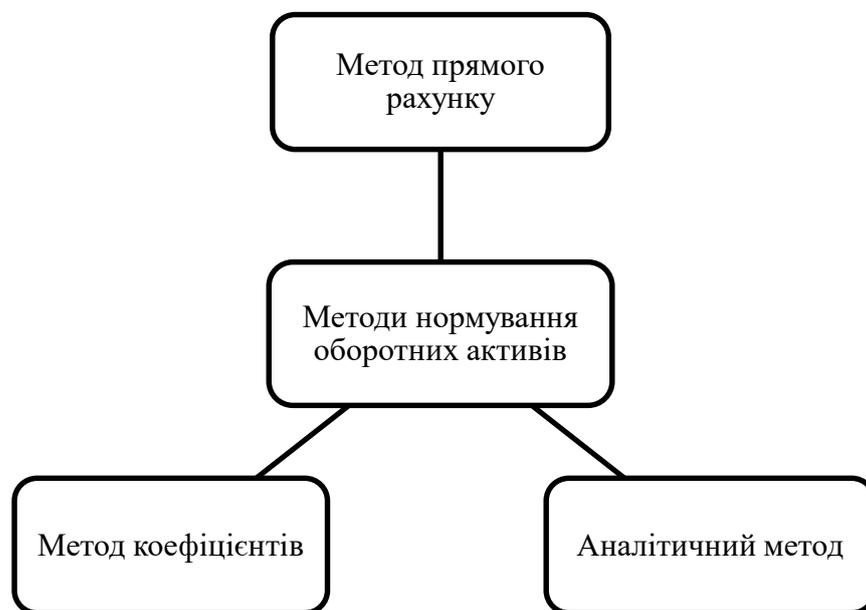

Рис. 2.2. Методи нормування оборотних активів

Метод прямого розрахунку дозволяє найбільш точно визначити потребу в оборотних активах, так як враховує всі організаційно-технологічні, технічні, транспортні та інші характерні особливості, досвід і стан розрахунків.

Обґрунтований розрахунок здійснюється за кожним елементом оборотних активів з врахуванням завдань виробничого плану, постачання та збуту.

Аналітичний метод визначення потреби в оборотних активах базується на здійсненні розрахунків з врахуванням середніх фактичних залишків та змін обсягів виробництва. При цьому здійснюється коригування з врахуванням зайвих і непотрібних запасів, неліквідів, які, можливо, мали місце в попередньому періоді.

Коефіцієнтний метод дозволяє здійснити розрахунок потреби в оборотних активах з урахуванням тенденцій і співвідношень в змінах обсягу виробництва та окремих видів запасів і затрат. Частина з них знаходиться в прямій пропорційній залежності від змін в обсягу виробництва – сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, незавершене виробництво, готова продукція на складі, інша ж частина залежить в значно меншій мірі – малоцінні і швидкозношувані предмети, запчастини для ремонтів, витрати майбутніх періодів тощо [41,с.100].

Використання того або іншого методу розрахунку нормативів власних оборотних активів залежить від часу функціонування й рівня економіки підприємств. При створенні підприємств, а також в умовах їхнього функціонування найбільше доцільно для розрахунку нормативів власних оборотних активів застосовувати метод прямого рахунку.

Норматив власних оборотних активів на сировину, основні матеріали й напівфабрикати визначається множенням вартості односторонньої їхньої витрати в планованому році на норму запасу в днях. У вигляді формули це може бути представлено так:

$$H = O * N \quad (2.1)$$

де H – норматив власних оборотних активів, грн.; O – одностороння витрата сировини, матеріалів і напівфабрикатів, грн.; N – норма оборотних активів, днів.

При цьому одноденна витрата сировини, матеріалів і напівфабрикатів визначається розподілом вартості їх річного (квартального) витрати в планованому році на 360 (90) днів.

Норма оборотних активів по кожному виді або однорідній групі матеріалів урахує час їхнього перебування в поточних, страхових, транспортних, технологічному запасах, а також час, необхідний для вивантаження, доставки, прийому й складування матеріалів.

Поточний запас - основний вид запасу сировини, матеріалів і напівфабрикатів. На розмір поточного запасу впливають: періодичність поставок матеріалів по договорах (цикл постачання) та обсяг їх споживання у виробництві.

При поставках матеріалів за графіком і щоденним їхнім споживанням у виробництві рівними партіями середній інтервал між поставками, тобто цикл постачання, розраховується шляхом розподілу 360 днів на число планованих поставок. При місцевих поставках середній інтервал визначається шляхом розподілу оптимальної з погляду економічної доцільності партії матеріалів на їхнє середньоденне споживання.

Норма оборотних активів у поточному запасі приймається, як правило, у розмірі 50% середнього циклу постачання, що обумовлено поставкою матеріалів декількома постачальниками й у різний термін.

Страховий запас – другий по величині вид запасу, що визначає загальну норму. Страховий, або гарантійний, запас необхідний на кожному підприємстві для гарантії безперервності процесу виробництва у випадках порушення умов і строків поставок матеріалів контрагентами, транспортом або відвантаження некомплектних партій. Страховий запас створюється, як правило, у розмірі 50% поточного запасу, але може бути й менше цієї величини залежно від розташування постачальників й імовірності перебоїв у поставках.

Транспортний запас створюється у випадку перевищення строків вантажообігу в порівнянні зі строками документообігу.

Технологічний запас створюється в період підготовки матеріалів до виробництва, включаючи аналіз і лабораторні випробування. Цей запас враховується в тому випадку, якщо він не є частиною процесу виробництва. Наприклад, при підготовці до виробництва деяких видів сировини й матеріалів необхідно час на підсушування, розігрів, доведення до певних концентрацій і т.п.

Час на вивантаження, доставку, приймання й складування матеріалів, також приймається в розрахунок норми запасу сировини, основних матеріалів і покупних напівфабрикатів. Норми цього часу встановлюються по кожній операції на середній розмір поставки на підставі технологічних розрахунків або за допомогою хронометражу.

Додаванням обчислених по окремих операціях норм оборотних активів по відповідному виду сировини, матеріалів і напівфабрикатів одержують загальну норму. Множенням загальної норми на вартість одноденних витрат відповідного виду цінностей визначають норматив.

Запаси палива на підприємствах створюються, як правило, у розмірі мінімальних залишків, з урахуванням зміни його споживання (витрати) у планованому році. Норматив же по цьому виду цінностей визначається аналогічно нормативу по сировині, основним матеріалам і покупним напівфабрикатам.

Норматив власних оборотних активів на допоміжні матеріали визначається множенням норми запасу в днях на вартість одноденних їх витрат. При цьому норми по видах допоміжних матеріалів обчислюються в такому ж порядку, як і по основних матеріалах.

Норматив на запаси тари розраховується множенням норми в днях на вартість одноденного обороту тари по видах. Норма оборотних активів по тарі визначається залежно від джерел надходження (способу заготівлі) і порядку використання. Розрізняють тару покупну, власного виробництва, поворотну й безповоротну.

По покупній тарі, призначеної для пакування готової продукції, норма оборотних активів устанавлюється так само, як по сировині, основним матеріалам і покупним напівфабрикатам - виходячи з інтервалів поставок. По тарі власного виробництва, вартість якої врахована в ціні готової продукції, норма запасу визначається проміжком часу від виготовлення тари до пакування в неї продукції, призначеної до відвантаження. По поворотній тарі норма оборотних активів складається із часу одного обороту тари, що включає період з моменту оплати тари з матеріалами до здачі документів у банк на відвантажену постачальникові тару. Норматив оборотних активів по тарі в цілому дорівнює сумі добутоків одноденного обороту (витрати) тари по видах на норму запасу в днях.

Для своєчасного проведення капітальних і поточних ремонтів машин, транспортних засобів й устаткування підприємства повинні мати певні запаси запасних частин і ремонтних матеріалів. Норматив на запасні частини для ремонту машин, устаткування й транспортних засобів може обчислюватися двома методами: метод прямого рахунку й укрупненим методом. При методі прямого рахунку кількість запасних частин й їхня вартість, необхідні для проведення капітального й поточного ремонтів у планованому році, визначаються на підставі кошторисів, складених на ремонт відповідних видів машин, транспортних засобів й устаткування. Однак, оскільки цей метод скрутний, розрахунок нормативу на запасні частини можна робити укрупненим методом.

При укрупненому методі вирахування нормативу виробляється виходячи з норми, обумовленої в абсолютних величинах, і вартості машин, устаткування й транспортних засобів. При цьому норма оборотних активів обчислюється в абсолютних величинах розподілом вартості середньорічного залишку запасних частин на середню вартість машин, транспортних засобів й устаткування. А норматив визначається множенням норми (у грн., коп.) на балансову (первісну) вартість машин, транспортних засобів й устаткування, наявних на кінець планованого року.

Витрати у незавершеному виробництві складають всі витрати, вкладені у вартість початих, але незакінчених виробів, що перебувають на різних стадіях виробничого процесу з моменту першої операції до здачі готової продукції на склад.

Величина нормативу оборотних активів для заділів незавершеного виробництва, залежить від чотирьох факторів: обсягу й складу виробленої продукції, тривалості виробничого циклу, собівартості продукції й характеру наростання витрат у процесі виробництва.

Розрахунок нормативу оборотних активів у незавершеному виробництві виробляється по формулі 2.2.

$$H = Z_0 * D_{\text{ц}} * K, \quad (2.2)$$

де H – норматив власних оборотних активів; Z_0 – одноденні витрати на виробництво продукції в IV кварталі; $D_{\text{ц}}$ – тривалість виробничого циклу (дні); K – коефіцієнт наростання витрат.

Одноденні витрати визначаються розподілом витрат на випуск валової продукції в оцінці по виробничій собівартості IV кварталу планованого року на 90. Коефіцієнт наростання витрат відбиває характер наростання витрат у незавершеному виробництві по днях виробничого циклу.

Всі витрати в процесі виробництва підрозділяються на одноразові й наростаючі. До одноразового ставляться такі витрати, які здійснюються на початку виробничого циклу. Вони включають витрати сировини, основних матеріалів, покупних напівфабрикатів. Інші витрати вважаються наростаючими. Наростання витрат у процесі виробництва може відбуватися рівномірно й нерівномірно. При рівномірному наростанні витрат середня вартість незавершеного виробництва обчислюється як сума всіх одноразових витрат і половини наростаючих витрат.

При рівномірному наростанні витрат коефіцієнт обчислюється по формулі 2.3.

$$\text{ДО} = (3e + 0.53\text{Зн}) / (3e + \text{Зн}), \quad (2.3)$$

де ДО – коефіцієнт наростання витрат; 3e – одноразові витрати; Зн – наростаючі витрати.

При нерівномірному наростанні витрат по днях виробничого циклу коефіцієнт наростання витрат визначається по формулі 2.4.

$$\text{ДО} = 3 / \text{П} \quad (2.4)$$

де 3 – середня вартість виробу в незавершеному виробництві; П – виробнича собівартість виробу.

До готової продукції відносяться вироби, закінчені виробництвом, прийняті відділом технічного контролю й здані на склад. Норматив оборотних активів на залишки готової продукції визначається як добуток норми оборотних активів у днях на вартість одноденного випуску товарної продукції в майбутньому році по виробничій собівартості. У вигляді формули це можна представити в такий спосіб:

$$\text{Н} = \text{У} / \text{Д} * \text{Т} \quad (2.5)$$

де Н – норматив оборотних активів на готову продукцію, грн.; У – випуск товарної продукції в IV кварталі майбутнього року (при рівномірному наростаючому характері виробництва) по виробничій собівартості, грн.; Д – кількість днів у періоді (90); Т – норма оборотних активів на готову продукцію, днів.

При цьому норма оборотних активів на запаси готової продукції (у днях) складається з наступних елементів: часу, необхідного для комплектування виробів для поставки; часу на пакування продукції; часу на оформлення до банку платіжних документів. Визначення часу на зазначені види операцій здійснюється розрахунковим методом (хронометражем).

До витрат майбутніх періодів ставляться витрати, вироблені в поточному плановому періоді, що відносяться на собівартість продукції в наступні періоди (витрати по освоєнню нових видів продукції, удосконалюванню технологій виробництва, а також витрати на підписку періодичних видань, орендна плата, тощо).

Норматив на витрати майбутніх періодів визначається в такий спосіб:

$$H = P_{нг.} + P_{пг.} - C, \quad (2.6)$$

де H – норматив власних оборотних активів на витрати майбутніх періодів; $P_{нг.}$ – сума витрат майбутніх періодів на початок планованого року; $P_{пг.}$ – сума витрат майбутніх періодів, які будуть зроблені в планованому році по відповідних кошторисах; C – сума витрат майбутніх періодів, що включає в собівартість продукції планованого року.

Такий порядок розрахунку нормативів власних оборотних коштів по їхніх окремих елементах методом прямого рахунку. Додаванням сум приватних нормативів одержують сукупний норматив по підприємству в цілому.

Вирахування нормативу по оборотних активах, розмір яких залежить від зміни обсягу виробництва, виробляється множенням діючого нормативу по цих елементах оборотних активів на відсоток зміни обсягу виробництва, а по оборотних активах, розмір яких не залежить від зміни обсягів виробництва, - множенням діючого нормативу по цих видах оборотних активів на 50% приросту обсягу виробництва. Обчислена сума сукупного нормативу на планований рік з урахуванням зміни обсягів виробництва коректується на встановлений розмір прискорення оборотності оборотних активів у планованому.

Сукупний норматив власних оборотних активів на кінець планованого року визначається додаванням сум нормативів, розрахованих по окремих елементах нормованих запасів цінностей, і витрат виробництва. Він визначає загальну потребу господарюючого суб'єкта в оборотних активах, необхідних

для забезпечення нормального процесу виробництва, реалізації продукції й розрахунків. Оскільки розрахований сукупний норматив на кінець планованого року в діючих підприємствах включає як норматив на початок планованого року, так і його приріст у планованому році, то визначають джерела покриття діючого нормативу і його приросту.

Приріст нормативу являє собою різницю між сукупним нормативом, розрахованим на кінець планованого року, і нормативом, що діяв на початок цього ж року.

Розрахований приріст нормативу покривається наступними джерелами:

- стійкими пасивами;
- прибутком;
- надлишком власних джерел формування оборотних активів на початок планованого року;
- іншими джерелами;
- позиковими засобами.

Оборотні активи підприємств весь час перебувають у русі, проходячи послідовно три стадії кругообігу: заготівельну, виробничу та реалізації. Послідовне проходження оборотними активами стадії кругообігу із зміною форм вартості називається оборотністю. Оборотність характеризується тривалістю одного обороту у днях та кількістю обертів за певний (аналізований) період, тобто коефіцієнтом оборотності.

Визначення потреби в оборотних коштах здійснюється через їх нормування. Нормування оборотних коштів передбачає врахування багатьох факторів, які впливають на господарську діяльність підприємств. На підприємствах виробничої сфери до них належать:

- 1) умови постачання підприємств товарно-матеріальними цінностями: кількість постачальників, строки поставки, розмір транзитних партій, кількість найменувань матеріальних цінностей, форми розрахунків за матеріальні цінності;

2) організація процесу виробництва: тривалість виробничого циклу, характер розподілу витрат протягом виробничого циклу, номенклатура випущеної продукції;

3) умови реалізації продукції: кількість споживачів готової продукції, їх віддаленість, призначення продукції, умови її транспортування, форми розрахунків за відвантажену продукцію [42, с. 183].

Значення нормування оборотних коштів полягає в такому.

По-перше, правильне визначення нормативу оборотних коштів забезпечує безперервність і безперебійність процесу виробництва.

По-друге, нормування оборотних коштів дає змогу ефективно використовувати оборотні кошти на кожному підприємстві.

По-третє, від правильно встановленого нормативу оборотних коштів залежить виконання плану виробництва, реалізації продукції, прибутку та рівня рентабельності.

По-четверте, обґрунтовані нормативи оборотних коштів сприяють зміцненню режиму економії, мінімізації ризику підприємницької діяльності.

Визначення планової потреби в оборотних коштах передбачає розробку норм відносно тривалої дії і нормативів на конкретний період – рік (як правило), півріччя, квартал. Це досягається за проведення таких робіт:

1. Визначення норм запасів за статтями нормованих оборотних коштів.

Норма оборотних коштів – це відносний показник, який обчислюється в днях, відсотках чи гривнях. Норми в днях щодо виробничих запасів розраховуються за окремими видами матеріальних цінностей. У разі великої номенклатури розрахунок здійснюється в тій частині, яка становить (вартісне) не менше 70-80% загальних витрат за статтею в цілому.

2. Встановлення одноденного витрачання матеріальних цінностей, виходячи із кошторису витрат на виробництво. Одноденне витрачання на підприємствах несезонних галузей промисловості рекомендується розраховувати на підставі даних четвертого кварталу планового року, що, як правило, має найбільший обсяг виробництва. У сезонних галузях

промисловості одноденне витрачання визначається на підставі кварталу з найменшим обсягом виробництва.

Визначаючи одноденні витрати незавершеного виробництва, виходять із суми витрат на виробництво валової чи товарної продукції. Щодо готової продукції відповідно беруть для розрахунку виробничу собівартість товарної продукції.

3. Визначення нормативу оборотних коштів за кожною статтею в грошовому вираженні проводиться множенням одноденних витрат в грошовому вираженні на відповідну норму запасу в днях.

4. Розрахунок сукупного нормативу, або загальної потреби в оборотних коштах, на підприємстві проводиться підсумовуванням нормативів за окремими статтями.

5. Заключний етап нормування – визначення норм та нормативів за окремими статтями оборотних коштів для підрозділів підприємств, де використовуються матеріальні цінності та виготовляється продукція [43, с. 185].

Найбільш трудомісткою і складною є розробка норм запасу. Норми запасу в днях застосовуються протягом кількох років, якщо суттєво не змінюються умови виробництва, постачання та збуту, розрахунків.

2.2. Показники ефективності використання оборотних активів підприємства

Аналіз стану оборотних активів, тобто їх структури і динаміки, а також прогнозування потреби в них має надзвичайно важливе значення для забезпечення безперервної, ритмічної та ефективної виробничо-господарської діяльності підприємства.

Для здійснення ефективного аналізу оборотних активів необхідно виходити із суті цього поняття, що визначають такі основні ознаки:

1) оборотні активи підприємства формуються і використовуються з досить локальною метою — для обслуговування лише його операційної діяльності;

2) важливою ознакою оборотних активів є те, що вони належать до складу так званих мобільних активів підприємства (швидко можуть бути перетворені в гроші);

3) суттєвою ознакою оборотних активів підприємства є значна (порівняно із необоротними активами) різноманітність їх видів, груп та конкретних найменувань, що значно ускладнює процес поточного управління ними та потребує забезпечення певної гнучкості цього управління;

4) відповідно до практики бухгалтерського обліку до оборотних активів включають певні види засобів праці, які віднесені до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів;

5) суттєвою ознакою поняття оборотних активів є те, що їх формування як активів підприємства нерозривно пов'язано із конкретними джерелами капіталу, що забезпечують це формування [12].

Основним джерелом інформації для аналізу оборотних активів та ефективності їх використання є фінансова звітність підприємства, тобто Баланс (ф. №1), Звіт про фінансові результати (ф. №2), Звіт про рух грошових коштів (ф. №3), Звіт про власний капітал (ф. №4) та Примітки до звітності (ф. №5).

Метою аналізу оборотних активів підприємства є визначення їх структури, джерел формування і динаміки, порівняння їх фактичної наявності за окремими елементами із нормативами, тобто необхідними (оптимальними) розмірами.

Також шляхом аналізу питомої ваги необоротних й оборотних активів у загальному обсязі майна підприємства та темпів зростання даних показників можна спрогнозувати величину отриманого прибутку. Оборотний капітал обертається швидше, ніж основний. Тому зі збільшенням частки оборотного капіталу в загальній сумі авансованого капіталу час обороту всього капіталу скорочується, а отже, збільшується швидкість зростання нової вартості, тобто

прибутку. Тому основним завданням аналізу оборотних активів є забезпечення ефективності їх використання.

Аналіз оборотних активів здійснюють за такими напрямками:

- аналіз стану та структури оборотних активів;
- оцінка оптимальності визначеної потреби підприємства в оборотних активах;
- аналіз джерел формування оборотних активів;
- оцінка маневрування оборотними активами;
- аналіз оборотності оборотних активів за звітний період;
- аналіз виробничих запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів на підприємстві;
- аналіз ефективності використання оборотних активів.

Алгоритм проведення аналізу оборотних активів такий:

- 1) оцінка загального розміру оборотних активів та аналіз змін у їх обсязі у звітному періоді (оцінка наявності та горизонтальний аналіз);
- 2) дослідження структури оборотних активів за видами активів (вертикальний аналіз оборотних активів підприємства);
- 3) кількісна оцінка впливу факторів на зміну обсягів оборотних активів;
- 4) оцінка змін у складі джерел формування оборотних активів (аналізується розмір власного оборотного капіталу, а питома вага власних джерел фінансування оборотних активів використовується для оцінки ступеня фінансової стійкості, незалежності від зовнішніх джерел фінансування);
- 5) розраховуються показники ефективності використання оборотних активів, проводиться їх аналіз, на основі чого формулюються відповідні висновки.

Таким чином методика аналізу оборотних активів передбачає аналіз їх наявності, складу й структури. Для комплексної оцінки оборотного капіталу підприємства додатково проводиться аналіз окремих складових оборотних активів (товарно-матеріальних запасів, дебіторської заборгованості та запасу грошових коштів).

Стан оборотних коштів характеризується насамперед наявністю їх на певну дату. Існують різні підходи до визначення основного показника, який характеризує оборотний капітал підприємства – власного оборотного капіталу (ВОК). Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» наявність власних оборотних коштів підприємства визначається наступним чином: із суми розділу I пасиву балансу «Власний капітал» (рядок 1495) вираховується сума показників розділу I активу «Необоротні активи» (рядок 1095). Тобто власний оборотний капітал підприємства (ВОК) визначається за формулою 2.7.

$$\text{ВОК} = \text{ряд.1495} - \text{ряд.1095} \quad (2.7)$$

Для визначення власних оборотних коштів нині немає єдиного алгоритму навіть на рівні державних органів – Аудиторської палати України, Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України та Державної податкової адміністрації України.

Найчастіше власні оборотні кошти розраховують за формою 2.8 як різницю між оборотними активами та поточними зобов'язаннями (за такими рядками балансу):

$$\text{ВОК} = \text{Рядок 1195} - \text{Рядок 1695} \quad (2.8)$$

Для аналізу наявності оборотного капіталу відбувається порівняння його фактичних розмірів з нормативами. Якщо фактичні розміри менші за норматив, то слід говорити про нестачу оборотних активів. Причини нестачі можуть бути наступні:

- незадовільна робота маркетингової служби;
- недоотримання передбаченого прибутку;
- невисока відповідальність підприємств за формування і збереження власних оборотних коштів та їх нецільове використання;

- несвоєчасне фінансування приросту нормативу оборотних коштів;
- наявність необґрунтованої дебіторської заборгованості;
- значне зростання цін у результаті інфляційних процесів.

Надлишок власних оборотних коштів – це перевищення розмірів оборотних коштів над їх нормативами, необхідними для задоволення постійних мінімальних потреб виробництва в ресурсах. Причини надлишку: перевищення фактично отриманого прибутку над передбаченим планом, несплата в повному обсязі платежів до бюджету, безоплатне надходження (отримання) товарно-матеріальних цінностей від інших організацій.

Для підприємства важливо правильно визначити оптимальну потребу в оборотних активах, що дозволить з мінімальними витратами отримати прибуток, запланований при певному обсязі виробництва. Наслідком заниження розміру оборотних активів є нестійкий фінансовий стан підприємства, збої у виробничому процесі. Завищення ж розміру оборотних активів свідчить про те, що їх частина не буде затребувана, тобто вони будуть використовуватися нерационально.

Наявність оборотних активів також аналізують шляхом визначення коефіцієнта реальної вартості оборотних активів у майні підприємства, який показує відношення фактичної наявності оборотних активів до загальної вартості майна підприємства. Він розраховується за наступною формулою:

$$K_{p.v} = \frac{\Phi_n}{M}, \quad (2.9)$$

де Φ_n – фактична наявність (вартість оборотних активів, грн.); M – вартість майна підприємства, грн.

Далі шляхом вертикального фінансового аналізу досліджують структуру оборотних активів, тобто співвідношення між їх окремими елементами. Для цього статті активу балансу, які відображають оборотні активи групують за ознакою ліквідності.

Після групування статей балансу здійснюється безпосередньо аналіз складу та питомої ваги окремих складових оборотних активів підприємства у загальній їх вартості, що дає змогу оцінити структуру оборотних активів підприємства за ознакою ліквідності в динаміці.

Структура обігових коштів має свої особливості на підприємствах різних галузей економіки держави. Для забезпечення ефективності функціонування кожного підприємства важливо визначити і встановити оптимальний склад та структуру його обігових активів.

Після цього проводиться аналіз джерел формування оборотних активів. Основними джерелами формування оборотних активів, як відомо, є:

1) власні джерела підприємства – статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, цільове фінансування;

2) позичкові джерела – довгострокові кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов'язання, короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;

3) додатково залучені джерела – кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; поточні зобов'язання щодо отриманих авансів, розрахунків із бюджетом, позабюджетних платежів, розрахунків зі страхування, з оплати праці, з учасниками, за іншими поточними зобов'язаннями; резерви за сумнівними боргами; благодійні та інші надходження.

Недостатність джерел формування поточних активів призводить до недофінансування господарської діяльності та до фінансових ускладнень. Але наявність зайвих джерел оборотних активів також має негативні наслідки, адже сприяє створенню понаднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, відволіканню оборотних активів із господарського обороту, зниженню відповідальності за раціональне використання як власного, так і позикового капіталу. Тому для забезпечення нормальної роботи підприємства та збереження його фінансової стійкості оборотних активів має бути мінімальний,

але в той же час достатній обсяг. При цьому вартість оборотних активів має перевищувати вартість поточних зобов'язань.

Наступним етапом аналізу оборотних активів є дослідження ефективності їх використання. Оцінка ефективності використання оборотних активів підприємства здійснюється через розрахунок ряду показників: оборотності (тривалість обороту в днях або загальний час обороту та швидкість обороту), віддачі оборотних активів, рентабельності оборотних активів, інтегрального показника ефективності використання оборотних активів та інших наведених у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Показники ефективності використання оборотних активів

Показники	Методика розрахунку	Характеристика	Позитивна тенденція
1	2	4	5
Оборотність оборотних активів (ООА)	$ООА = ОА_{сер.} / ЧДод.$, де $ОА_{сер.}$ - середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.; $ЧДод.$ - одноденна виручка від реалізації, тис.грн.	Показує, скільки оборотних активів потрібно залучити підприємству у свою діяльність для отримання 1 грн. одноденної виручки (доходу) від реалізації	Зменшення
Коефіцієнт оборотності оборотних (поточних) активів (КООА)	$КООА = ВР / ОА_{сер.}$, де $ВР$ - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; $ОА_{сер.}$ - середньорічна вартість оборотних активів, тис.грн.	Показує, скільки виручки від реалізації припадає на одиницю оборотних засобів. Кількість оборотів оборотних активів за період	Збільшення
Коефіцієнт закріплення оборотних (поточних) активів (КЗОА)	$КЗОА = ВР / ОА_{сер.}$, де $ОА_{сер.}$ - середньорічна вартість оборотних активів, тис.грн.; $ВР$ - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.	Показує, скільки оборотних активів потрібно залучити підприємству у свою діяльність для отримання 1 грн. виручки (доходу) від реалізації	Зменшення
Тривалість одного обороту найбільш мобільних засобів, днів (ТООА)	$ТООА = ДП / КООА$, де $ДП$ - кількість днів у звітному періоді (365 днів); $КООА$ - коефіцієнт обертання оборотних активів, обор.	Середній період, який починається з витрачання засобів на виробництво продукції, а закінчується отриманням коштів за реалізовану продукцію	Зменшення
Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів (КОЗ ^В)	$КОЗ^В = ВР / З_{сер.}$, де $ВР$ - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; $З_{сер.}$ - середньорічна вартість товарно-матеріальних запасів, тис.грн.	Показує, скільки гривень виручки від реалізації припадає на 1 грн. засобів, інвестованих у запаси за звітний період	Збільшення

Продовження табл. 2.1

1	2	4	5
Тривалість одного обороту запасів, днів (ТОЗ)	$ТОЗ = ДП / КОЗ$, де ДП - кількість днів у звітному періоді (365 днів); КОЗ - коефіцієнт обертання товарно-матеріальних запасів, обор.	Період, протягом якого запаси трансформуються в грошові кошти	Зменшення
Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по собівартості реалізованої продукції (КОЗ ^с)	$КОЗ = С_{рп} / З_{сер.}$, де $С_{рп}$ – собівартість реалізованої продукції, тис.грн.; $З_{сер.}$ - середньорічна вартість товарно-матеріальних запасів, тис.грн.	Кількість оборотів засобів, інвестованих в запаси за звітний період	Збільшення
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів (КОВЗ) *ТОВЗ	$КОВЗ = ВР / ВЗ_{сер.}$, де ВР - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; $ВЗ_{сер.}$ - середньорічна вартість виробничих запасів, тис.грн.	Кількість оборотів засобів, інвестованих у виробничі запаси за звітний період	Збільшення
Коефіцієнт оборотності готової продукції (КОГП) *ТОГП	$КОЗ = ВР / ГП_{сер.}$, де ВР - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; $ГП_{сер.}$ – середньорічний залишок готової продукції, тис.грн.	Показує, в скільки разів виручка від реалізації перевищує вартість запасів готової продукції	–
Коефіцієнт оборотності запасів незавершеного виробництва (КОНВ) *ТОНВ	$КОЗ = ВР / НВ_{сер.}$, де ВР - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; $НВ_{сер.}$ - середньорічний залишок незавершеного виробництва, тис.грн.	Показує, в скільки разів виручка від реалізації перевищує вартість запасів незавершеного виробництва	Збільшення
Коефіцієнт оборотності товарів (КТ) *ТТ	$КОЗ = ВР / Т_{сер.}$, де ВР - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; $Т_{сер.}$ - середньорічна вартість товарів, тис.грн.	Показує, в скільки разів виручка від реалізації перевищує вартість товарів	–
Коефіцієнт оборотності грошових засобів (КОГЗ) *ТОГЗ	$КОГЗ = ВР / ГЗ_{сер.}$, де ВР - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; $ГЗ_{сер.}$ - середньорічна вартість грошових коштів підприємства, тис.грн.	Показує, в скільки разів виручка від реалізації перевищує середній залишок грошових коштів	Збільшення
Ефект від зміни швидкості обертання оборотних активів (Еоа)	$Еоа = ВР * (Тооа1 - Тооа0) / ДП$, де $Тооа1$ і $Тооа0$ - тривалість обороту оборотних активів підприємства в базовому та звітному періодах відповідно, днів; ВР - виручка від реалізації, тис.грн.; ДП - кількість днів у звітному періоді (365 днів).	Показує, скільки засобів залучається в оборот (в разі сповільнення оборотності) або вивільнюється з обороту (в разі прискорення оборотності)	Позитивне значення свідчить про залучення додатково коштів у оборот (негативна тенденція зміни), а негативне - про їх вивільнення (позитивна тенденція зміни)

Продовження табл. 2.1

1	2	4	5
Коефіцієнт відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість (Квідв.)	Квідв.=ДЗ/ОА, де ДЗ - загальна сума дебіторської заборгованості підприємства, тис.грн.; ОА - загальна сума оборотного капіталу підприємства, тис.грн.	Показує питому вагу дебіторської заборгованості в загальній вартості оборотних активів	Зменшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (КОДЗ)	КОГЗ=ВР/ДЗсер., де ВР - виручка від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, без ПДВ, акцизів та ін. відрахувань, тис.грн.; ДЗсер. - середньорічна вартість дебіторської заборгованості підприємства, тис.грн.	Показує, в скільки разів виручка від реалізації перевищує середній залишок дебіторської заборгованості. Кількість оборотів грошових коштів, інвестованих в дебіторську заборгов.	Збільшення
Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості, днів (ТОДЗ)	ТОДЗ=ДП/КОДЗ, де ДП - кількість днів у звітному періоді (365 днів); КОДЗ - коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості, обор.	Середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто її погашення	Зменшення
Рентабельність оборотних активів (Р)	Р=ЧП*100/С, де ЧП - чистий прибуток підприємства, С - середні залишки оборотних коштів.	Показує ефективність використання оборотних активів	

Наступним етапом є факторний аналіз обіговості оборотного капіталу на основі методу ланцюгових підстановок, за допомогою якого можна визначити вплив окремих чинників на оборотність мобільних активів підприємства. Алгоритм проведення факторного аналізу наступний:

1) визначається загальна зміна коефіцієнта оборотності оборотних активів у звітному році в порівнянні з базовим за формулою:

$$\Delta K_{об.ОА} = K_{об.ОА1} - K_{об.ОА0} = ЧД_1 / ОА_{сер.1} - ЧД_0 / ОА_{сер.0} \quad (2.10)$$

де $\Delta K_{об.ОА}$ – загальна зміна коефіцієнта оборотності оборотних активів;
 $K_{об.ОА0}$ і $K_{об.ОА1}$ – значення коефіцієнта оборотності оборотних активів у базовому (2020 р.) та звітному (2021 р.) роках відповідно; $ЧД_0$ і $ЧД_1$ – чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг у базовому та звітному роках відповідно; $ОА_{сер.0}$ і $ОА_{сер.1}$ – середньорічна вартість оборотних активів у базовому та звітному роках відповідно;

2) визначається вплив зміни обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації на коефіцієнт оборотності за формулою:

$$K_{об}^{ЧД} = ЧД_1 / ОА_{сер.0} - ЧД_0 / ОА_{сер.0} \quad (2.11)$$

3) визначається вплив зміни обсягу оборотних активів на коефіцієнт оборотності за формулою:

$$K_{об}^{ОА_{сер.}} = ЧД_1 / ОА_{сер.1} - ЧД_1 / ОА_{сер.0} \quad (2.12)$$

Після відповідних розрахунків впливу окремих факторів на коефіцієнт оборотності оборотних активів підприємства необхідно зробити перевірку правильності розрахунків за наступною формулою:

$$\Delta K_{об}^{ОА_{сер.}} = K_{об}^{ЧД} + K_{об}^{ОА_{сер.}} \quad (2.13)$$

Якщо розрахунки проведені правильно, рівність виконується, то робляться відповідні висновки про вплив чистого доходу та обсягу оборотних активів на коефіцієнт оборотності мобільного капіталу підприємства.

Після загального аналізу оборотного капіталу підприємства проводиться аналіз окремих його складових: товарно-матеріальних запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів. Алгоритм їх аналізу подібний до алгоритму аналізу оборотних активів. Спочатку аналізується їх стан, структура та динаміка, а потім показники ефективності використання. Але існують характерні особливості аналізу кожного з видів оборотних активів.

Так, при аналізі запасів перевіряються фактичні залишки з нормативами, які розраховуються кожним підприємством самостійно за кошторисом витрат. Норматив залишку відповідного виду товарно-матеріальних запасів встановлюється на рівні мінімальної потреби в ньому, яка забезпечує безперебійну роботу підприємства.

Ефективність управління використанням виробничих запасів можна оцінити за допомогою суми коштів додатково вивільнених з обороту чи додатково залучених в оборот для забезпечення виробничої діяльності

підприємства. Суму коштів додатково вивільнених з обороту можна визначити за формулою:

$$\Delta CO = (v_i - v_o) \cdot T_1 \quad (2.14)$$

де v_i , v_o – оборотність запасів у звітному та базисному періодах; T_1 – одноденні матеріальні затрати у звітному періоді (ряд. 2500 форми №2).

При аналізі запасів необхідно враховувати той факт, що їх рівень на кожному підприємстві різний і залежить від характеру виробництва, обсягу виробництва і реалізації, природи самих запасів з точки зору можливості їх зберігання, рівня купівельної спроможності підприємства і інфляції, можливості перебоїв у постачанні та дефіциту запасів, організації збуту тощо.

Особливістю аналізу дебіторської заборгованості є паралельний аналіз кредиторської заборгованості підприємства, після чого порівнюються результати та робляться відповідні висновки. А також аналіз дебіторської заборгованості проводиться за термінами її виникнення та погашення, що дозволяє оцінити обсяг сумнівної та простроченої дебіторської заборгованості. Методика розрахунку основних показників ефективності використання дебіторської заборгованості наведена в таблиці 1.4.

Управління грошовими активами має таке саме значення, що й управління запасами і дебіторською заборгованістю. Мистецтво управління поточними активами полягає в тому, щоб тримати на рахунках мінімально необхідну суму грошових коштів, які потрібні для поточної оперативної діяльності. Сума грошових коштів, необхідна підприємству, — це його страховий запас, призначений для покриття короткочасної незбалансованості грошових потоків. Сума має бути такою, щоб її вистачало для виробництва та всіх першочергових платежів. Оскільки грошові кошти, які знаходяться в касі або на рахунках у банку, не приносять прибутку, їх треба мати в наявності нарівні безпечного мінімуму. Наявність великих залишків грошей протягом тривалого часу може бути результатом неправильного використання оборотного капіталу. Для того щоб гроші працювали на підприємство, потрібно пускати їх в оборот з метою

отримання прибутку, тобто: розширювати власне виробництво; інвестувати в прибуткові проекти інших суб'єктів господарювання з метою отримання вигідних відсотків; зменшувати величину кредиторської заборгованості з метою скорочення витрат по обслуговуванню боргу; оновлювати основні фонди, придбавати нові технології тощо [12].

При аналізі вільних грошових коштів спочатку за звітом про рух грошових коштів (ф. №3) проводиться порівняння вхідних та вихідних грошових потоків протягом досліджуваного періоду за операційною (основною), інвестиційною та фінансовою діяльністю підприємства. Після цього порівнюються темпи витрачання коштів по кожному виду діяльності з темпами чистого руху коштів від операційної діяльності (Δ ЧОД). На основі аналізу грошових потоків робляться висновки про ефективність діяльності підприємства.

Основним завданням аналізу грошових коштів є оцінка їх сум, залишків та ефективності використання з точки зору забезпечення платоспроможності підприємства. Ознакою погіршення фінансового стану підприємства є зменшення частки грошових коштів у структурі оборотних активів при зростанні поточних зобов'язань підприємства. Тому постійний аналіз структурної динаміки оборотних активів є необхідною умовою попередження неплатоспроможності підприємства.

Висновки до розділу 2

Сучасні умови господарювання підвищують роль оборотних активів у фінансово-господарській діяльності підприємства, тому аналіз зміни величини окремих складових оборотних активів, їх структури необхідно розглядати з позиції взаємозалежності їх структурних складових. Ефективність використання оборотних активів забезпечує підприємство належний майновий та фінансовий стан. Тільки при такому комплексному підході стає можливим досягнення ефективного використання оборотних активів підприємства.

За відповідності складу, структури й наявності оборотних коштів запланованому обсягу виробництва та реалізації підприємство в змозі отримувати прибуток з мінімальними витратами. Тому нормування оборотних активів – важливий етап ефективного управління ними.

У разі зниження розміру оборотних коштів можливі перебої в постачанні й виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності. Надлишок оборотних коштів призводить до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів; послаблення режиму економії; створення умов для використання оборотних коштів не за призначенням.

Проаналізовано й розкрито основні показники ефективності використання оборотних активів підприємства. У ході діагностики оборотних активів за їх видами необхідно здійснити їх розподіл, а пізніше в динаміці провести аналіз змін. Це дозволить виявити, яким чином змінився склад оборотних активів, джерела їх формування та визначити, яким чином, це пов'язано з діяльністю господарюючого суб'єкта.

Практичне значення аналізу оборотних активів підприємства полягає у визначенні їх оптимальної структури відповідно до особливостей технологічного процесу та обсягів господарської діяльності підприємства з метою забезпечення його безперервної, безперебійної і ритмічної роботи.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ГЛОБІНСКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

3.1. Аналіз структури, динаміки та джерел формування активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Глобинский м'ясокомбінат» – українське підприємство харчової промисловості, одне з провідних висококомеханізованих підприємств м'ясної промисловості України. Для виробництва продукції підприємство використовує сировину власного племінного господарства. Висока якість продукції підтверджена сертифікатами, висновками державної санітарно-епідеміологічної експертизи і ветеринарними свідоцтвами. На підприємстві впроваджена і сертифікована система управління якістю ISO 9001. Використовується високотехнологічне устаткування українських і закордонних фірм.

Спеціалізується на виробі з м'яса, випускає продукцію під торговою маркою «Глобино». ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» входить до групи підприємств «Глобино». Корпорація «Глобино» – це об'єднання підприємств, пов'язаних між собою і працюючих в унісон. Підприємства торгової марки «Глобино» забезпечують країну якісним товаром, створюють нові робочі місця.

ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» – потужне вітчизняне підприємство, що входить до десятки найбільших підприємств м'ясопереробної галузі України. За довгі роки існування випуск підприємством продукції високої якості стало корпоративним стандартом та створило позитивний імідж продукту серед споживачів.

Висока якість продукції ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» забезпечується наявністю сучасного європейського обладнання – жилувальних машин, наповнювачів, термокамер, слайсерів, вакуум-пакувальних машин та

ін. Контроль за якістю сировини та готової продукції здійснює відділ виробничо-ветеринарного контролю, лабораторія якого акредитована згідно вимог Держстандарту України. Контроль показників сировини здійснюється цілодобово в автоматичному режимі.

Подальший розвиток ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» залежить від постійного розширення виробництва, першочергова роль при цьому належить ефективному використанню його мобільної частини майна – оборотних активів. Тому необхідно здійснити аналіз оборотних активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» та ефективності управління ними.

З метою формування загального уявлення про фінансовий стан підприємства на першому етапі фінансового аналізу проводиться оцінювання динаміки та структури майна підприємства й джерел його формування. Показники динаміки і структури визначають шляхом горизонтального і вертикального аналізу даних балансу відповідно через складання агрегованого балансу за три роки.

Горизонтальний (часовий) аналіз полягає в порівнянні абсолютних величин за статтями балансу вартості активів за два і більше суміжних періоди, як правило, початок і кінець місяців, кварталів, років. Вертикальний аналіз – це структурний аналіз абсолютних величин балансу, який дає змогу за даними відносних величин вивчити структуру активів, тобто частку (відсоток) окремих їх видів у загальній сумі розділів та в цілому за балансом. Перевагою цього виду аналізу є можливість зіставлення вираженої у відсотках структури показників одного звітного періоду з іншими незалежно від зміни їх розмірів. Структурні зрушення дають змогу вивчити внутрішні негативні і позитивні зміни, які відбуваються на підприємстві з його активами.

Аналіз структури, динаміки та структурної динаміки активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» здійснено шляхом складання агрегованого балансу в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Агрегований баланс підприємства ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2019-2021 роки

АКТИВ	2019 рік		2020 рік		Відхилення (+,-) в		Темп зростання, %	2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) в		Темп зростання, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	сумі, тис. грн.	питомій вазі, %		Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	сумі, тис. грн.	питомій вазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Необоротні активи	121303,00	20,15	120539,00	22,69	-764,00	2,54	99,37	120539,00	22,69	111394,00	20,59	-9145,00	-2,10	92,41
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи	110927,00	18,42	110042,00	20,72	-885,00	2,29	99,20	110042,00	20,72	100759,00	18,63	-9283,00	-2,09	91,56
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції	10376,00	1,72	10497,00	1,98	121,00	0,25	101,17	10497,00	1,98	10635,00	1,97	138,00	-0,01	101,31
1.3. Відстрочені податкові активи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.4. Інші необоротні активи і довгострокова дебіторська заборгованість	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Оборотні активи	480757,00	79,85	410679,00	77,31	-70078,00	-2,54	85,42	410679,00	77,31	429586,00	79,41	18907,00	2,10	104,60
2.1. Запаси	36093,00	5,99	41756,00	7,86	5663,00	1,87	115,69	41756,00	7,86	30407,00	5,62	-11349,00	-2,24	72,82
2.2. Дебіторська заборгованість	394765,00	65,57	317085,00	59,69	-77680,00	-5,88	80,32	317085,00	59,69	348860,00	64,49	31775,00	4,80	110,02
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	49899,00	8,29	51838,00	9,76	1939,00	1,47	103,89	51838,00	9,76	50319,00	9,30	-1519,00	-0,46	97,07
2.4. Витрати майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2.5. Інші оборотні активи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього майна	602060,00	100,00	531218,00	100,00	-70842,00	0,00	88,23	531218,00	100,00	540980,00	100,00	9762,00	0,00	101,84
ПАСИВ														
1. Власний капітал	14923,00	2,48	13537,00	2,55	-1386,00	0,07	90,71	13537,00	2,55	-5361,00	-0,99	-18898,00	-3,54	-39,60
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	409975,00	68,10	365077,00	68,72	-44898,00	0,63	89,05	365077,00	68,72	359277,00	66,41	-5800,00	-2,31	98,41
3. Поточні зобов'язання	177162,00	29,43	152604,00	28,73	-24558,00	-0,70	86,14	152604,00	28,73	187064,00	34,58	34460,00	5,85	122,58
3.1. Короткострокові кредити банків	11606,00	1,93	11935,00	2,25	329,00	0,32	102,83	11935,00	2,25	6139,00	1,13	-5796,00	-1,11	51,44
3.2. Кредиторська заборгованість	72294,00	12,01	100998,00	19,01	28704,00	7,00	139,70	100998,00	19,01	66674,00	12,32	-34324,00	-6,69	66,02
3.3. Інші поточні зобов'язання	93262,00	15,49	75246,00	14,16	-18016,00	-1,33	80,68	75246,00	14,16	114251,00	21,12	39005,00	6,95	151,84
4. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього капіталу	602060,00	100,00	531218,00	100,00	-70842,00	0,00	88,23	531218,00	100,00	540980,00	100,00	9762,00	0,00	101,84

В результаті проведеного горизонтального і вертикального аналізу активів і пасивів підприємства ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» спостерігається збільшення загальної суми валюти балансу у 2021 році на 9762 тис.грн. (1,84%) після її зменшення на 70842 тис. грн. (11,77 %) у 2020 році. Це відбувається за рахунок зростання оборотних активів підприємства 4,6%, зокрема різкого збільшення дебіторської заборгованості на 10,02 %. Таке збільшення є позитивним явищем для підприємства.

Представимо структурну динаміку активів на рис. 3.1.

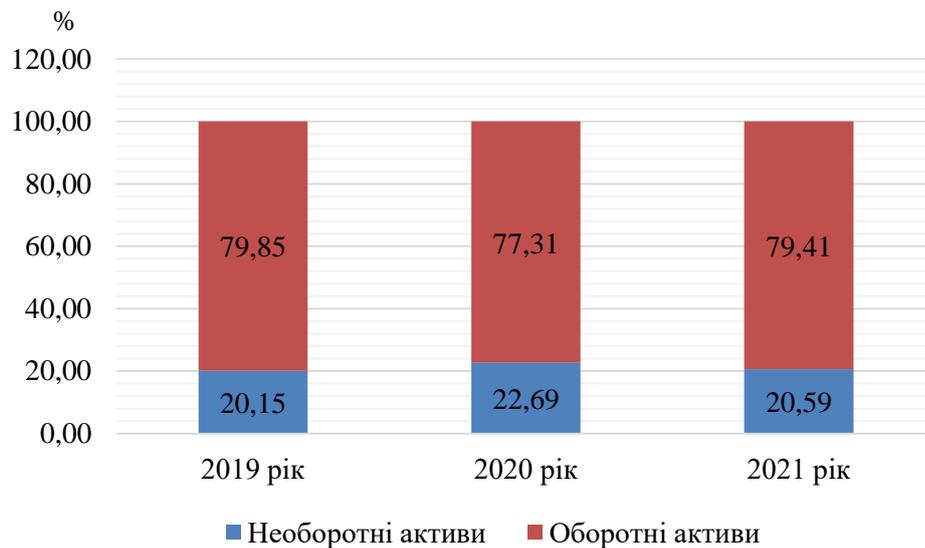

Рис. 3.1. Структурна динаміка активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2019-2021 рр.

Згідно рис. 3.1 можна зробити висновок, що протягом усього досліджуваного періоду оборотні активи підприємства переважають над необоротними і мають постійну тенденцію до збільшення, що в свою чергу свідчить про розширення виробництва та формування більш мобільної структури підприємства.

Необоротні активи підприємства у 2019 році становили 79,85 % всього майна підприємства, у 2020 році відсоток їх у структурі зменшився на 2,54 в.п. і склав 77,31 %. Що стосується необоротних активів, то їх кількість зменшилась за рахунок зменшення основних засобів на 0,8 %. Можна сказати,

що ця стаття зазнала значних змін. Що стосується аналізу підприємства у 2021 році в порівнянні з 2020 роком необоротні активи підприємства зменшились на 9145 тис. грн. (7,59%) в зв'язку зі зменшенням основних засобів на 8,44 %.

Щодо оборотних активів порівняно з 2020-2019 роком, то у 2021 році вони мали тенденцію до збільшення за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 31775 тис. грн. (10,02 %).

Що стосується структури майна підприємства, то в 2020 році необоротні активи підприємства становили 77,31 %, а в 2021 році 79,41 %, (збільшення на 2,1 в.п.). Отже підприємство збільшує і покращує технічне забезпечення. Збільшення оборотних засобів вказує на формування більш мобільної структури активів, що сприяє розширенню виробничо-господарської діяльності та отримання більшої виручки від реалізації.

Якщо розглядати структуру майна підприємства в 2021 році порівняно з 2020 роком, то необоротні активи підприємства зменшуться на 7,59 % в структурі активів і становлять 79,51 % в 2021 році. Група відстрочених податкових активів відсутні як у 2019-2020 році так і у 2021 році. Оборотні активи займають 22,69 % у 2020 році і 20,59 % у 2021 році.

Так як ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» займається харчовою промисловістю переважна частина активів підприємства повинна розміщуватись у запасах підприємства у 2020 році в порівнянні з 2019 роком збільшилась величина запасів на 5663 тис. грн. (15,69%) відповідно збільшилась сума товарів, готової продукції (рис 3.2).

Дебіторська заборгованість у 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилась на 9,68 %. Зменшення питомої ваги дебіторської заборгованості в структурі активів на 5,88 в.п. може свідчити про надання підприємствам товарних кредитів для споживачів, своєї продукції, що говорить про фактичну іммобілізацію оборотних коштів підприємства з виробничого циклу. Таким чином абсолютне або відносне збільшення оборотних активів може свідчити не тільки про розширення виробництва або вплив чинника інформації, але й про

зниження швидкості обороту, що викликає збільшення маси оборотних активів. Чим вища швидкість обороту запасів, тим ефективніше працює підприємство.

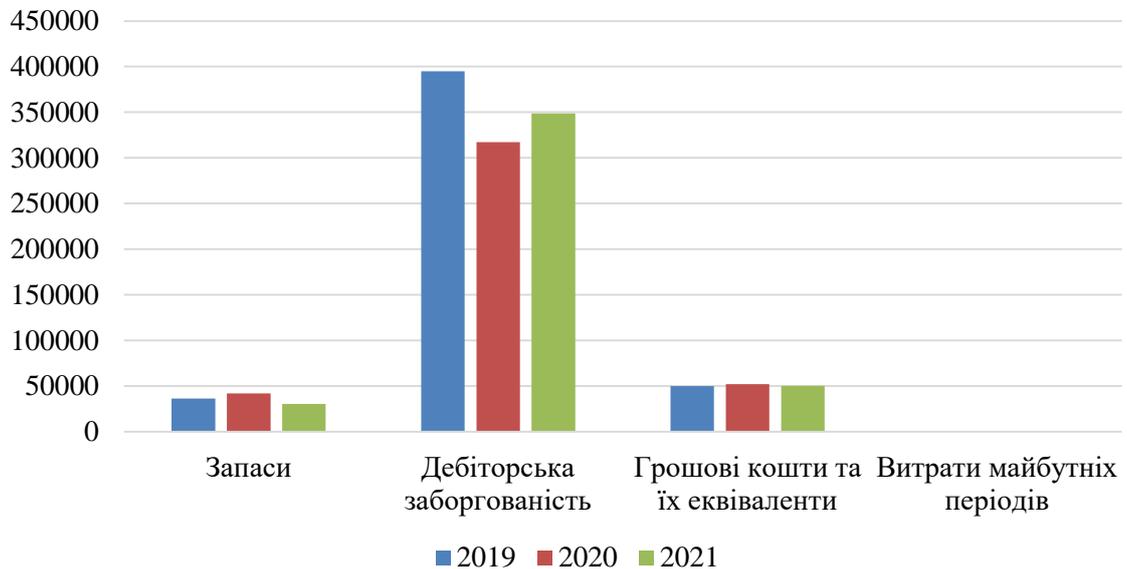

Рис. 3.2. Динаміка оборотних активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2019-2021 рр., тис. грн

Грошові кошти та їх еквіваленти протягом досліджуваного періоду збільшилися 0,41 %, що є негативною тенденцією розвитку підприємства.

Отже, у підприємстві в основному прослідковуються ознаки гарного балансу. З роками спостерігається нарощення необоротних активів і зменшення питомої ваги оборотних активів підприємства.

Якщо розглядати джерела формування активів у 2020 році порівняно з 2019 роком спостерігається збільшення валюти балансу на 8,91%, що детальніше зображено на рисунку 3.3. Власний капітал у 2020 році зменшився на 9,29 % (1386 тис. грн.) в порівнянні з 2019 роком. Це свідчить про зниження забезпеченості підприємства власними ресурсами. Довгострокові зобов'язання підприємства у 2020 році зменшилися на 10,95 % в порівнянні з 2019 роком. Поточні зобов'язання в 2020 році зменшилися 13,86 %.

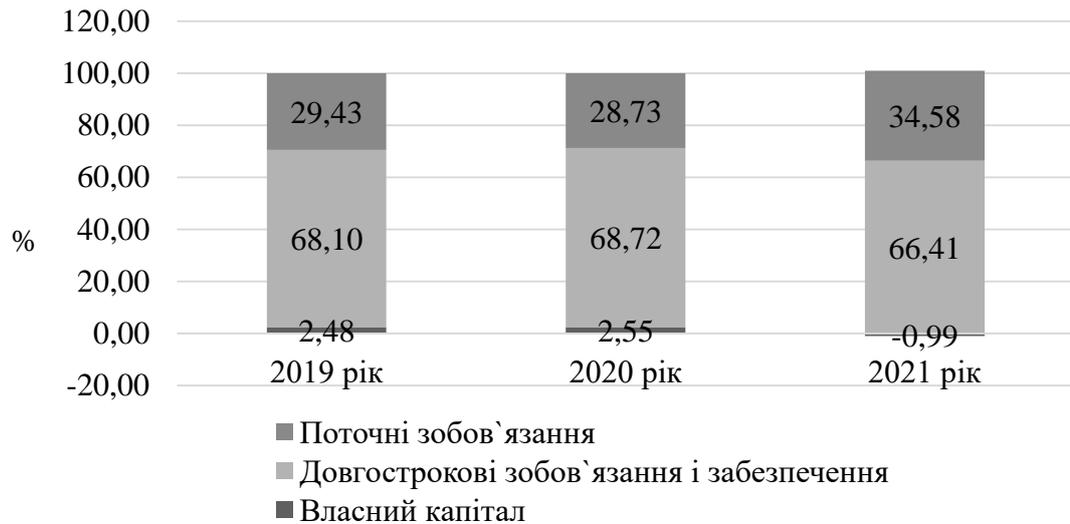

Рис. 3.3. Структурна динаміка пасивів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» 2019-2021 рр.

Отже, можна зробити висновок, що підприємство погіршило свій стан, стало більш залежним від зовнішніх позик, підприємство функціонує значною мірою за рахунок позикових ресурсів. При зменшенні довгострокових зобов'язань знижується фінансова стійкість підприємства. Доходи майбутніх періодів у 2019 році та 2020 році відсутні.

У 2019-2020 роках структура пасиву балансу власний капітал займає 2,55%, позиковий капітал 97,45%. Отже на підприємстві переважає позиковий капітал що негативно відображається на діяльності підприємства.

Якщо проаналізувати 2021 і 2020 роки також спостерігається зменшення власного капіталу на 18898 тис.грн через зростання суми непокритого збитку.

Довгострокові зобов'язання мають тенденцію до зменшення на 1,59%. Поточні зобов'язання навпаки збільшились на 22,58% (34460 тис. грн..) за рахунок кредиторської заборгованості на 24,74 %.

Стан підприємства з роками має тенденцію до погіршення фінансової стабільності, адже діяльність підприємства стала більш залежною від зовнішніх джерел фінансування.

Щодо структури пасиву балансу за 2021 рік найбільшу частку займає позиковий капітал. Частка позикового капіталу в 2021 році в структурі пасиву балансу збільшується з роками, що є негативним для підприємства.

Аналіз структури власного капіталу дає можливість зрозуміти особливості походження джерел фінансування підприємства, оцінити його фінансову стійкість в поточній і стратегічній діяльності. Аналіз структури власного капіталу представлено в таблиці 3.2.

Проаналізувавши розрахунки можемо зробити висновок, що за 2019 рік ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» має власний капітал на суму 6403 грн., але на 2020 рік ця сума збільшилась і становить 9694 грн., а у 2021 році – 14923 грн. Що є позитивним для підприємств. Це свідчить про економічну ефективність господарської діяльності. Підприємство достатньо забезпечене власним капіталом, темпи зростання власного капіталу перевищують темпи зростання сукупного капіталу, що безумовно є позитивною динамікою.

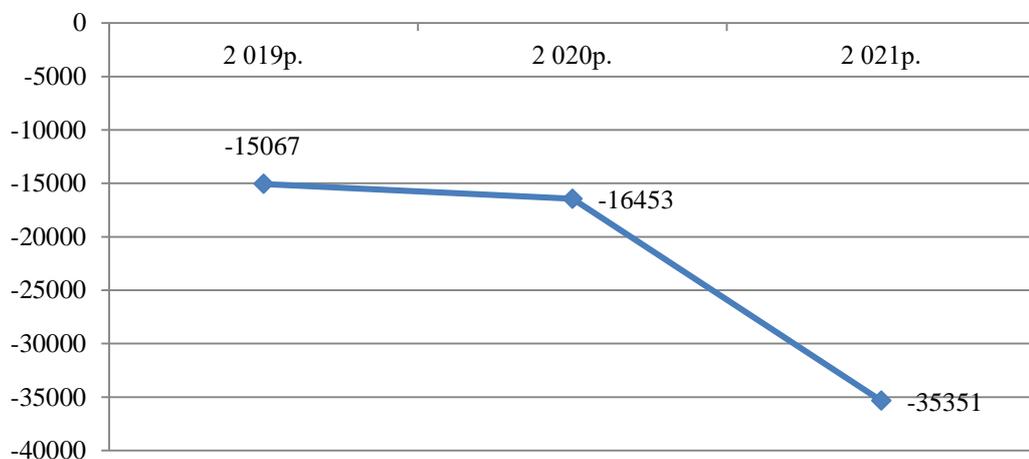

Рис. 3.4. Динаміка нерозподіленого прибутку(непокритого збитку) ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2019 - 2021 рр.

Як видно з рис. 3.4 нерозподілений збиток ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2019-2021 роки збільшується, це свідчить про зниження ефективності господарської діяльності підприємства.

Таблиця 3.2

Структура і динаміка власного капіталу ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2019-2021 роки

Найменування статей	2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-)			2020 р.		2021 р.		Відхилення (+,-)		
	сума, тис. грн.	пито ма вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	2020/2019 в:			сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	2021/2020 в:		
					Δ	%	темп зростан- ня, %					Δ	%	темп зростан- ня, %
Власний капітал	14923	100,00	13537	100	-1386	-	90,71	13537	100	-5361	100	-18898	-	-39,60
1. Зареєстрований (пайовий) капітал	29990	200,96	29990	221,54	0	20,58	100,00	29990	221,54	29990	-559,41	0	-780,95	100,00
2. Капітал у дооцінках	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
3. Додатковий капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
Всього інвестований капітал	29990	200,96	29990	221,54	0	20,58	100,00	29990	221,54	29990	-559,41	0	-780,95	100,00
4. Резервний капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-15067	-100,96	-16453	-121,54	-1386	-20,58	109,20	-16453	-121,54	-35351	659,41	-18898	780,95	214,86
Всього накопичений капітал	14923	100,00	13537	100,00	-1386	0,00	90,71	13537	100,00	-5361	100,00	-18898	0,00	-39,60
6. Неоплачений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
7. Вилучений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
Всього капітал у розпорядженні	14923	100,00	13537	100,00	-1386	0,00	90,71	13537	100,00	-5361	100,00	-18898	0,00	-39,60
8. Інші резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
Сукупний капітал	602060	100,00	531218	100	—			531218	100	540980	100	—		
Частка власного капіталу в сукупному капіталі	—	2,48	—	2,55	—			—	2,55	—	-0,99	—		

Загалом частка власного капіталу підприємства є надто низькою і має постійну тенденцію до зменшення. За даними розрахунків можна зробити висновок, що сума власного капіталу ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2020 році зменшилася 3291 грн. Позитивним є те, що темп приросту власного капіталу вищі, ніж темпи приросту сукупного капіталу.

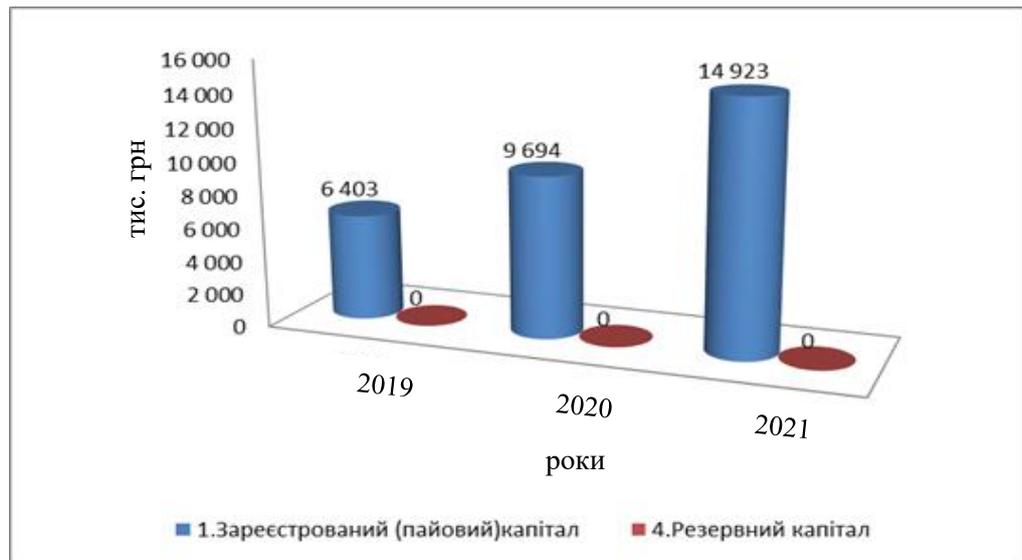

Рис. 3.5. Структура і динаміка інвестованого і накопиченого капіталу

Аналізуючи динаміку інвестованого і накопиченого капіталу можна сказати, що накопичений капітал у 2020 році зменшився на 160,21 тис. грн., а у 2021 році становив 15067 грн, тобто зменшився на 2097 тис. грн. порівняно з 2020 роком. Динаміка інвестованого капіталу стабільна. Така динаміка, негативно впливає на діяльність підприємства, адже частка накопиченого капіталу навпаки повинна збільшуватися. Представимо це наступному графіку.

Аналіз позикового капіталу підприємства надає можливість визначити, яка частка джерел фінансування підприємства припадає на позикові засоби. При цьому визначається питома вага окремих статей позикового капіталу в загальній сумі заборгованості, а також відхилення на кінець звітних періодів (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Аналіз динаміки і структури позикового капіталу ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2019-2021 рр.

Найменування статей	2019 рік		2020 рік		Відхилення (+,-) в		Темп зростання%	Найменування статей	2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) в		Темп зростання%
	сума, тис.грн.	питома вага,%	сума, тис.грн.	питома вага,%	сумі, тис.грн.	питомій вазі, %			сума, тис.грн.	питома вага,%	сума, тис.грн.	питома вага,%	сумі, тис.грн.	питомій вазі, %	
Усього зобов'язань	534602	100,000	579526	100,000	44924	-	108,403	Усього зобов'язань	579526	100,000	587137	100,000	7611	-	101,313
Довгострокові зобов'язання	340215	63,639	372714	64,314	32499	0,675	109,552	Довгострокові зобов'язання	372714	64,314	409975	69,826	37261	5,513	109,997
1.Кредити банків	322384	0,000	317167	85,097	-5217	85,097	0,000	1.Кредити банків	317167	85,097	315557	76,970	-1610	-8,127	0,000
2.Інші довгострокові фінансові зобов'язання	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000	2.Інші довгострокові фінансові зобов'язання	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000
3.Відстрочені податкові зобов'язання	5065	1,489	0	0,000	-5065	-1,489	0,000	3.Відстрочені податкові зобов'язання	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000
4.Інші зобов'язання	12766	3,752	55547	14,903	42781	11,151	0,000	4.Інші зобов'язання	55547	14,903	94418	23,030	38871	8,127	0,000
2.Поточні зобов'язання, в т.ч.	194387	36,361	206812	35,686	12425	-0,675	106,392	2.Поточні зобов'язання, в т.ч.	206812	100,000	177162	30,174	-29650	-69,826	85,663
По короткострокових кредитах банків	9518	2,798	11211	5,421	1693	2,623	0,000	По короткострокових кредитах банків	11211	5,421	11606	6,551	395	1,130	0,000
Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000	Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000
Векселі видані	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000	Векселі видані	0	0,000	0	0,000	0	0,000	0,000
Заборгованість за роботи, товари, послуги	61787	31,786	69370	33,543	7583	1,757	112,273	Заборгованість за роботи, товари, послуги	69370	33,543	66202	37,368	-3168	3,826	95,433
За розрахунками	5748	2,957	6601	3,192	853	0,235	114,840	За розрахунками	6601	3,192	6092	3,439	-509	0,247	92,289
Інші поточні зобов'язання	117334	60,361	119630	57,845	2296	-2,516	101,957	Інші поточні зобов'язання	119630	57,845	93262	52,642	-26368	-5,203	77,959
Сукупний капітал	541034	100,000	589220	100,000	48186	-	108,906	Сукупний капітал	589220	100,000	602060	100,000	12840	-	102,179
Частка позикового капіталу в сукупному капіталі		98,811	-	51,301	-	-47,510	-	Частка позикового капіталу в сукупному капіталі	-	98,355	-	97,521	-	-0,833	-

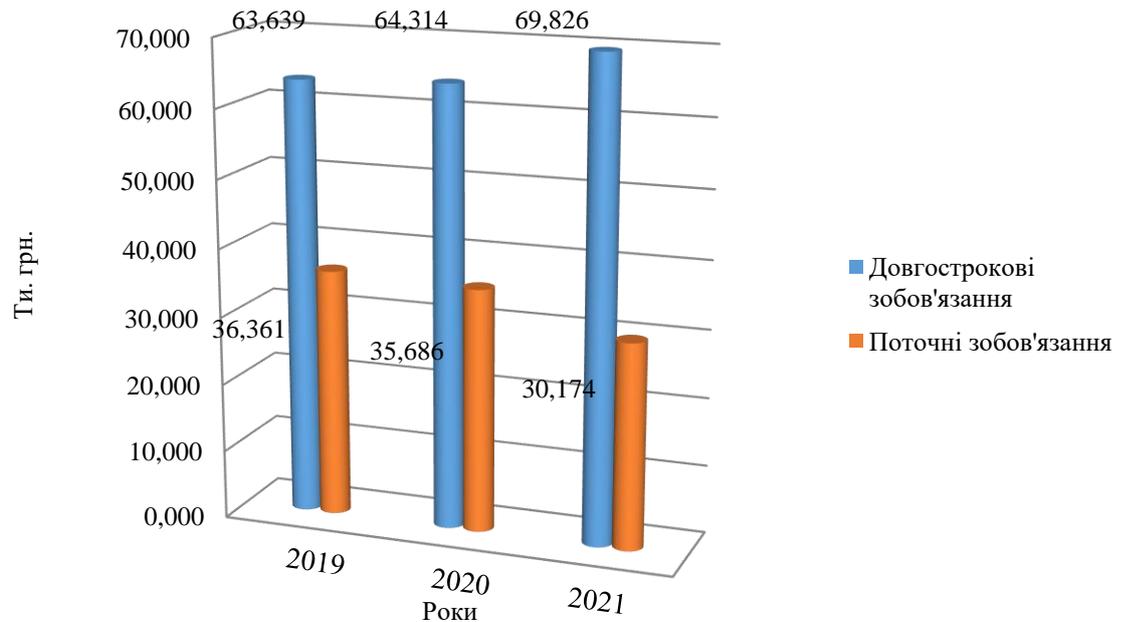

Рис. 3.6. Структура і динаміка довгострокових та поточних зобов'язань за 2019-2021

За даними розрахунків видно, що сума зобов'язань підприємства на 2020 року збільшились і становить 1454 тис. грн. Збільшення відбулося за рахунок поточних зобов'язань які становлять 1454 тис. грн. Темпи приросту позикового капіталу є нижчим, ніж темпи приросту сукупного капіталу, що є позитивним для підприємства.

Векселі видані на підприємстві відсутні, що свідчить про невикористання ним нових форм здійснення оплати поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядчиків та інших кредиторів, це є негативною тенденцією для нормального функціонування підприємства в сучасних умовах.

Для більшого уявлення про співвідношення власного та позикового капіталу нашого підприємства доцільно буде представити діаграми на рис. 3.7. З діаграми видно, що частка позикового капіталу в сукупному капіталі у 2019 році становить – 99 %, а власного – 1%. Це є негативною тенденцією, так як свідчить про неможливість підприємства оплачувати свої зобов'язання за рахунок власних коштів та його фінансову стійкість. У 2021 році, так як і у 2020 році найбільшу частку сукупного капіталу становить позиковий капітал

–97,52%, власний капітал – 2,48%. У порівнянні з попереднім роком спостерігається його збільшення на 0,46%.

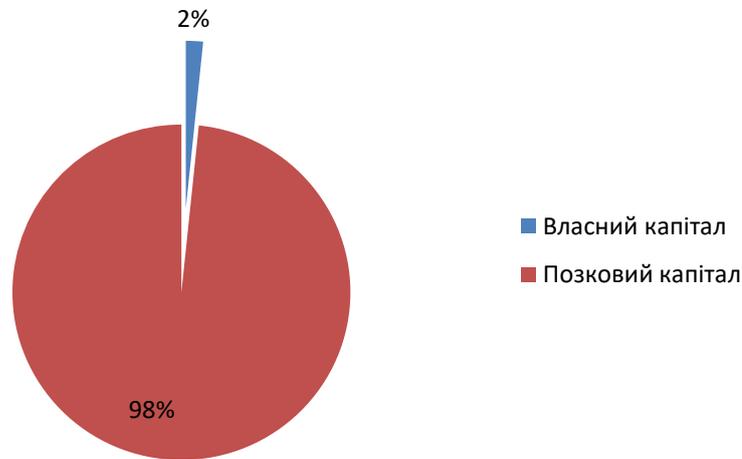

Рис. 3.7. Сукупний капітал ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» у 2021 р.

За розрахунками сума зобов'язань підприємства за 2021 рік збільшилась на 2740 тис. грн.. З них 37261 тис. грн. становлять довгострокові зобов'язання. Поточна заборгованість зменшилась за рахунок зменшення кредиторської заборгованості на 3766 тис. грн. і становить 177162 тис. грн.. Темпи приросту позикового капіталу є вищим, ніж темпи приросту сукупного капіталу, що є негативним для підприємства.

Отже, оцінюючи, майновий стан ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат», можна дійти висновку, що підприємство має мобільну структуру активів, адже спостерігається перевищення оборотних над необоротними активами, відповідно: 20,15% і 79,85%.

У цілому майно підприємства за аналізований період збільшилося на 30999 тис. грн., або на 5,43 %, що може свідчити про збільшення обсягів основної діяльності, яке, у свою чергу, може призвести до підвищення платоспроможності підприємства.

Аналізуючи всю структуру динаміки власного і позикового підприємства, можна сказати що воно існує на 98% за рахунок залученого, це

є негативним для підприємства, адже це явище призводить до зменшення платоспроможності, повної залежності від позик, і взагалі до банкрутства. Тому підприємство повинно зменшити свої зобов'язання за рахунок операційної діяльності, тому вся увага керівництва ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» повинна бути спрямована на збільшення фінансової стабільності та підвищення ефективності виробничої діяльності.

3.2. Оцінювання ділової активності, ліквідності й платоспроможності підприємства

Для прийняття ефективних рішень щодо управління оборотними активами підприємства, менеджеру необхідно здійснювати пошуки найкращих взаємозв'язків між набором економічних ресурсів і кількістю економічних благ, що виготовляються за допомогою цих ресурсів. Оцінка ділової активності – це та основа, на якій ґрунтуються раціональні й розумні рішення про обсяги та об'єкти витрачання майна (активів).

Ділова активність підприємства знаходить своє відображення, насамперед, у досягнутих абсолютних показниках, які характеризуються розміром обсягів господарської діяльності, доходу (виручки), фінансових результатів, податками.

На підставі обробки звітної інформації ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» були розраховані окремі показники ділової активності підприємства, які узагальнені у табл. 3.4. Можна зробити висновок про сталість більшості показників оборотності. Так, коефіцієнт оборотності оборотних активів змінюється в межах 1,29-1,48 протягом 2019-2021 рр. і має позитивну динаміку. Аналогічна тенденція спостерігається й у зміні коефіцієнту ефективності використання ресурсів та коефіцієнту оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості. Усе це свідчить про поступове підвищення рівня ефективності використання коштів, авансованих в оборотні активи підприємства та їхні складові.

Таблиця 3.4

Динаміка показників ділової активності підприємства

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Зміна	
				2020-2019	2021-2020
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,29	1,41	1,48	0,12	0,07
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	34,40	-	-	-34,40	-
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,58	1,77	1,87	0,19	0,1
Тривалість оборотів дебіторської заборгованості	231,52	203,54	192,22	-27,98	-11,32
Коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості	3,28	3,82	3,67	0,54	-0,15
Тривалість оборотів кредиторської заборгованості	109,65	94,29	98,04	-15,36	3,75
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	17,09	16,17	17,28	-0,92	1,11

Наслідком підвищення оборотності дебіторської заборгованості стало зменшення терміну одного обороту на 27,98 дня у 2020 р. та ще на 11,32 днів у 2021 р. Це свідчить про підвищення ефективності кредитної політики підприємства та про зменшення потреб у додатковому фінансуванні, оскільки збільшення дебіторської заборгованості призводить до відволікання коштів з обігу. Тривалість обігу кредиторської заборгованості скоротилася у 2020 р. на 15,36 дня та зростала на 3,75 дня за підсумками 2021 р., що пов'язане із збільшенням її розміру.

Ділову активність підприємства визначають за умови виконання так званого «золотого правила» економіки підприємства:

$$T_{пр} > T_p > T_k > 100 \%, \quad (3.1)$$

де $T_{пр}$ – темп зростання прибутку до оподаткування, %; T_p – темп збільшення обсягу реалізації, %; T_k – темп зростання авансованого капіталу, %.

Розрахунок показників, що входять до складу фінансового циклу наведений у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Динаміка складових тривалості фінансового циклу підприємства

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Зміна	
				2020-2019	2021-2020
Темп зростання прибутку до оподаткування	105,91	12,81	-	-93,1	-
Темп збільшення обсягу реалізації	101,41	104,82	99,06	3,41	-5,76
Темп зростання авансованого капіталу	153,94	88,23	101,84	-65,71	13,61
Тривалість операційного циклу	252,88	225,80	213,05	-27,08	-12,75
Кількість операційних циклів за рік	1,44	1,62	1,71	0,18	0,09
Тривалість періоду погашення кредиторської заборгованості	109,65	94,29	98,04	-57,48	3,75
Тривалість фінансового циклу	143,23	131,51	115,01	30,39	-16,5

Згідно з даними табл. 3.5, темп зростання прибутку до оподаткування у 2020 р. був нищим порівняно з темпом збільшення обсягу реалізації і значно поступався темпам зростання авансованого капіталу, що свідчить про невиконання так званого «золотого правила» на підприємстві. У 2021 р. темп зростання прибутку був значним (отриманий збиток). При цьому його відставання від темпів зростання авансованого капіталу збільшилося. Відповідно, й у 2021 р. підприємство не виконувало «золоте правило».

Відзначимо, що тривалість операційного циклу на підприємстві зменшується як у 2021 р, так і в 2020 р. Проаналізуємо зміни у складових фінансового циклу підприємства за даними табл. 3.6.

Аналіз табл. 3.6 свідчить, що тривалість фінансового циклу на підприємстві зменшується у міру зменшення періоду обороту дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості. При цьому зміни у тривалості обігу запасів не мають суттєвого впливу на тривалість фінансового циклу.

Таблиця 3.6

Періоди обороту поточних активів і зобов'язань

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	600575	629537	623603
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (ДЗГ), тис. грн.	394765	355925	332972,5
Запаси (З), тис. грн.	36093	38924,5	36081,5
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (КЗГ), тис. грн.	165556	164883	169834
Період обороту, дні:			
дебіторської заборгованості	231,52	203,54	192,22
запасів	21,36	22,26	20,83
кредиторської заборгованості	109,65	94,29	98,04
Фінансовий цикл (п. 2 + п. 3 - п. 4)	143,23	131,51	115,01

Це свідчить про необхідність удосконалення роботи з кредиторами та дебіторами з метою скорочення тривалості фінансового циклу та зменшення відволікання коштів з підприємства у майбутньому.

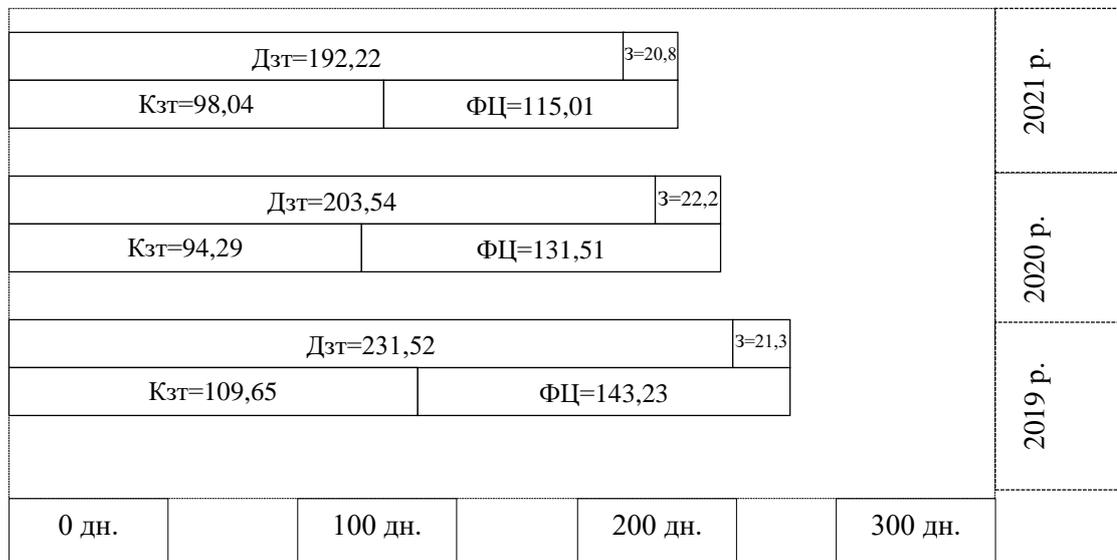

Рис. 3.8. Фінансовий цикл ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат»

Фінансовий стан підприємства можна оцінити з огляду на його короткострокові та довгострокові перспективи. У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто спроможність своєчасно і в повному

обсязі розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Термін «ліквідність» означає безперешкодне перетворення майна на гроші. Ліквідність підприємства – це його спроможність перетворювати свої активи на гроші для виконання всіх необхідних платежів у міру настання їх строку.

Перший етап аналізу ліквідності підприємства полягає у складанні балансу ліквідності. Баланс ліквідності ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» наведений у табл. 3.8. Аналіз цієї таблиці засвідчує, що на підприємстві не виконуються вимоги щодо ліквідної структури балансу. В складі активів суттєво переважають швидко ліквідні та важко ліквідні активи (групи 2 та 4), при цьому постійно наявна нестача найбільш ліквідних та слабо ліквідних активів.

Таблиця 3.7

Баланс ліквідності ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат»

Актив	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Пасив	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Надлишок +,-		
								2019 р.	2020 р.	2021 р.
Група А1 Грошові кошти	49899	51838	50319	Група П1 Поточні зобов'язання Кредит. заборг. за товари, роботи	165556	140669	180925	-115657	-88831	-130606
Група 2 Дебіторс. заборгова-ність, Готова продукція	405158	327409	354714	Група П2 Короткострокові кредити банку	11606	11935	6139	393552	315474	348575
Група А3 Виробничі запаси, незаверш. виробництво	25700	29783	23088	Група П3 Довгострокові зобов'язання	409975	365077	359277	-384275	-335294	-336189
Група А4 Необоротні активи	121303	120539	11394	Група П4 Власний капітал	14923	13537	-5361	106380	107002	16755
Баланс гр.1+2+3+4	602060	531218	540980	Баланс гр.1+2+3+4	602060	531218	540980	-	-	-

Підприємство буде ліквідним, якщо його поточні активи перевищують короткострокові зобов'язання. Підприємство може бути більш чи менш ліквідним. Якщо на підприємстві оборотний капітал складається переважно з грошових коштів і короткострокової дебіторської заборгованості, то таке підприємство вважається більш ліквідним, ніж те, на якому оборотний капітал становлять переважно запаси. Для оцінки реального рівня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу. Він виконується у два етапи.

Відзначимо, що дефіцит найбільш ліквідних активів протягом аналізованого періоду поступово скорочується, у той час, як дефіцит слабо ліквідних активів зростає. Перший момент пов'язаний із зменшенням розміру поточних зобов'язань при незначному збільшенні розміру грошових коштів у 2020-2021 р.

Другий момент є наслідком скорочення розміру виробничих та інших запасів при одночасному зростанні розміру довгострокових зобов'язань підприємства.

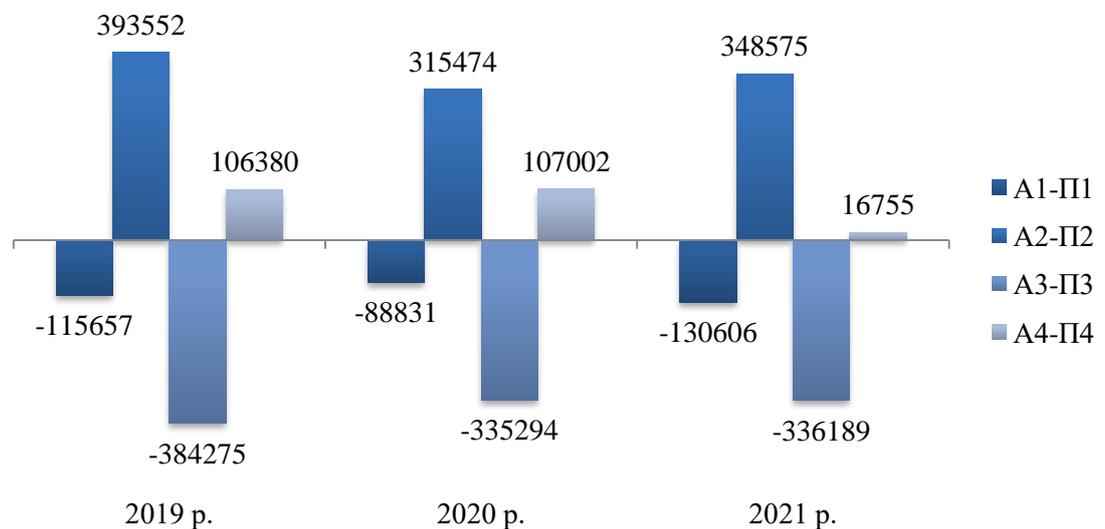

Рис. 3.9. Зміни у співвідношенні активів та пасивів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за ступенем ліквідності та негайності покриття

У цілому зазначимо, що баланс підприємства є таким, що має неефективну та низько ліквідну структуру.

На другому етапі аналізу ліквідності підприємства розраховують та аналізують основні показники ліквідності, їх застосовують для оцінки можливостей підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Показники ліквідності дають уявлення про платоспроможність підприємства не тільки на конкретну дату, а й на випадок надзвичайних ситуацій. У табл. 3.8 наведені показники, що характеризують ліквідність ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Таблиця 3.8

Динаміка відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Зміна	
				2020/2019	2021/2020
Власний оборотний капітал (ВОК)	-114571	-109981	-106380	0,96	0,97
Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття)	2,16	2,39	2,71	1,10	1,13
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,76	2,26	2,57	1,28	1,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,27	0,28	1,08	1,03
Коефіцієнт ліквідності товарно- матеріальних цінностей	0,14	0,13	0,15	0,93	1,15
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	1,51	2,00	2,29	1,32	1,15
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	-0,27	-0,24	-0,22	0,89	0,92
Коефіцієнт загальної платоспроможності підприємства	1,01	1,02	1,03	1,01	1,01
Коефіцієнт фінансового лівериджу	53,14	38,45	27,47	0,72	0,71
Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності	1,74	2,24	2,54	1,29	1,13
Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості	0,63	0,47	0,40	0,75	0,85
Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами	-17,89	-11,35	-7,13	0,63	0,63

Аналіз даних табл. 3.8 засвідчує, що ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у цілому виконує рекомендований рівень ліквідності. Цей висновок базується на співставленні значень окремих показників з їх рекомендованим рівнем. Так, загальний коефіцієнт ліквідності перевищує рекомендоване значення (1,2) майже у 2 рази та має тенденцію до зростання. Коефіцієнт швидкої ліквідності зростає ще більш значними темпами й станом на 01.01.2021 р. перевищує рекомендоване значення утричі.

Також підприємство є абсолютно ліквідним, тобто має можливість виконати рекомендовану (не менш 20 %) частину боргових зобов'язань за рахунок наявних коштів. При цьому рівень абсолютної ліквідності поступово збільшується.

Дещо гірше виглядає динаміка коефіцієнту ліквідності ТМЗ, але це визначається тим, що підприємство не зацікавлене у створенні великих запасів матеріальних цінностей, оскільки це відволікає кошти, негативно впливає на якість цих запасів, враховуючи специфіку діяльності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Як вже зазначалося раніше, підприємство не забезпечене власними оборотними коштами, але рівень загальної платоспроможності є достатнім. За оцінкою підприємство має усі можливості для подальшого утримання стану платоспроможності. Позитивно також слід розцінювати й скорочення частки кредиторської заборгованості у сумі інших джерел фінансування, що свідчить про зменшення ймовірності настання моменту пред'явлення до підприємства вимог щодо термінової сплати заборгованості. Це також є свідченням поліпшення структури фінансових ресурсів підприємства у бік більшого забезпечення ліквідності його балансу.

Таким чином, незважаючи на те, що баланс ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» є неліквідним, підприємство характеризується високим рівнем ліквідності та платоспроможності з низькою ймовірністю її втрати у майбутньому.

3.3. Дослідження ефективності використання оборотних активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат»

Після аналізу операційного і фінансового циклів доцільним є проведення аналізу динаміки основних показників використання оборотних активів (коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт закріплення оборотних активів, тривалість одного обороту оборотних активів).

Таблиця 3.9

Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» у 2019 – 2021 роках

№ з/п	Показники	2019	2020	2021	Темп зростання, %	
					2020/2019	2021/2020
1	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (поточних активів) (Кооа)	1,29	1,41	1,48	109,30	104,96
2	Коефіцієнт оборотності поточних зобовязань (Копз)	3,28	4,11	3,88	125,30	94,40
3	Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації (Коз)	17,09	16,17	17,28	94,62	106,86
4	Коефіцієнт оборотності виробничих запасів (Ковз)*Товз	17,08	23,96	24,67	140,28	102,96
5	Коефіцієнт оборотності готової продукції (Когп)*Тогп	74,12	66,78	77,09	90,10	115,44
6	Коефіцієнт оборотності товарів (Кт)*Тт	161,56	358,40	400,52	221,84	111,75
7	Коефіцієнт відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість (Квдв.)	0,82	0,80	0,79	97,56	98,75
8	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз)	1,58	1,77	1,87	112,03	105,65
9	Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості, днів (Тодз)	231,52	203,54	192,22	87,91	94,44
10	Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості (Кподз)	-	-	-	-	-
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз)	3,28	3,82	3,67	116,46	96,07
12	Рентабельність оборотних активів (Р)	8,089	-	-	-	-
13	Інтегральний показник ефективності оборотних активів	0,321	-	-	-	-

У 2019 році коефіцієнт оборотності активів становив 1,29 це означає що на одну гривню оборотних активів припадає 1,29 гривень виручки від реалізації. Однак вже у 2020 році на одну гривню оборотних активів припадало 1,41 гривні виручки, таке коливання є позитивним для діяльності підприємства. Протягом досліджуваних років ми спостерігаємо коливання даного показника в сторону зниження так і в сторону зростання.

Коефіцієнт поточних зобов'язань протягом досліджуваних років має тенденцію коливання. У 2019 році на одиницю поточних зобов'язань припадало 3,28 одиниць виручки від реалізації, що безумовно є позитивно для фінансового стану підприємства. У 2020 році ситуація на одну гривню поточних зобов'язань припадало вже 4,11 гривень виручки. Проте у 2021 році ситуація погіршилася і коефіцієнт досяг позначки 3,88. Детальніше можна розглянути на рис. 3.10.

Рис. 3.10. Аналіз коефіцієнтів оборотності оборотних активів та коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань

Динаміка коефіцієнта оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації має тенденцію коливання. У 2019 році на одну гривню засобів інвестованих у запаси припадало 16,09 гривень виручки від реалізації. У 2020 році ситуація погіршилася і коефіцієнт становив 17,16. Однак уже в 2021 році ситуація почала погіршуватися і на одну гривню засобів інвестованих у запаси припадало 16,28 гривень виручки від реалізації.

Динаміка коефіцієнта оборотності виробничих запасів має тенденцію коливання. У 2019 році відбулося 15 повних оборотів засобів інвестованих у виробничі запаси. У 2020 році підприємство мало лише 16 повних обороти. Вже в 2021 році ситуація покращилася і кількість оборотів зросла до 17. Детальніше можна розглянути на рисунку 3.11.

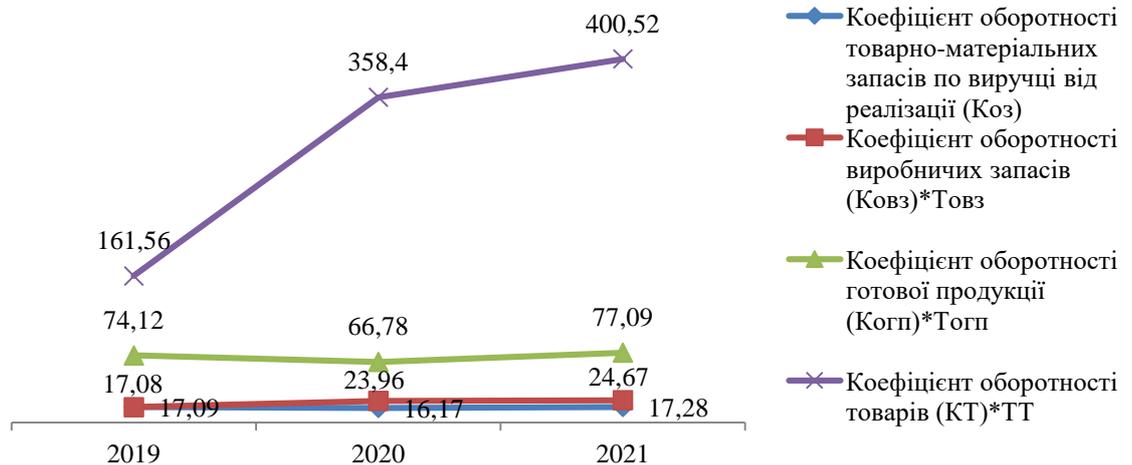

Рис. 3.11. Аналіз оборотності товарів, готової продукції, виробничих запасів

Аналізуючи тенденцію зміни коефіцієнта оборотності грошових засобів, варто зазначити, що в 2019 році виручка від реалізації перевищувала середній залишок грошових коштів у 348 разів. У 2020 році таке перевищення знизилось до 203 разів, а в 2021 році вже до 161 разів.

Динаміка коефіцієнта відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість має тенденцію коливання. Питома вага дебіторської заборгованості в загальній вартості оборотних активів у 2019 році становила 94 %, у 2020 році 100,18%, а в 2021 році 82,1%.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{одз}$) в 2019 році зріс на 1,29 грн./грн., тобто виручка від реалізації продукції в 2 раз перевищувала середній залишок дебіторської заборгованості. У 2021 році порівняно з попереднім цей показник збільшився на 1,55 грн./грн., що є позитивною тенденцією використання оборотних коштів підприємства.

Середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто її погашення у 2019 році становив 282 день, у 2020 році 295 днів, а в 2021 році

234 дня. Підприємство ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2021 році не має простроченої дебіторської заборгованості.

Також протягом трьох років спостерігається зростання значення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості від 2,96 грн./грн. у 2019 році до 2,98 грн./грн. у 2021 році, тобто прискорюються розрахунки із кредиторами, більша сума чистого доходу створюється за рахунок використання кредиторської заборгованості, а відповідно менше часу необхідно для погашення кредиторської заборгованості.

Рентабельність оборотних активів (Р) у 2019 році становить лише 10,68%, а у 2020-2021 рр. підприємство було збитковим, тому розрахунок даного показника є некоректним. Інтегральний показник ефективності оборотних активів в 2019 році становить 0,321 грн/грн, проте в 2020-2021 рр. внаслідок збитковості підприємства його розрахунок є некоректним.

В результаті розрахунків можна виділити ряд позитивних та негативних рис в діяльності за показниками ефективності використання оборотних активів: мінлива структура чистого доходу підприємства призвела до значних коливань показників протягом 3 років діяльності. І в той же час зростання обсягу чистого доходу в 2020 році (до 629537 тис. грн. з 600575 тис. грн. в 2019 році) призвело до зростання рівня більшості показників.

Так показник оборотності оборотних активів характеризується тенденцією до зростання, що є позитивним в діяльності підприємства при цьому ключовим виступають випереджальні темпи зростання результуючого показника чистого доходу по відношенню до зростання середньої величини оборотних активів. Ця риса призвела до позитивних тенденцій фактично до більшості показників в 2020 році по відношенню до 2019 року.

В цілому за аналізований період відбулося погіршення ступеню ефективності використання оборотних активів у діяльності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», що, у першу чергу, викликане накопиченням дебіторської заборгованості, а також значне додаткове залучення коштів до обігу через їх суттєве відволікання у дебіторську заборгованість при одночасному незначному збільшенні обсягів реалізації продукції.

Висновки до розділу 3

Підбиваючи підсумки аналізу фінансового стану, який проведений у аналітичному розділі роботи, зазначимо наступне:

- відбулося збільшення оборотних активів, що вказує на формування більш мобільної структури активів та сприяє розширенню виробничо-господарської діяльності та отримання більшої виручки від реалізації;

- незважаючи на те, що підприємство знаходиться у значній залежності від зовнішніх джерел фінансування й характеризується значним рівнем фінансового ризику, відбувається оптимізація структури активів та зростання мобільної їх частки при загальному зниженні відносних показників ліквідності;

- підприємство поступово нарощує тривалість фінансового циклу, що викликане, насамперед, збільшенням дебіторської заборгованості та розміру запасів при одночасному збільшенні терміну їхнього обертання;

- більшість з показників ділової активності протягом аналізованого періоду покращуються.

Отже, загалом ефективність використання оборотних активів ТОВ «Глобинский м'ясокомбінат» на належному рівні, а наявність значної частки оборотних активів дозволяє нарощувати обсяги його діяльності, що є основою економічного зростання підприємства. Проте варто приділити увагу оптимізації структури оборотних активів у напрямі зменшення дебіторської заборгованості підприємства.

РОЗДІЛ 4

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Удосконалення фінансової політики ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» щодо дебіторів

Важливою складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість, управління якою є одним із найважливіших і одночасно складніших процесів на підприємстві. Наявність дебіторської заборгованості характеризує стан розрахункової дисципліни і робить серйозний вплив на стійкість фінансового стану підприємства. До нестабільності фінансового стану підприємства, зростання дебіторської заборгованості призводить недотримання договірної і фінансової дисципліни. У зв'язку з цим до завдання аналізу включається виявлення розмірів і динаміки не виправданої заборгованості і причин її виникнення або зростання.

Зважаючи на виявлену значну частку дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» доцільно оцінити безпечність формування такої величини з точки зору платоспроможності підприємства шляхом детального аналізу співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованостей.

Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості проводиться з метою визначення раціонального співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства (з огляду на дотримання стабільності його фінансового стану та ефективного розвитку підприємства), а також виявлення можливості залучення додаткових джерел фінансування.

Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2019 році наведено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Динаміка співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості
ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2019 рік

Найменування статей	На кінець року		Найменування статей	На кінець року		Δ	%
	абсолютне значення	питома вага		абсолютне значення	питома вага		
Дебіторська заборгованість усього	394765	100	Кредиторська заборгованість , усього	177162	100	217603	0
у тому числі			У тому числі				
1. За товари, роботи, послуги	110087	27,89	1. За товари, роботи, послуги	66202	37,37	43885	-9,48
2. По розрахунках	81614	20,67	2. По розрахунках	17698	9,99	63916	10,68
3. Інша дебіторська заборгованість	203064	51,44	3. Інша кредиторська заборгованість	93262	52,64	109802	-1,2

Проаналізувавши дані таблиці можемо зробити висновок, що на підприємстві в 2019 році переважає дебіторська над кредиторською заборгованість . На кінець 2019 року її сума становила 394765 тис. грн., що на 217603 тис. грн. більше, ніж складає кредиторська заборгованість.

Підприємство має іншу дебіторську заборгованість, що складає 203064 тис.грн. (51,44%) та заборгованість за товари, роботи і послуги в сумі 110087 тис.грн. чи 27,89%. Стосовно кредиторської заборгованості, то найбільша сума припадає на іншу кредиторську заборгованість, що складає 52,64 % всієї кредиторської заборгованості (93262 грн.).

Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2020 році наведено в таблиці 4.2.

Проаналізувавши дані таблиці можемо зробити висновок, що на підприємстві в 2020 році переважає дебіторська над кредиторською заборгованістю.

Таблиця 4.2

Динаміка співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості
ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2020 рік

Найменування статей	На кінець року		Найменування статей	На кінець року		Δ	%
	абсолютне значення	питома вага		абсолютне значення	питома вага		
Дебіторська заборгованість усього	317085	100	Кредиторська заборгованість, усього	152604	100	164481	-
у тому числі			У тому числі				
1. За товари, роботи, послуги	131334	41,42	1. За товари, роботи, послуги	55446	36,33	75888	5,09
2. По розрахунках	77256	24,36	2. По розрахунках	21912	14,36	55344	10,01
3. Інша дебіторська заборгованість	108495	34,22	3. Інша кредиторська заборгованість	75246	49,31	33249	-15,09

На кінець 2020 року її сума становила 317085 тис.грн. Підприємство має іншу дебіторську заборгованість в сумі 108495 тис.грн. (34,22%) та заборгованість за товари, роботи, послуги 131334 грн.(41,42%) Стосовно кредиторської заборгованості, то найбільша сума припадає на іншу кредиторську заборгованість, що складає 49,31% всієї кредиторської заборгованості.

Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у 2021 році наведено в таблиці 4.3.

Проаналізувавши дані таблиці 4.3 можемо зробити висновок, що на підприємстві переважає дебіторська заборгованість над кредиторською. На кінець 2021 року її сума становила 348860 тис.грн., що на 161796 тис. грн. більше, ніж складає кредиторська заборгованість.

Таблиця 4.3

Динаміка співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості

ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2021 рік

Найменування статей	На кінець року		Найменування статей	На кінець року		Δ	%
	абсолютне значення	питома вага		абсолютне значення	питома вага		
Дебіторська заборгованість усього	348860	100	Кредиторська заборгованість, усього	187064	100	161796	-
у тому числі			У тому числі				
1. За товари, роботи, послуги	130471	37,40	1. За товари, роботи, послуги	52586	28,11	77885	9,29
2. По розрахунках	75293	21,58	2. По розрахунках	20227	10,81	55066	10,77
3. Інша дебіторська заборгованість	143096	41,02	3. Інша кредиторська заборгованість	114251	61,08	28845	-20,06

Підприємство має дебіторську заборгованість за товари, роботи та послуги в сумі 130471 тис. грн., що становить 37,4% всієї дебіторської заборгованості, 41,02 % складає інша дебіторська заборгованість (143096 тис. грн.). Інша кредиторська заборгованість складає в сумі 114251 тис. грн. Отже, динаміку співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості можна простежити на рис. 4.1 і 4.2.

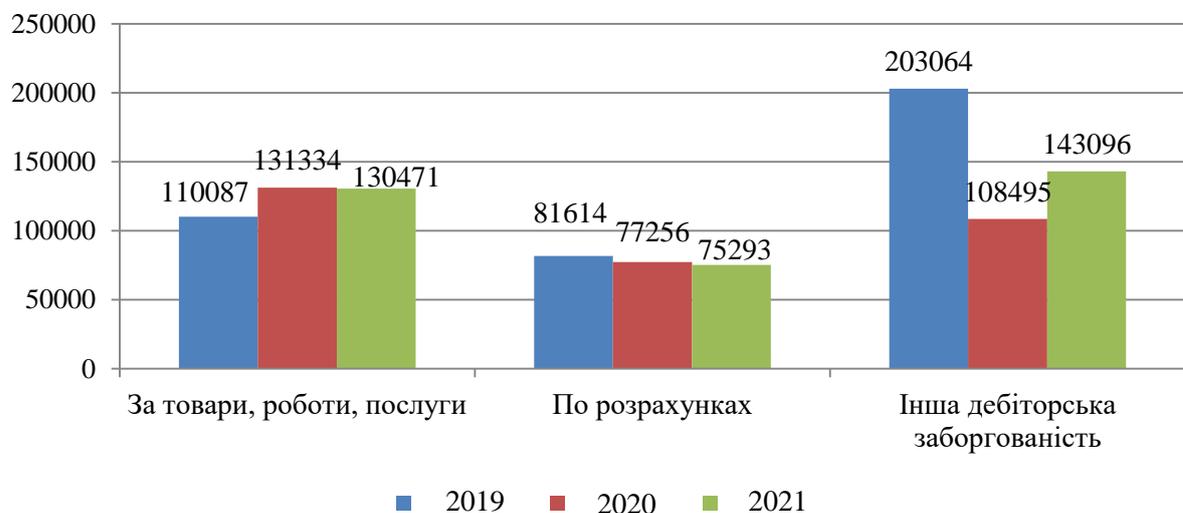

Рис. 4.1. Динаміка дебіторської заборгованості за 2019-2021 рр.

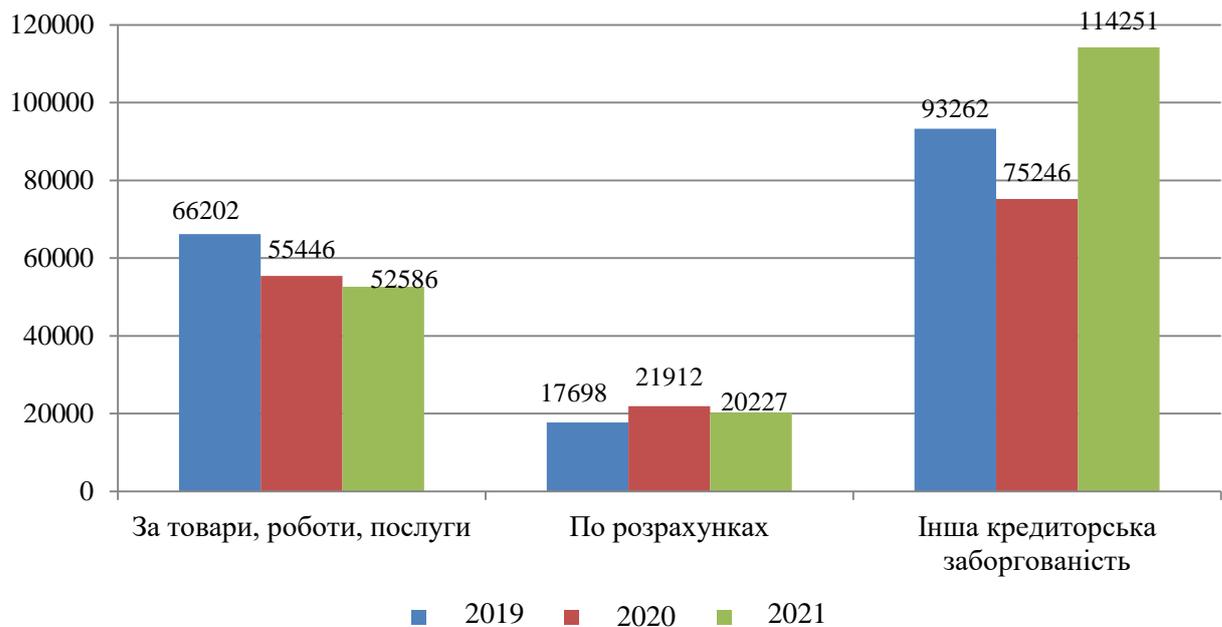

Рис. 4.2. Динаміка кредиторської заборгованості за 2019-2021 рр.

Дебіторська заборгованість визначається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу розраховується величина резерву сумнівних боргів. Вона визначається, виходячи з платоспроможності окремих дебіторів або на основі класифікації дебіторської заборгованості, яка визначається шляхом її групування за строками непогашення і встановлення коефіцієнта сумнівності для кожної групи.

Коефіцієнт сумнівності визначається підприємством на основі фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію, роботи, послуги за попередні звітні періоди. Цей показник зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості.

На величину дебіторської заборгованості підприємства впливає стан договірної та розрахункової дисципліни. Недотримання договірної і розрахункової дисципліни, несвоєчасне пред'явлення претензій за борги, які виникають, призводять до значного зростання невиправданої дебіторської заборгованості, створення фінансових труднощів, нестачі ресурсів.

Тому важливим є здійснення заходів щодо прискорення погашення дебіторської заборгованості. Для цього насамперед необхідне:

- ознайомлення з фінансовим станом замовників, покупців та вивчення можливостей поліпшення їх платоспроможності на перспективу;
- своєчасне оформлення розрахункових документів;
- застосування попередньої оплати;
- застосування вексельної форми оплати;
- удосконалення фінансово-розрахункових операцій підприємства тощо.

До невиправданої заборгованості належить заборгованість більше одного місяця. Із збільшенням терміну прострочення зростає вірогідність несплати за рахунками, що створює реальну загрозу неплатоспроможності самого підприємства-кредитора.

Можна оцінити якісні параметри дебіторської заборгованості. Необхідно рознести заборгованості за такими градаціями: прострочення від 1 до 12 міс; від 12 до 18 міс; від 18 до 36 міс.

Із збільшенням терміну прострочення зростає вірогідність несплати за рахунками, що створює реальну загрозу неплатоспроможності самого підприємства-кредитора.

Борги підприємства поділяються на реальні до стягнення і сумнівні. За боргами, не реальними до стягнення, формується резерв за сумнівними боргами. Безнадійні борги погашаються шляхом списання їх на збитки підприємства як дебіторська заборгованість, з якої закінчився термін позовної давності.

Загальна сума неоплачених покупцями рахунків збільшилася на 454478 тис. грн в 2020 році, але в 2021 році на 62414 тис. грн. зменшилася, при цьому сума поточної заборгованості сягнула по термінам утворення від 12 до 18 місяців у 2020 році на 66907 тис. грн. а у 2021 році нулю. Така тенденція зменшення заборгованості, що склалася, свідчить про можливе підвищення ліквідності балансу і покращення фінансового стану підприємства, але все ж потребує удосконаленню політики з дебіторами підприємства.

На рис. 4.3 наведено динаміку дебіторської заборгованості ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за термінами утворення за 2019 – 2021 роки.

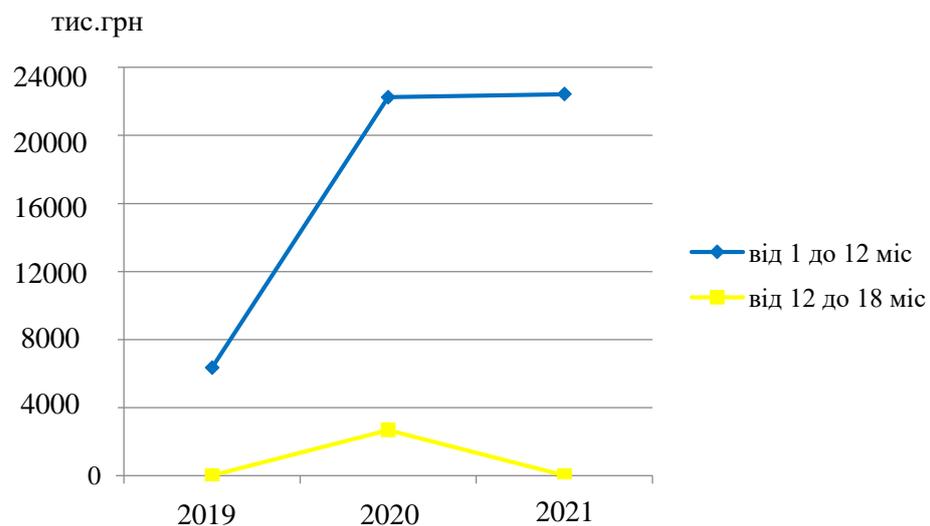

Рис. 4.3. Динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» за 2019 – 2021 роки по термінам утворення

Необхідно вжити заходів для раціонального управління власною дебіторською заборгованістю. Адже надання покупцеві відстрочки платежу – це, по суті, надання йому товарного (комерційного) кредиту, який не є безкоштовним для підприємства. Упущену вигоду від надання такого кредиту можна оцінити як мінімум по сумі банківського відсотка, який міг би належати підприємству у разі негайного розрахунку і вкладення коштів на банківський депозит. Фінансова політика управління дебіторською заборгованістю, перш

за все, має націлюватися на розширення обсягів реалізації продажів, оптимізацію її розміру і своєчасне її погашення.

Основними напрямками щодо вдосконалення політики дебіторської заборгованості можуть бути такими:

1. Розробити комплекс заходів щодо:

– по-перше, пошуку можливих шляхів збільшення кількості покупців і замовників підприємства з метою зменшення масштабу ризику несплати боргів;

– по-друге, постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо).

2. Створювати резерв сумнівних боргів та зазначити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства.

3. Своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення фактичної дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування. Також впроваджувати в практику управління лімітування дебіторської заборгованості як у загальних обсягах, так і у розрахунку на одного дебітора (існуючого чи потенційного) і періодично переглядати граничні суми. При цьому потрібно визначити оптимальний розмір дебіторської заборгованості, яка б надлишково не іммобілізувала фінансові ресурси підприємства і не створювала б перепон для можливості забезпечення безперебійного процесу постачання, виробництва, реалізації та розрахунків підприємства за своїми зобов'язаннями.

4. Контролювати стан розрахунків з дебіторами, у тому числі за простроченими заборгованостями. При цьому своєчасно виявляти такі види дебіторської заборгованості, які є недопустимими для підприємства (наприклад, прострочена заборгованість контрагентів понад три місяці).

Фінансовий механізм факторингу надає постачальникам принципово нові можливості розвитку – адже на відміну від банківського кредитування та

залучення власних коштів – він не обмежений певними сумами. Але ринок факторингу для української економіки не є новим. Проте через нестабільність економічної ситуації та інфляційні процеси він не набув належного розвитку і не отримав належної оцінки, що не є актуальним для нашого підприємства.

Якщо говорячи про оцінку дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію (товари, роботи, послуги), слід перш за все розпочати з її первісної вартості, що є наближеною до справедливої. На момент здійснення операції як покупці, так і наше підприємство аналізують ціни, що склалися на ринку, на певний вид продукції.

Первісна вартість дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію (товари, роботи, послуги) залежить від: надання покупцеві торговельної знижки або знижок за своєчасну оплату; надання покупцеві знижок після реалізації; повернення товарів від покупців; періоду часу з дати відвантаження товарів до дати надходження грошових коштів.

Торговельні знижки надаються покупцям при придбанні великої партії товарів, для врахування зміни цін, які можуть бути з дати виставлення рахунку до дати відвантаження товарів, а також для приховування реальної ціни від конкурентів. Дебіторську заборгованість у цьому разі визнають за вирахуванням знижок.

Супровідні й платіжні документи виписуються за чистою вартістю продажу (за вирахуванням торгової знижки та знижки з обсягу). На рахунках бухгалтерського обліку такі знижки не відображаються, а тільки зменшують первісну вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

Надання таких знижок є позитивним для обох сторін розрахункових відносин. Так, покупці можуть отримати продукцію за більш вигідною ціною тим самим здійснивши економію коштів для яких-небудь інших потреб. А підприємство, в цьому випадку, вчасно отримавши кошти, можуть використати їх для забезпечення свого функціонування, наприклад для розширення асортименту продукції.

Власне погашення дебіторської заборгованості, тобто надання знижок покупцям за дострокове одержання коштів, що сприятиме забезпеченню прибутку, який в будь-якому випадку буде значно більший, ніж сума наданої знижки. Такий спосіб погашення дебіторської заборгованості дуже розповсюджений у міжнародній практиці, де підприємства розробляють цілі системи знижок з метою збереження фінансових ресурсів [57; с. 100].

Ще одним етапом є формування процедури інкасації дебіторської заборгованості, який передбачає розробку ряду заходів щодо погашення дебіторської заборгованості, терміни сплати якої прострочені. Це процедури взаємодії з покупцями у випадку порушення умов оплати, системи покарання контрагентів, які допустили прострочення платежів, та ін. При цьому можуть використовуватися різноманітні методи які можна класифікувати на такі групи:

- юридичні – претензійна робота, подача позову до суду.
- економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачань продукції.
- психологічні – нагадування по телефону, факсу, пошті, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу.
- фізичні – арешт майна боржника, вироблений органами державної виконавчої служби.

Також одним із етапів управління дебіторською заборгованістю є побудова ефективної системи контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості - необхідний для того, щоб забезпечити надходження інформації не тільки про те, що відбулося, але й про відхилення, які можуть бути.

Найбільше значення набуває здійснення контролю, який дозволяє з'ясувати наскільки ефективно та своєчасно відбувається погашення дебіторської заборгованості, наскільки запропонована відстрочка платежу відповідає вимогам ринку та стану на ньому підприємства.

Зарубіжні економісти-аналітики пропонуються такі методи управління рахунками дебіторів:

- визначати термін прострочених залишків на рахунках дебіторів і порівнювати цей термін з нормами в галузі, показниками конкурентів та даними минулих років;
- періодично переглядати граничну суму реалізації продукції, виходячи з фінансового стану клієнтів;
- якщо виникають проблеми з одержанням грошей, вимагати заставу на суму, не меншу, ніж сума на рахунку дебітора;
- використовувати установи, які стягують борги;
- продати рахунки дебіторів факторинговій компанії, якщо при цьому можна отримати економію.

Також одним із етапів управління дебіторською заборгованістю є побудова ефективної системи контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості - необхідний для того, щоб забезпечити надходження інформації не тільки про те, що відбулося, але й про відхилення, які можуть бути.

Найбільше значення набуває здійснення контролю, який дозволяє з'ясувати наскільки ефективно та своєчасно відбувається погашення дебіторської заборгованості, наскільки запропонована відстрочка платежу відповідає вимогам ринку та стану на ньому підприємства.

Все вище обумовлене надало можливість узагальнити алгоритм, що дає змогу оптимізувати управління дебіторською заборгованістю на підприємстві при умові призначення окремої відповідальної особи (рис. 4.4).

Використання запропонованого алгоритму на практиці надасть змогу підвищити ефективність управління дебіторською заборгованістю на підприємстві, відображення його в обліку, внаслідок чого можуть бути досягнуті такі результати:

- 1) збільшення обсягів реалізації продукції;
- 2) встановлення довготривалих господарських зв'язків;

3) максимізація прибутку під час збереження ліквідності та платоспроможності підприємства;

4) зниження рівня операційного ризику і як наслідок – підвищення фінансової безпеки.

Рис. 4.4. Алгоритм управління дебіторською заборгованістю при умові призначення відповідальної особи

Таким чином, ефективне управління дебіторською заборгованістю на підприємстві можливе лише при комплексному використанні заходів впливу не тільки на величину та структуру дебіторської заборгованості, а й безпосередньо на дебіторів. Необхідно аналізувати фінансовий стан, історію співпраці найбільших дебіторів та свої потенційні можливості для того, щоб розмір дебіторської заборгованості був оптимальним відповідно до бажаного рівня виручки від реалізації. Запропоновані зміни удосконалять фінансову політику з дебіторами підприємства.

4.2. Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства шляхом прискорення їх оборотності

При управлінні оборотними активами слід враховувати переваги і недоліки їх у порівнянні їх з необоротними активами. До основних переваг можна віднести наступне: більш висока ліквідність; знаходження частини оборотних активів у вигляді готових засобів платежу; можливість швидкої реструктуризації її оборотних активів; можливість підвищити швидкість обігу шляхом раціонального управління. Недоліки можна вважати: можливе інфляційне знецінення грошових активів; додаткові витрати на утримання зайвих оборотних активів; більш високий рівень фінансових ризиків.

Основними задачами управління оборотними активами є: забезпечення безперервності процесу виробництва, прискорення оборотності оборотних активів, підвищення рентабельності оборотних активів, мінімізація ризиків і витрат, пов'язаних з формуванням і використанням оборотних активів.

Для забезпечення безперервності процесу виробництва необхідно сформулювати окремі види активів у відповідності з обсягами господарської діяльності підприємства і тривалістю його операційного циклу.

Прискорення обертання загальної суми оборотних активів досягає шляхом збільшення частки оборотних активів з високою оборотністю і зниження частки активів, що обертаються повільно. До активів з високою оборотністю можна віднести: запаси сировини і матеріалів, по яких не створюються страхові резерви; запаси готової продукції, що користуються високим попитом; грошові кошти, які постійно знаходяться в постійному обороті.

Оборотні активи з низькою оборотністю включають: сезонні запаси сировини і матеріалів, запаси готової продукції, яка користується зниженим попитом; довгострокова та короткострокова дебіторська заборгованість; поточні фінансові інвестиції строком більше шести місяців. Задача забезпечення ліквідності оборотних активів досягається за допомогою постійного контролю за розміром оборотних активів в грошовій ліквідній формі, а також шляхом забезпечення відповідної частини високоліквідних

активів у вигляді поточних фінансових інвестицій та інших активів, які при необхідності можуть швидко трансформуватися у грошові кошти.

Проаналізуємо оборотність оборотних активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

На зміну тривалості оборотності оборотних активів впливають два чинники: середньорічні залишки оборотних активів (\overline{OA}) і дохід (виручка) від реалізації (ЧД). Формалізуємо розрахунки впливу чинників, використовуючи модель показника тривалості оборотності оборотних активів (T_{OA}) в днях:

$$T_{OA} = \frac{\overline{OA}}{ЧД} \times 360 \quad (4.1)$$

Використовуючи метод ланцюгових підстановок, розраховуємо вплив вище перелічених факторів на зміну періоду обороту

$$\Delta T_{OA}(\overline{OA}) = \left(\frac{\overline{OA}_1}{ЧД_0} \times 360 \right) - \left(\frac{\overline{OA}_0}{ЧД_0} \times 360 \right), \text{ днів}; \quad (4.2)$$

$$\Delta T_{OA}(ЧД) = \left(\frac{\overline{OA}_1}{ЧД_1} \times 360 \right) - \left(\frac{\overline{OA}_1}{ЧД_0} \times 360 \right), \text{ днів}. \quad (4.3)$$

На основі результатів факторного аналізу визначаємо суму вивільнених (або залучених) із (до) обороту коштів за рахунок прискорення (сповільнення) оборотності під впливом аналізованих факторів.

$$OK_{\overline{OA}}^{\text{вивільнені(залучені)}} = ЧД \div 360 \times \Delta T_{OA}(\overline{OA}) \text{ тис. грн.}, \quad (4.4)$$

де $OK_{\overline{OA}}^{\text{вивільн. (залучені)}}$ – сума вивільнених (залучених) оборотних коштів за рахунок прискорення (сповільнення) оборотності під впливом зміни обсягів середньорічних залишків оборотних активів.

$$OK_{\text{ЧД}}^{\text{вивільнені(залучені)}} = \text{ЧД} \div 360 \times \Delta T_{\text{ОА}}(\text{ЧД}) \text{ тис. грн.}, \quad (4.5)$$

де $OK_{\text{ЧД}}^{\text{вивільн. (залучені)}}$ – сума вивільнених (залучених) оборотних коштів за рахунок прискорення (сповільнення) оборотності під впливом зміни обсягів виручки від реалізації продукції.

Сукупний вплив двох чинників на зміну економічного результату у зв'язку з прискоренням оборотності оборотних коштів складає

$$OK_{\text{вивільнені(залучені)}} = OK_{\text{ОА}}^{\text{вивільнені(залучені)}} + OK_{\text{ЧД}}^{\text{вивільнені(залучені)}}, \text{ тис. грн} \quad (4.6)$$

Результати розрахунків основних показників використання оборотних активів і впливу факторів на економічний результат від прискорення оборотності відображені у табл. 4.4.

Як свідчать розрахунки, наведені у табл. 4.4, у 2020 р. відбувалося зниження оборотності оборотних активів підприємства при зростанні рівня їхнього закріплення. При цьому тривалість одного обороту оборотних активів зросла на 7,26 дня, а одноденний оборот збільшвся на 41,19 тис.грн.

Наслідком збільшення середньорічних залишків активів на 22562 тис.грн. при зростанні виручки майже удвічі меншому (лише на 14828 тис.грн.) стало уповільнення оборотності оборотних активів на 7,26 дня, що спричинило додаткове залучення коштів в оборот у розмірі 10909,93 тис.грн. під впливом уповільнення їхнього обертання та на суму 11652,07 тис.грн. під впливом збільшення обсягів реалізації продукції.

За рахунок зростання у 2020 р. виручки на 82958 тис.грн. відбулося прискорення оборотності оборотних активів на 14,19 днів. При цьому, зростання виручки позитивно вплинуло на розмір коштів в обороті – відбулося їх вивільнення у розмірі 9911,25 тис.грн. Відносно невелике зростання оборотності оборотних активів та зниження рівня їх закріплення призвело до збільшення потреб у оборотних активів у 2020 р. на 12163,85 тис.грн.

Таблиця 4.4

Аналіз динаміки основних показників використання оборотних активів і впливу чинників на економічний результат від прискорення оборотності

Показник	2019 р.	2020 р.	Відх. (+, -). гр.3 - гр. 2	Темп зростання, %, гр.3 : гр.2× 100%	2020	2021	Відх. (+, -). гр.7 - гр. 6	Темп зростання, %, гр.7 : гр.6× 100%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Дохід(виручка) від реалізації, тис. грн.	577396	592224	14828	102,57	592224	600575	8351	101,41
2. Середньорічні залишки активів, тис. грн.	413176	435738	22562	105,46	435738	466086,5	30348,5	106,96
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, в оборотах (п. 1 : п. 2)	1,40	1,36	-0,04	97,26	1,36	1,29	-0,07	94,81
4. Коефіцієнт закріплення оборотних активів (п. 2 : п. 1)	0,72	0,74	0,02	102,82	0,74	0,78	0,04	105,48
5. Тривалість одного обороту оборотних активів, дн. (п. 2 : п. 1 × 360)	257,61	264,88	7,26	102,82	264,88	279,38	14,51	105,48
6. Одноденний оборот, тис. грн. (п.1 : 360)	1603,88	1645,07	41,19	102,57	1645,07	1668,26	23,20	101,41
7. Прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, днів			7,26		-	-	14,51	
Розрахунок впливу факторів:	-	-	-	-	-	-	-	-
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів	-	-	14,07	-	-	-	18,45	-
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції	-	-	-21,33	-	-	-	-32,96	-
8. Сума вивільнених (залучених) з обороту коштів за рахунок прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, тис. грн.	-	-	22562	-	-	-	30348,5	-
Розрахунок впливу факторів:	-	-	-	-	-	-	-	-
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів	-	-	10909,93	-	-	-	6480,94	-
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції	-	-	11652,07	-	-	-	23867,56	-

Протягом 2021 р. відбувалося зростання обсягів реалізації, яке за темпами та абсолютним розміром значно поступалося збільшенню середньорічних залишків оборотних активів підприємства. Це призвело до подальшого зниження оборотності оборотних активів та збільшення тривалості їхнього обороту на 5,48 %. У підсумку, підприємство уповільнило оборотність на 14,51 день та вимушене було залучити додатково

30348,5 тис.грн., у тому числі – 6480 тис.грн. внаслідок уповільнення оборотності оборотних коштів та 23867,56 тис.грн. через зростання обсягів виробництва.

Для підвищення ефективності використання оборотних активів у сучасних умовах є прискорення їх оборотності, яке досягається різними шляхами.

На стадії створення виробничих запасів такими можуть бути:

- впровадження економічно обґрунтованих норм запасу;
- наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, що комплектують вироби до споживачів;
- широке використання прямих тривалих зв'язків;
- розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням;
- комплексна механізація й автоматизація на вантажно-розвантажувальних роботах на складі.

На стадії незавершеного виробництва прискорення оборотності оборотних активів досягається такими заходами:

- прискорення науково-технічного прогресу (упровадження прогресивної техніки і технології (особливо безвідхідної);
- розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;
- удосконалювання форм організації промислового виробництва, застосування більш дешевих конструктивних матеріалів;
- удосконалювання системи економічного стимулювання, ощадливого використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;
- збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії обігу серед заходів прискорення оборотності оборотних активів виділяються такі:

- наближення споживачів продукції до її виготовлювачів;

- удосконалювання системи розрахунків;
- збільшення обсягу реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції із зекономлених матеріалів;
- ретельний і своєчасний підбір продукції, що відвантажується, за партіями, асортиментом, транзитними нормами, відвантаженням в чіткій відповідності до укладених договорів.

На основі наведених вище рекомендацій, пропонуємо застосувати наступні заходи та шляхи підвищення використання оборотних активів:

- впровадження економічно методу нормування оборотних активів;
- збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом;
- збільшення обсягу реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції із зекономлених матеріалів;
- удосконалити рух готової продукції і нормалізувати розміщення оборотних коштів;
- удосконалювати розрахунки з постачальниками і покупцями;
- не допускати дебіторської заборгованості.

Задача забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів досягається шляхом своєчасного використання тимчасових вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфелю поточних фінансових інвестицій, що можуть принести підприємству прямий дохід у формі процентів або дивідендів, розміщення коштів на депозит. З метою оптимізації прибутковості оборотних активів необхідно оптимально поєднувати активи, що дають прямий дохід і ті активи, які такого доходу не приносять.

Задача мінімізації ризиків і витрат, пов'язаних з формуванням і використанням оборотних активів спрямованих на усунення негативних наслідків щодо формування оборотних коштів може призвести до перебоїв у

виробничому процесі, невиконання зобов'язань, втрат можливого прибутку; недостатність виробничих запасів веде до перебоїв у виробництві, зайвих витрат, недоотриманого доходу; наявність зайвих оборотних активів спричиняє зайві витрати щодо фінансування, іммобілізації фінансових ресурсів, недотримання частини доходу і прибутку.

У нашому випадку переважна частина оборотних активів покривається за рахунок позикового капіталу, що відповідає правилам фінансування. Вони визначають принципи, за якими підприємство має мобілізувати фінансовий капітал для покриття потреби у фінансових ресурсах. Підприємство при дотриманні правил фінансування забезпечує собі стабільну ліквідність та платоспроможність.

При дослідженні джерел формування майна виходять із таких правил, що потребують не тільки паралельності строків фінансування, а й дотримання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Для цього мають бути виконані дві умови:

а) основні засоби мають фінансуватися за рахунок власного капіталу та довгострокових позик;

б) довгострокові капіталовкладення мають фінансуватися за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період, тобто довгострокові пасиви мають використовуватися не тільки для фінансування основних фондів, а й для довгострокових оборотних активів (наприклад, оборотні засоби, авансовані у стратегічні запаси сировини тощо).

Використання цього правила дає змогу уникнути проблем з ліквідністю, якщо списання активів у результаті господарської діяльності за обсягами і строками збігаються з погашенням залученого капіталу і якщо грошових надходжень достатньо для забезпечення розрахунків у процесі поточної операційної діяльності. У довгостроковому капіталі має бути також можливість пролонгувати строки погашення існуючих кредитів і залучити новий капітал.

У фінансовому аналізі розрізняють чотири види стратегій фінансування оборотних активів: ідеальну, агресивну, консервативну, компромісну.

Ідеальна стратегічна модель означає, що поточні активи за своєю величиною дорівнюють короткостроковим зобов'язанням. На практиці така модель практично не зустрічається.

Агресивна стратегічна модель означає, що довгострокові пасиви виступають джерелом покриття необоротних активів і тієї мінімальної частини поточних активів, які необхідні для проведення господарської діяльності (системної частини поточних активів). Варіаційна частина поточних активів покривається повністю кредиторською заборгованістю.

Консервативна стратегічна модель передбачає, що і системна, і варіаційна частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами.

Компромісна стратегічна модель є найбільш реальною. У цьому випадку необоротні активи, системна частина поточних активів і половина варіаційної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами.

Обираючи пропорції коротко- та довгострокових джерел фінансування оборотних активів, підприємство також може обрати консервативну або агресивну стратегію управління короткостроковими зобов'язаннями. Консервативна політика орієнтується на довгострокові джерела фінансування, а агресивна, навпаки, віддає перевагу короткостроковим кредитам та позикам.

Поєднання стратегій управління оборотними активами та джерел їх фінансування формує комплексну політику управління оборотним капіталом. Вона може бути консервативною, помірною або агресивною. Консервативна політика включає комбінацію консервативних стратегій. Помірна поєднує консервативну політику по оборотних активах з агресивною по джерелах фінансування.

Агресивна політика комбінує агресивні стратегії. Комплексна консервативна політика знижує ризик та забезпечує меншу віддачу (рентабельність активів), помірна — середній ризик і середню віддачу, агресивна — високий ризик та високу рентабельність використання активів.

Висновки до розділу 4

Управління оборотними активами повинно чітко регулювати їх кількість, оборотність та ефективність використання. Розумне управління ними має забезпечити оптимальний рівень їх ефективності, що призведе до економії ресурсів підприємства і тим самим до його подальшого розвитку.

Всебічно враховуючи фінансові можливості підприємства, об'єктивно оцінюючи характер внутрішніх та зовнішніх факторів, обґрунтовано доцільність розробки та реалізації фінансової стратегії, що забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів та фінансовому ринку. Фінансова стратегія передбачає визначення довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір найефективніших способів їх досягнення.

При дослідженні джерел формування майна виходять із таких правил, що потребують не тільки паралельності строків фінансування, а й дотримання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Найбільш реальною для ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» є компромісна стратегічна модель, у рамках якої необоротні активи, системна частина поточних активів і половина варіаційної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами, у відповідності з чим розроблено комплекс тактичних заходів із підвищення оборотності мобільної частини майна підприємства, підвищення його ділової активності, відновлення прибутковості та забезпечення стійкого економічного зростання.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки підприємство здійснює свою виробничо-торгівельну діяльність самостійно, але конкуренція, що полягає в змаганні підприємств за споживача їх продукції, змушує продавця (виробника) безперервно вдосконалюватися. Підприємство, що прогало в цій боротьбі, звичайно стає банкрутом, а відтак не може оплатити вартість товару, робіт і послуг, розраховуватися з бюджетом по обов'язкових платежах та платежах до позабюджетних фондів, якщо зобов'язання по платежах перевищує вартість його майна. Отже, щоб не стати банкрутом, підприємство мусить постійно шукати шляхи поліпшення своєї діяльності.

Окрім цього без ефективного використання наявних у підприємства ресурсів неможливий його подальший розвиток. Саме з цією метою проводиться аналіз структури та динаміки майна й капіталу підприємства з приділення особливої уваги ефективності використання оборотних активів, які безпосередньо приймають участь у виробничому процесі та забезпечують зростання виручки від реалізації продукції, а отже й основних фінансово-економічних результатів його діяльності.

Таким чином, у даній роботі було досліджено економічну сутність оборотних активів підприємства та їх значення у виробничій діяльності підприємства, розглянуто класифікацію оборотних активів за різними ознаками, охарактеризовано їх склад структуру та методику аналізу ефективності використання найбільш мобільної частини майна як основи покращення ділової активності підприємства.

В даній роботі було проведено аналіз оборотних активів ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» та ефективності їх використа в рамках загального фінансового аналізу його діяльності. Для аналізу використовувались 5 форм фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до річної фінансової звітності. Аналіз проводився за 3 роки з 2019 по 2021 рік.

Основною задачею фінансового аналізу підприємства є системне, комплексне вивчення його виробничо-господарської і фінансової діяльності з метою об'єктивної оцінки досягнутих результатів та встановлення реальних шляхів подальшого підвищення ефективності діяльності.

Аналіз фінансового стану ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» дозволяє зупинитися на наступних основних моментах, які характеризують його погіршення протягом 2019-2021 рр.

Попри зростання обсягів виробництва та реалізації продукції підприємство характеризується операційними збитками, що негативно впливає на підсумковий фінансовий результат. Великі темпи оновлення основних фондів поки що не призвели до адекватних темпів зростання обсягів виробництва. При цьому суттєве зростання адміністративних та збутових витрат при одночасному зниженні інших операційних доходів негативно впливає на операційні прибутки, хоча валовий прибуток підприємства зростає.

Намагання підприємства оновити основні фонди спирається виключно на залучення позикових коштів, перш за все – довгострокових позик, що, з одного боку, позитивно характеризує інвестиційну політику підприємства, але з іншого, на фоні незначного розміру власного капіталу, призводить як до зростання фінансової залежності підприємства, так й до збільшення витрат на обслуговування зовнішніх джерел фінансування, що у підсумку також негативно впливає на розмір прибутку та на фінансовий стан підприємства.

Відсутність власного оборотного капіталу підприємства викликане незначним розміром власного капіталу при суттєвому постійному зростанні вартості необоротних активів. Підприємство має суттєвий розмір непогашених збитків минулих років, незначний розмір інших складових власного капіталу, що у підсумку негативно впливає на можливості самофінансування та позначається на рівні фінансової стійкості.

Попри значне перевищення рекомендованого рівня відносних показників ліквідності баланс підприємства є неліквідним та характеризується постійним зростанням дефіциту високо ліквідних та слабо ліквідних активів.

Зменшення кредиторської заборгованості позитивно впливає на рівень ліквідності, але супроводжується значним накопиченням дебіторської заборгованості, що свідчить про неефективну взаємодію підприємства зі споживачами, попри великі витрати на збут та усталені зв'язки з ними.

Незначні темпи зростання обсягів реалізації, які супроводжуються збільшенням вартості основних фондів та оборотних активів призвели до зниження ефективності використання майна та їх елементів. Спостерігається відчутне уповільнення обігу коштів, вкладених у активи підприємства, збільшення тривалості операційного та фінансового циклів, що, на фоні відсутності власного оборотного капіталу та значного відволікання коштів у збільшення дебіторської заборгованості, призводить до подальшого накопичення заборгованості перед зовнішніми позичальниками та до відчутного зростання фінансових витрат, пов'язаних із зовнішніми джерелами фінансових ресурсів. При цьому, усі показники ефективності господарської діяльності хоча й мають позитивну динаміку протягом аналізованого періоду, є дуже малими за абсолютними значеннями.

Грошові потоки підприємства є недостатніми для забезпечення потреб у самофінансуванні, що пояснюється відємними результатами операційної та фінансової діяльності. Це призводить до необхідності постійного пошуку джерел фінансування, що, в умовах здорожчання кредитних ресурсів визначає зростання фінансових витрат, зменшення можливостей до отримання додаткових фінансових ресурсів для забезпечення подальшого розвитку підприємства.

Підприємство має усі ознаки банкрутства, оскільки характеризується відсутністю власного оборотного капіталу, низькою прибутковістю діяльності та рентабельності активів й капіталу, значним рівнем фінансової залежності, який постійно зростає. При цьому фактично відсутні ознаки економічного зростання, незважаючи на збільшення виробничих потужностей, зниження витрат та оптимізацію їхньої структури при одночасному зростанні обсягів реалізації продукції.

Зроблені висновки дають підстави стверджувати, що ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» у цілому слід визнати як підприємство з кризовим фінансовим станом. Такий висновок викликає необхідність розробки та вживання першочергових заходів, спрямованих на:

- збільшення розміру власного капіталу, що призведе до підвищення рівня фінансової незалежності, отримання можливостей до самостійного фінансування потреб в оборотних активах;

- удосконалення політики формування дебіторської заборгованості, що дозволить зменшити відволікання коштів у її створення та позитивно вплине на тривалість фінансового циклу, зменшить потребу у зовнішніх запозиченнях, створить передумови для удосконалення структури оборотних активів, позитивно вплине на ліквідність балансу підприємства;

- підвищення рівня ефективності господарської діяльності підприємства, перш за все, шляхом зростання обсягів виробництва та реалізації продукції при зниженні операційних та поза операційних витрат.

Для реалізації першої групи заходів доцільно:

- розглянути можливість збільшення статутного капіталу підприємства шляхом додаткової емісії акцій або збільшення їхнього номіналу при збереженні кількості;

- активізувати заходи з формування додаткового та резервного капіталу;

- забезпечити реалізацію заходів, спрямованих на підвищення прибутковості господарювання, що дозволить ліквідувати збитки минулих років.

Для реалізації другої групи заходів доцільно удосконалити кредитну політику підприємства.

Цілями кредитної політики ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» на нашу думку повинні бути:

- 1) збільшення обсягів реалізації продукції в короткостроковому і довгостроковому періоді для досягнення необхідної прибутковості;
- 2) максимізація ефекту (доходу) від інвестування фінансових коштів в дебіторську заборгованість;
- 3) досягнення необхідної оборотності дебіторської заборгованості;
- 4) обмеження відносного зростання простроченої дебіторської заборгованості, зокрема сумнівної і безнадійної заборгованості в структурі дебіторської заборгованості.

Обмеженню збільшення розміру дебіторської заборгованості, яке спостерігається за підсумками проведеного аналізу, сприятимуть наступні заходи:

1. Базовою концепцією системи ефективних кредитних умов є клієнт-орієнтація. Таким чином, кожному покупцю створюються всі умови для дотримання фінансової дисципліни: надаються ефективний кредитний ліміт, ефективний кредитний період, розраховані, залежно від етапу життєвого циклу каналу розподілу, цінкові знижки і цінкові націнки, стимулюючі покупця до скорочення строків розрахунку за поставлені товари. Очевидно, що при такому розкладі виникнення простроченої дебіторської заборгованості є наслідком небажання платити або справжніх форс-мажорних обставин (що трапляється вкрай рідко). У такому разі кредитор має не тільки юридичні, але і економічні підстави негайно почати процедуру досудового врегулювання господарського спору.

2. Розмір кредиту обмежується розміром ефективного кредитного ліміту, що обмежує ризик зниження оборотності дебіторської заборгованості.

3. Точне визначення і координація дій всіх фахівців, що беруть участь в інкасації дебіторської заборгованості на всіх стадіях процедур процесу кредитування.

4. Автоматизація процесу відстежування дебіторської заборгованості дозволяє припинити відвантаження у разі невиконання зобов'язань клієнтом.

5. Дії з профілактики виникнення простроченої дебіторської заборгованості на етапі роботи з клієнтом знизять ризик її виникнення.

Для реалізації другої групи заходів пропонуємо наступне:

- підвищення рівня автоматизації і впровадження роботизованих систем;
- забезпечення високої безпеки з позицій виключення ризиків втрати продуктом якості та виникнення небезпеки в процесі перероблення сировини. Сюди відносяться і положення щодо дотримання високого рівня санітарії та гігієни. Ці завдання вирішуються з підвищенням контролю виробничого процесу і мінімізації впливу людського фактору;
- належні ергономічні характеристики машин, які забезпечують простоту обслуговування, очищення, полегшують роботу операторів і знижують ризики виробничого травматизму;
- зменшення споживання енергоносіїв з метою зниження собівартості готової продукції.

Цілями вдосконалення технологічних процесів на ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» мають бути покращення техніко-економічних параметрів виробництва традиційних видів м'ясної продукції, більш повне і ефективно використання всіх компонентів сировини і розвиток біотехнології, оновлення асортименту і виробництва нових видів продуктів.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме зростанню обсягів реалізації продукції, збільшенню результативності господарювання, створить передумови для поліпшення фінансового стану підприємства та його виходу на новий рівень можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999р. №87. ІАС «Парус-Україна». 2000.
2. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009.
3. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво*. 2012. № 6. С. 378 – 381.
4. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 325 с.
5. Брічхем Євхен. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. К.: Молодь, 1997. 1000 с.
6. Головка Т. Методика аналізу фінансової звітності підприємства. К.: Компас, 2019. 184 с.
7. Деєва Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз. Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 310 с.
8. Економіка підприємства : [підруч. за заг. редакцією Й.М. Петрович]. 2-е вид., виправл. Львів : «Магнолія 2006», 2018. С. 115–119.
9. Болюх М.А., Бурчевський В.З. Економічний аналіз. К.: КНЕУ, 2021. 408 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз. Житомир: ПП «Рута», 2013. 295 с.
11. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Кондор, 2012. 369 с.

12. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства : навч. посіб. за заг. редакцією П.В. Круш, О.В. Клименко, В.О. Гулевич. К. : Центр учбової літератури, 2020. С. 189–191.
13. Ковальчук І.В. Економіка підприємства : навч. посіб. К. : Знання, 2018. С. 203–204.
14. Кононенко О., Михалько О. Аналіз фінансової звітності. 4-те вид.: перероб., доп. Х.: Фактор, 2016. 248 с.
15. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. Х.: Фактор, 2017. 784 с.
16. Кравченко О.С., Іванова Г.М. Оборотні активи: сутність, особливості формування та місце в фінансово-економічному механізмі управління підприємством. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2019_5_2/029-032.pdf.
17. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 367 с.
18. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посіб. К. : Ніка-Центр, 2012. С. 94–98.
19. Мулик Т., Єкель Г., Панадій О. Нові підходи щодо класифікації оборотних активів. *Економічний аналіз*. №6. 2010. С. 125 – 127.
20. Носов П.Л. Сучасна класифікація оборотних активів. *Економіка і держава*. 2020. № 7. С.43 – 46.
21. Петленко Ю. В. Фінансовий менеджмент: Навч. пос.. К.: Кондор, 2017. 298 с.
22. Поважний О.С., Крамзіна Н.О., Кваша Ю.В. Особливості визначення сутності і складу поняття «оборотні активи». *Економічний простір*. №12/2. 2018. С. 41 – 52.
23. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. 6 – те вид., перероб. та допов. К. : КНЕУ, 2017. 552 с.
24. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 428 с.

25. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Тернопіль: Економічна думка, 2011. 242 с.
26. Римарчук А.М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. №7 (110). С. 64–70.
27. Сікора І. Особливості оцінки оборотних активів на виробничих підприємствах. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. №9. С.13 – 18.
28. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. К.:ЦУЛ, 2012. 341 с.
29. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 285 с.
30. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 375 с.
31. Чухно І.С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи підприємства». *Регіональна економіка*. 2008. № 6. С. 62 – 69.
32. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, 2-ге вид. К.: Каравела, 2021. 348 с.
33. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2011. 517 с.
34. Шурпенкова Р.К., Іваньчук Й.О. Сутність і основи організації аналізу оборотних коштів. *Вісник Запрізького національного університету*. №3(7). 2010. С. 150 – 154.
35. Янковська В.В. Економічна сутність оборотних активів підприємства URL: www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/wzbirnik/econom/1_16/36.pdf.
36. Поважний О.С., Крамзіна Н.О., Кваша Ю.В. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи». *Економічний простір*. 2018. № 12/2. С. 41-52.

37. Нестеренко С.С. Оборотні кошти в умовах формування ринкової економіки. URL:

http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09nssome.pdf.

38. Римарчук А.М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. №7 (110). С. 64–70.

39. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика : навчальний посібник. К. : Ніка-Центр, 2020. С. 94–98.

40. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства : навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2019. С. 67–69.

41. Бондаренко О.С. Управління поточними активами: теоретичні основи та практичне застосування. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. №3 (66). С. 51–56.

42. Сокіра І. Особливості методики оцінки оборотних активів на виробничих підприємствах. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2019. №9. С.13-19

43. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Херсон, 2019. 370 с.

44. Плікус І.Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 35–44.

45. Поленчук В.М., Наумов О.Б. економічний механізм розвитку підприємств у історичному досвіді ринкових трансформацій. *Економічні інновації: зб. наук. праць*. Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2021. Випуск 45. С. 189 – 199.

46. Сафронська І.М., Белай Г.С. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка та держава*. 2012. № 11. С. 104 –105.

47. Душило А.А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства. *Регіональна економіка*. 2012. № 4. С. 24 – 30.

48. Драгун Л.М., Левченко В.Ф., Бондаренко О.Л. Удосконалення аналізу ефективності використання обігових коштів підприємства. *Фінанси України*. 2020. № 12. С. 12 – 20.

49. Касян С.Я. Управління ресурсами промислового підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04; Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». К., 2011. 20 с.

50. Міокова Г.І. Управління залученням запозичень суб'єктами господарювання URL: <http://www.nbuiv.gov.ua/>.

51. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз бізнесу: Навч. посібник Полтава: ІнтерГрафіка, 2020. 288 с.

52. Покропивний С.Ф., Соболев С.М., Швиданенко І.О. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування : навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2012. 286 с.

53. Чубка О.М., Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств. *Вісник «Проблеми економіки та управління»*. Львів : Вид-во НУ ЛПІ, 2019. Вип. 640. С. 440 – 445.

54. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 560 с.

55. Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації URL: <http://www.me.gov.ua>

56. Власова Н.О., Михайлова О.В. Цілі та зміст політики формування оборотних активів торговельного підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр.* Вип. 2(12). Харків : ХДУХТ, 2010. С. 235 – 241.

57. Грабовська І.В., Капінос Г.І. Планування діяльності підприємства: Навчально-методичний посібник. Хмельницький: ТУП, 2012. 142 с.

58. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. К.: МАУП, 2016. 146 с.

59. Катан Л.І., Бровко Л.І., Дуброва Н.П., Бондарчук Н.В. Фінансовий менеджмент : навч.посібник. Суми: Довкілля, 2019. 184 с.
60. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч.посіб.. К: КНЕУ, 2018. 520 с.
61. Клименко С.М. Управління підприємства: навч.посіб. К: КНЕУ, 2012. 410 с.
62. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України*. 2011. № 12. С. 24-37.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	5750	5087	0
первісна вартість	1001	7191	7223	0
накопичена амортизація	1002	1441	2136	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	9936	8146	0
Основні засоби:	1010	93594	97694	0
первісна вартість	1011	175912	189653	0
знос	1012	82318	91959	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	10047	10148	0
інші фінансові інвестиції	1035	348	228	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	119675	121303	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	34204	36093	0
Виробничі запаси	1101	22517	24329	0
Незавершене виробництво	1102	2192	1371	0
Готова продукція	1103	7451	8529	0
Товари	1104	2044	1864	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	114520	110087	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	83798	81565	0
з бюджетом	1135	40	49	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	168776	203064	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	46323	46323	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3755	3576	0
Готівка	1166	1396	594	0
Рахунки в банках	1167	2359	2905	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	451416	480757	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	571091	602060	0

Продовження таблиці А.1

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	29990	29990	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-20296	-15067	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	9694	14923	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	317167	315557	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	55547	94418	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	372714	409975	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	11211	11606	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	69370	66202	0
за розрахунками з бюджетом	1620	2704	2199	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	849	406	0
за розрахунками зі страхування	1625	1182	1145	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2665	2610	0
за одержаними авансами	1635	42	42	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	622	96	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	100887	93262	0
Усього за розділом III	1695	188683	177162	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
IV. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	571091	602060	0

Таблиця А.2

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	600575	592224
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2019	0	0
Премії, передані у перестраховання	2020	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2021	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2021	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(412488)	(429811)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	188087	162413
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	0	0
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(14894)	(11743)
Витрати на збут	2150	(180064)	(154041)
Інші операційні витрати	2180	(0)	(0)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(6871)	(3371)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2	2
Інші доходи	2240	56060	43669
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(26968)	(24732)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(14029)	(7831)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	8194	7737
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-2965	-2600
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	5229	5137
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	5229	5137

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	432189	443848
Витрати на оплату праці	2505	61808	56427
Відрахування на соціальні заходи	2510	23130	21132
Амортизація	2515	12077	10042
Інші операційні витрати	2520	86533	99004

Разом	2550	615737	630453
-------	------	--------	--------

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2999000	2999000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2999000	2999000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1.7436	1.7129
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1.7436	1.7129
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця А.3

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2019 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	705904	677840
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	32	34
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	1196	2173
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2	2
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	3	4
Надходження від операційної оренди	3040	323	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	286	259
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(555834)	(544084)
Праці	3105	(51451)	(47049)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(24407)	(21954)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(24705)	(20090)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(3408)	(2350)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(10800)	(8320)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(10497)	(9420)
Витрачання на оплату авансів	3135	(3667)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(0)	(172)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(23)	(24)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(48672)	(44561)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-1013	2378
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	19588	19512
необоротних активів	3205	501	0
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	35	32
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(5178)	(4429)
необоротних активів	3260	(12339)	(7966)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(231)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(327)	(358)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	2049	6791
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	2395	20740
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	3610	28079
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(0)	(0)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(7)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-1215	-7346
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-179	1823
Залишок коштів на початок року	3405	3755	1932
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	0
Залишок коштів на кінець року	3415	3576	3755

Таблиця А.4

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 2019 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	0	0	0	0
Коригування на: амортизацію необоротних активів	3505	0	X	0	X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510	0	0	0	0
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515	0	0	0	0
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520	0	0	0	0
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	3521	0	0	0	0
Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання	3522	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття	3523	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації фінансових інвестицій	3524	0	0	0	0
Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів	3526	0	0	0	0
Фінансові витрати	3540	X	0	X	0
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) запасів	3551	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних біологічних активів	3552	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	3553	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості	3554	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) витрат майбутніх періодів	3556	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) інших оборотних активів	3557	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	0	0	0	0
Грошові кошти від операційної діяльності	3570	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	3561	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	3562	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	3563	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	3564	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів	3566	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань	3567	0	0	0	0
Сплачений податок на прибуток	3580	X	0	X	0
Сплачені відсотки	3585	X	0	X	0
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	0	0	0	0
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації фінансових інвестицій	3200	0	X	0	X
необоротних активів	3205	0	X	0	X

Продовження таблиці А.4

Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	X	0	X
дивідендів	3220	0	X	0	X
Надходження від деривативів	3225	0	X	0	X
Надходження від погашення позик	3230	0	X	0	X
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	X	0	X
Інші надходження	3250	0	X	0	X
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	X	0	X	(0)
необоротних активів	3260	X	0	X	0
Виплати за деривативами	3270	X	0	X	0
Витрачання на надання позик	3275	X		X	
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	X		X	
Інші платежі	3290	X	0	X	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	0	0	0	0
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	X	0	X
Отримання позик	3305	0	X	0	X
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	X	0	X
Інші надходження	3340	0	X	0	X
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	X	0	X	0
Погашення позик	3350	X	0	X	0
Сплату дивідендів	3355	X	0	X	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	X	0	X	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	X	0	X	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	X	0	X	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	X	0	X	0
Інші платежі	3390	X	0	X	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	0	0	0	0
Залишок коштів на початок року	3405	0	X	0	X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	0	0	0
Залишок коштів на кінець року	3415	0	0	0	0

Таблиця А.5

Звіт про власний капітал

за 2019 рік

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
Залишок на початок року	4000	29990	0	0	0	-20296	0	0	9694
Коригування: Зміна облікової політики	4005	0	0	0	0	0	0	0	0
Виправлення помилок	4010	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни	4090	0	0	0	0	0	0	0	0
Скоригований залишок на початок року	4095	29990	0	0	0	-20296	0	0	9694
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	0	0	0	0	5229	0	0	5229
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	0	0	0	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	4113	0	0	0	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	0	0	0	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	4116	0	0	0	0	0	0	0	0
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	0	0	0	0	0	0	0	0
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	0	0	0	0	0	0	0	0
Відрахування до резервного капіталу	4210	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборгованості з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	0	0	0	0	0	0
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	0	0	5229	0	0	5229
Залишок на кінець року	4300	29990	0	0	0	-15067	0	0	14923

Додаток Б

Таблиця Б.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
Нематеріальні активи:	1000	5087	4586	0
первісна вартість	1001	7223	7424	0
накопичена амортизація	1002	2136	2838	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	8146	10802	0
Основні засоби:	1010	97694	94654	0
первісна вартість	1011	189653	197350	0
знос	1012	91959	102696	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	10148	10269	0
інші фінансові інвестиції	1035	228	228	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	121303	120539	0

Продовження таблиці Б.1

II. Оборотні активи				
Запаси	1100	36093	41756	0
Виробничі запаси	1101	24329	28225	0
Незавершене виробництво	1102	1371	1558	0
Готова продукція	1103	8529	10324	0
Товари	1104	1864	1649	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	110087	131334	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	81565	76747	0
з бюджетом	1135	49	509	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	472	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	203064	108495	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	46323	46323	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3576	5515	0
Готівка	1166	594	782	0
Рахунки в банках	1167	2905	4636	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	480757	410679	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	602060	531218	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	29990	29990	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-15067	-16453	0

Продовження таблиці Б.1

Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	14923	13537	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	315557	365077	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	94418	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	409975	365077	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	11606	11935	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:				
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	66202	55446	0
за розрахунками з бюджетом	1620	2199	4620	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	406	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	1145	1088	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2610	2484	0
за одержаними авансами	1635	42	1547	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	96	238	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	93262	75246	0
Усього за розділом III	1695	177162	152604	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	602060	531218	0

Таблиця Б.2

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	629537	600575
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2019	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2020	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-461011	-412488
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	168526	188087
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	0	0
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	-20114	-14894
Витрати на збут	2150	-225297	-180064
Інші операційні витрати	2180	0	0
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-76885	-6871
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2	2
Інші доходи	2240	141682	56060
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-53677	-26968
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-10072	-14029
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1050	8194
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-2436	-2965

Продовження таблиці Б.2

Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	5229
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-1386	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1386	5229

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	442135	432189
Витрати на оплату праці	2505	65002	61808
Відрахування на соціальні заходи	2510	24089	23130
Амортизація	2515	12095	12077
Інші операційні витрати	2520	171484	86533
Разом	2550	714805	615737

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2999000	2999000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2999000	2999000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-0,4622	1,7436
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-0,4622	1,7436
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця Б.3

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2020 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:	3000	711883	705904
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)			
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	35	32
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1800	0
Надходження від повернення авансів	3020	644	1196
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2	2
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	2	3
Надходження від операційної оренди	3040	432	323
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	444	286
Витрачання на оплату:	3100	-577738	-555834
Товарів (робіт, послуг)			
Праці	3105	-53073	-51451
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-25169	-24407
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-35309	-24705
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-3314	-3408
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-20981	-10800
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-11014	-10497
Витрачання на оплату авансів	3135	-467	-3667
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	0	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	-23	-23
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	0	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	0	0
Інші витрачання	3190	-70518	-48672
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-47055	-1013
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:	3200	14	19588
фінансових інвестицій			
необоротних активів	3205	3	501
Надходження від отриманих:	3215	0	0
відсотків			
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0

Продовження таблиці Б.3

Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	125	35
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	-121	-5178
необоротних активів	3260	-6178	-12339
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	-6	-231
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	0	0
Інші платежі	3290	-767	-327
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-6930	2049
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:	3300	0	0
Власного капіталу			
Отримання позик	3305	170408	2395
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на:	3345	0	0
Викуп власних акцій			
Погашення позик	3350	114484	3610
Сплату дивідендів	3355	0	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	0	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	0	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	0	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	0	0
Інші платежі	3390	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	55924	-1215
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	1939	-179
Залишок коштів на початок року	3405	3576	3755
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	0
Залишок коштів на кінець року	3415	5515	3576

Таблиця Б.4

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 2020 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	0	0	0	0
Коригування на:	3505	0	X	0	X
амортизацію необоротних активів					
збільшення (зменшення) забезпечень	3510	0	0	0	0
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515	0	0	0	0
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520	0	0	0	0
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	3521	0	0	0	0
Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання	3522	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття	3523	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації фінансових інвестицій	3524	0	0	0	0
Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів	3526	0	0	0	0
Фінансові витрати	3540	X	0	X	0
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) запасів	3551	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних біологічних активів	3552	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	3553	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості	3554	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) витрат майбутніх періодів	3556	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) інших оборотних активів	3557	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	0	0	0	0
Грошові кошти від операційної діяльності	3570	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	3561	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	3562	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	3563	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	3564	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів	3566	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань	3567	0	0	0	0
Сплачений податок на прибуток	3580	X	0	X	0
Сплачені відсотки	3585	X	0	X	0

Продовження таблиці Б.4

Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	0	0	0	0
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації:					
фінансових інвестицій	3200	0	X	0	X
необоротних активів	3205	0	X	0	X
Надходження від отриманих:					
відсотків	3215	0	X	0	X
дивідендів	3220	0	X	0	X
Надходження від деривативів	3225	0	X	0	X
Надходження від погашення позик	3230	0	X	0	X
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	X	0	X
Інші надходження	3250	0	X	0	X
Витрачання на придбання:					
фінансових інвестицій	3255	X	0	X	0
необоротних активів	3260	X	0	X	0
Виплати за деривативами	3270	X	0	X	0
Витрачання на надання позик	3275	X		X	
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	X		X	
Інші платежі	3290	X	0	X	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	0	0	0	0
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від:					
Власного капіталу	3300	0	X	0	X
Отримання позик	3305	0	X	0	X
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	X	0	X
Інші надходження	3340	0	X	0	X
Витрачання на:					
Викуп власних акцій	3345	X	0	X	0
Погашення позик	3350	X	0	X	0
Сплату дивідендів	3355	X	0	X	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	X	0	X	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	X	0	X	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	X	0	X	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	X	0	X	0
Інші платежі	3390	X	0	X	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	0	0	0	0
Залишок коштів на початок року	3405	0	X	0	X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	0	0	0
Залишок коштів на кінець року	3415	0	0	0	0

Продовження таблиці Б.5

Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників:	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески до капіталу									
Погашення заборгованості з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу:	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Викуп акцій (часток)									
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	0	0	0	0	0	0
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	0	0	-1386	0	0	-1386
Залишок на кінець року	4300	29990	0	0	0	-16453	0	0	13537

Додаток В

Таблиця В.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	4586	4122	0
первісна вартість	1001	7424	7710	0
накопичена амортизація	1002	2838	3588	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	10802	8400	0
Основні засоби:	1010	94654	88237	0
первісна вартість	1011	197350	200678	0
знос	1012	102696	112441	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	10269	10407	0
інші фінансові інвестиції	1035	228	228	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	120539	111394	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	41756	30407	0
Виробничі запаси	1101	28225	22327	0
Незавершене виробництво	1102	1558	761	0
Готова продукція	1103	10324	5854	0
Товари	1104	1649	1465	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	131334	130471	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	76747	72754	0
з бюджетом	1135	509	2539	0

Продовження таблиці В.1

у тому числі з податку на прибуток	1136	472	2527	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	108495	143096	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	46323	46323	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	5515	3996	0
Готівка	1166	782	135	0
Рахунки в банках	1167	4636	3407	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:	1181	0	0	0
резервах довгострокових зобов'язань				
резервах збитків або резервах належних виплат				
резервах незароблених премій				
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	410679	429586	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	531218	540980	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	29990	29990	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-16453	-35351	0
Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	13537	-5361	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	365077	359277	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0

Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	365077	359277	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	11935	6139	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	1985	0
за довгостроковими зобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	55446	52586	0
за розрахунками з бюджетом	1620	4620	3311	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	1088	1904	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2484	6165	0
за одержаними авансами	1635	1547	269	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	238	454	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	75246	114251	0
Усього за розділом III	1695	152604	187064	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	531218	540980	0

Таблиця В.2

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	623603	629537
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2019	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2020	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-455759	-461011
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	167844	168526
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	0	0
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	0	0
Адміністративні витрати	2130	-17456	-20114
Витрати на збут	2150	-131404	-225297
Інші операційні витрати	2180	0	0
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	18984	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	-76885
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	26	2
Інші доходи	2240	3593	141682
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-31138	-53677
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-10363	-10072
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	1050
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-18898	0

Продовження таблиці В.2

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	-2436
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-18898	-1386

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-18898	-1386

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	378046	442135
Витрати на оплату праці	2505	62058	65002
Відрахування на соціальні заходи	2510	22677	24089
Амортизація	2515	11900	12095
Інші операційні витрати	2520	136020	171484
Разом	2550	610701	714805

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2999000	2999000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2999000	2999000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-6,3014	-0,4622
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-6,3014	-0,4622
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця В.3

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:	3000	703130	711883
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)			
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	34	35
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	5193	1800
Надходження від повернення авансів	3020	501	644
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	26	2
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	2
Надходження від операційної оренди	3040	438	432
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	3096	444
Витрачання на оплату:	3100	-565863	-577738
Товарів (робіт, послуг)			
Праці	3105	-45871	-53073
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-23020	-25169
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-39454	-35309
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-2055	-3314
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-26542	-20981
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-10857	-11014
Витрачання на оплату авансів	3135	-11	-467
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	-1805	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	-30	-23
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	0	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	0	0
Інші витрачання	3190	-29358	-70518
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	7006	-47055
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:	3200	93	14
фінансових інвестицій			
необоротних активів	3205	7	3
Надходження від отриманих:	3215	0	0

Продовження таблиці В.3

відсотків			
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	12	125
Витрачання на придбання:	3255	-171	-121
фінансових інвестицій			
необоротних активів	3260	-370	-6178
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	-45	-6
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	0	0
Інші платежі	3290	-3153	-767
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-3627	-6930
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:	3300	0	0
Власного капіталу			
Отримання позик	3305	4500	170408
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на:	3345	0	0
Викуп власних акцій			
Погашення позик	3350	9611	114484
Сплату дивідендів	3355	0	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	0	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	0	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	0	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	0	0
Інші платежі	3390	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-5111	55924
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-1732	1939
Залишок коштів на початок року	3405	5515	3576
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	213	0
Залишок коштів на кінець року	3415	3996	5515

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	0	0	0	0
Коригування на:	3505	0	X	0	X
амортизацію необоротних активів					
збільшення (зменшення) забезпечень	3510	0	0	0	0
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515	0	0	0	0
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520	0	0	0	0
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	3521	0	0	0	0
Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання	3522	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття	3523	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації фінансових інвестицій	3524	0	0	0	0
Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів	3526	0	0	0	0
Фінансові витрати	3540	X	0	X	0
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) запасів	3551	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних біологічних активів	3552	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	3553	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості	3554	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) витрат майбутніх періодів	3556	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) інших оборотних активів	3557	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	0	0	0	0
Грошові кошти від операційної діяльності	3570	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	3561	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	3562	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	3563	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	3564	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів	3566	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань	3567	0	0	0	0
Сплачений податок на прибуток	3580	X	0	X	0

Продовження таблиці В.4

Сплачені відсотки	3585	X	0	X	0
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	0	0	0	0
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації:	3200	0	X	0	X
фінансових інвестицій					
необоротних активів	3205	0	X	0	X
Надходження від отриманих:	3215	0	X	0	X
відсотків					
дивідендів					
Надходження від деривативів	3225	0	X	0	X
Надходження від погашення позик	3230	0	X	0	X
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	X	0	X
Інші надходження	3250	0	X	0	X
Витрачання на придбання:	3255	X	0	X	0
фінансових інвестицій					
необоротних активів	3260	X	0	X	0
Виплати за деривативами	3270	X	0	X	0
Витрачання на надання позик	3275	X		X	
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	X		X	
Інші платежі	3290	X	0	X	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	0	0	0	0
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від:	3300	0	X	0	X
Власного капіталу					
Отримання позик	3305	0	X	0	X
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	X	0	X
Інші надходження	3340	0	X	0	X
Витрачання на:	3345	X	0	X	0
Викуп власних акцій					
Погашення позик	3350	X	0	X	0
Сплату дивідендів	3355	X	0	X	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	X	0	X	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	X	0	X	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	X	0	X	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	X	0	X	0
Інші платежі	3390	X	0	X	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	0	0	0	0
Залишок коштів на початок року	3405	0	X	0	X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	0	0	0
Залишок коштів на кінець року	3415	0	0	0	0

Продовження таблиці В.5

Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	0	0	-18898	0	0	-18898
Залишок на кінець року	4300	29990	0	0	0	-35351	0	0	-5361